

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj
zriaďovateľ

JAŠÍKOVE KYSUCE 2015

**Zborník vybraných súťažných prác účastníkov 47. ročníka
Celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov**

**Kysucká knižnica v Čadci
v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
2014**

ÚVOD

Vyhodnotenie súťaže

Milí autori i čitatelia, priatelia slovenskej literatúry,

predkladáme Vám výber najúspešnejších súťažných próz 46. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce 2014. Tento zborník víťazných prác je dôkazom, že literatúra je stále samozrejmom súčasťou života mnohých z nás, a že i v konkurencii širokého spektra nových druhov umení, médií a aktivít, ktoré dnešná doba ponúka, si stále uchováva dôstojnú a nezastupiteľnú funkciu sprievodcu, ktorý nám láskavo otvára brány do nových reálnych i myšlienkových svetov; obohacuje naše každodenné žitie i vnútorný život a zároveň cibíri jazykovú i kultúrnu úroveň národa.

Jašíkove Kysuce sú celoslovenskou literárnou súťažou určenou mladým talentovaným autorom do 35 rokov, ktorí prostredníctvom súťaže prezentujú svoju tvorbu čitateľskej verejnosti. Celoslovenská literárna súťaž Jašíkove Kysuce má za úlohu podporovať rozvoj slovenskej literárnej tvorby, hľadať nové talenty medzi mladými ľuďmi, podchytiť mladých a začínajúcich prozaikov, nadviazať na pozitívne skúsenosti z predchádzajúcich ročníkov a zhodnotiť súťažné práce.

Mediálnymi partnermi pri propagácii podujatia sú regionálne týždenníky: MY Kysucké noviny, Kysuce – Nezávislý týždenník Kysučanov, Dotyky – Časopis pre mladú literatúru a umenie a Orol tatranský – Revue pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť.

Do 46. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce sa svojimi prácami zapojilo 50 autorov. V zborníku sú uverejnené víťazné práce mladých autorov v pôvodnom znení, bez jazykovej úpravy, tak ako nám boli doručené na webovú stránku www.jasikovekysuce.sk – „súťaž 2014“.

Odborná porota v zložení PhDr. Peter Mišák – predseda poroty, PhDr. Vladimíra Komorovská a Mgr. Július Balco posudzovala v literárnej súťaži Jašíkove Kysuce 2014 všetky súťažné práce a navrhla udeliť ceny v tomto poradí:

Cena Rudolfa Jašíka: Tomáš Gerbery (*za text Occamova britva*)

1. prémia: Pair Dürer (*za text Veža z pečiva*)
2. prémia: Katarína Želinská (*za text Audrey*)
3. prémia: Peter Hoferica (*za text Na poslednej strane stráca hrdina vieru a umrie*)

Prémia Jozefa Hnitku: Katarína Jančeková (*za text 18 (fluorescentný adolescent)*)

Čestné uznania:

Branislav Uhrecký (*Znova*); Iva Polczik (*Hmat*); Dominik Oravec (*Vločky istoty*); Samuel Ondrija (*Koaly milujú eukalyptus*); Patrícia Chnúriková (*Modrý dáždnik*); Ludmila Zimmermannová (*Realí/s/ta*); Eva Lacová (*Snenie*); Michaela Brtková (*Sandra*); Dominika Moravčíková (*Papierový kontinent*); Viliam Nádaskay (*A napísal teda niečo?*)

Zápisnica odbornej poroty súťaže Jašíkove Kysuce 2015

Odborná porota literárnej súťaže Jašíkove Kysuce v roku 2015
v zložení Mária Bátorová, Alexander Halvoník, Dušan Mikolaj
rozhodla o udelení ocenení v Literárnej súťaži Jašíkove Kysuce takto:

Cena Rudolfa Jašíka: Dominika Moravčíková za text Diera v zemi (Ališa)

1. prémie: Karlos Kolbas za text Už by bolo načase

2. prémie: Martin Hoferica za text Skriňa

3. prémie: Matúš Veselý za text Hroby plné mieru

Prémia Jozefa Hnitku: Martina Mareková za text Lucka

Čestné uznanie: Katarína Koláriková (Kolobeh slov); **Katarína Želinská** (Nohavičkáraň) ; **Alžbeta Bujdošová** (Nefunkčná žiarovka); **Ema Krkošková** (Učiteľ); **Patrícia Chnúriková** (Ťažká práca poštového holuba); **Simona Privarčáková** (Biela myška); **Richard Bereš** (Neznámy hosť); **MoniQue** (Som obyčajná?); **Veronika Cholevová** (Bojovať ďalej); **Janka Kolenová** (Rozhodli sme sa žiť), **Viliam Nádaskay**: Počkaj, porozmýšľam; **Matej Koščo** (BOZP), **Stano Marec** (Clapci a život, ženy a smrť)

V Bratislave 18. 11. 2015

Alexander Halvoník
predseda poroty

CENA RUDOLFA JAŠÍKA

Dominika Moravčíková, Diera v zemi (Ališa)

Dominika Moravčíková
23 rokov, Strečno

Diera v zemi (Ališa)

Zamestnanec združenej firmy na ťažbu dreva a vápenca, jeden z tých, ktorým u nás hovoríme dvíhači, ma zavolať na termoskovú kávu do kabíny žeriavu a pochválil moje hrdzavé vlasy. „Ako oheň, pravá Slavónka. Tvoj otec nech čaká návštevu.“ Zabuchol sa do kabíny, zapol motor a cez sklo zakýval. Prikývla som a vlasmi si prikryla uši. Som škaredá, keď od vzrušenia sčervenejú.

Deň potom bol dvíhač mŕtvy. Našli ho v jame, ktorú sám vydlabal elektrickou lopatou a ohraničil ubytovacími bunkami. Rozšírilo sa, že chlapi pili v noci a potom sa knísali na žeriavovom háku.

Plakala som. Všetky moje sestry a sesternice sa už vydali, ale každý muž, ktorý si chcel vziať mňa, zomrel. Kožkár z dolnej dediny, ktorý k nám vozil teľacie kable, sa pridol k separatistom a zastrelili ho policajti. Starý mládenec od jazera vyučoval na základnej škole prírodovedu a pil príliš veľa kávy. Odpadol pri rybačke a lekári ho nevedeli prebrať.

Na pohreb dvíhača ma nikto nezavolať. Postavila som aspoň malý pomník nad lomom, kde zomrel. Na výzdobu som vybrala tmavomodré pršalky a žlté stužky. Modrá a žltá boli farby jeho pracovného úboru. Nápis na kameni som vyryla škrabkou na zemiaky. „Dvíhač Peter.“

Matka vyhlásila, že na mne leží kliatba. Vzala ma za liečiteľom, aby ju zo mňa vysal pijavicami. Stál nás liter vodky a hrubý plát šunky, ale už o týždeň som stretla vyblednutého cudzinca, ktorý sa pýtal kadiaľ ďalej, ak sa chce dostať do Horných Vrboslavíc. „Tu stojíte.“ povedala som, „idete na pílu alebo do lomu?“ Nechcel odpovedať. „Je to pravda, že tu nemáte ani asfaltku?“ Ukázala som na trávnatý kopček so soškou Panny Márie. „Iba na ceste z druhej strany hory, kade zväžajú kamióny. Nevadí ak sa pomodlím? Poprosím, aby ste nezomreli, keby ste náhodou boli môj ženích.“ Cudzí muž chvíľu mlčal a potom vyhrnul jeden rukáv. „Tak počuj, vieš čo je toto?“ Pokrútila som hlavou. „To je puto, aké dávajú väzňom.“ Vytiahol niekoľko bankoviek. „Potrebujem sa ho zbaviť a potichu sa zamestnať. Vieš mi pomôcť?“

Cudzincovi som vybavila umývanie riadov v robotníckej jedálni u starého Tadeáša a puto odstránil kupliar Hrdlička v dielni. Cudziniec bol spokojný. „Ale svadba nebude.“ Poprosila som, aby mi aspoň povedal meno. „Wojciech.“ Vytiahol plechovú konvicu s kozím mliekom od mamy, odkrútil veko a dal mi ochutnať. „Dobré mlieko,“ povedala som. „Má chuť ako tvoje meno.“

„Mená nemajú chuť,“ zasipel Wojciech. „Nikomú o mne nehovor.“

O pár dní pred náš dom priniesol stračie mláďa, ktoré vypadlo z hniezda. „Pusti ma na záhradu, pochyťám dážd'ovky.“ Mláďa nevládalo hltáť, tak mu Wojciech do vrchnáka od kávy rozpučil chrobáky. „Podľa mňa zomrie.“ povedala som.

„Ty by si len zomierala.“

Wojciech mláďa vykrmil a nechal vzlietnuť. Vtedy sa rozlúčil aj so mnou a daroval mi prsteň zo stočeného drôtu. „To máš než si nájdeš poriadneho chlapa.“ Pobožkal ma na líce a vybral sa krížom cez lúky.

Po pár dňoch prišli policajti so psami. „V tejto dedine sa usídlil nebezpečný zločinec.“

U kupliara Hrdličku našli dve nelegálne zamestnankyne, ale Hrdlička povedal, že sú to jeho dcéry, hoci bolo jasné, že ide o Rómky, ale zaplatil policajnému dôstojníkovi z kasy výčapu a švacol po zadku jedno z dievčat, aby z pivnice vynieslo súdok.

Starý Tadeáš v tom čase už nemal zamestnanca načierno, ale pre istotu schoval svoje šedivé mačky a psov, ktorých nikdy neočkoval, a na poslednú chvíľu zamkol šopu, v ktorej schovával polámané eternitové škridle. Policajný vyšetrovateľ vynadal, že v jedálni cíti potkany a vyhrážal sa, že na Tadeáša pošle ľudí z hygieny.

„Toto je prdel sveta,“ zhodli sa policajti, nasadli do dvoch áut a sklzli dole blatistým kopcom.

Začiatkom jesene sa rozšírilo, že albánsky investor plánuje vystavať lyžiarske stredisko s vlekom v našej lokalite. Po uschnutom blate kopca, na ešte ktorom ležal reliéf z policajných pneumatík, raz predpoludním naozaj vyšlo ligotavé čierne auto s načierano pochrómovanými puklicami. Vystúpil z neho Albánc v topánkach potlačených hadími šupinami a prístípkár, ktorý sa predstavil ako jeho manažér. „Hľadáme strmé lúky, kde sa vyťaží drevo,“ opýtal sa na našom dvore. Matka šúpala zemiaky. „Sú tu tie križovatky a nevieme kadiaľ ďalej.“ Manažér vytiahol peňaženku. Matka váhala vziať peniaze, tak ich manažér vhodil do plastového koša so šupkami. „Potrebujeme miestneho, ktorý nás tu troška prevedie.“

Vybehla som na trávnik a prihlásila sa. „Na tú si dávajte pozor,“ povedala matka a bankovky schovala pod prsia do zástery. „Tá je slaboduchá.“

Manažér mi podal ruku. „Vieš nám pomôcť, kočenda?“

Povedala som, že im môžem ukázať hocičo, čo chcú.

Obzrel si ma od nôh. „Tak to som zvedavý.“

Matka vypustila do plastového koša plúvanec. „Vráť sa do tmy.“

Potom, ako som pánom ukázala kopce, sme sa usadili v Tadeášovom hostinci. Albánc mi ukázal, akým štýlom pije. Manažér objednal dvojité vodky s kávou a koňakom, Albánc sa predstavil.

„Pjetrit.“

Po druhom kole káv s vodkami si presadol ku mne a prstami prešiel po látke mojej zástery. „Pjetrit sa pýta, či sú v dedine normálne také starobylé handry.“ Povedala som, že sú dobré na robotu. Pjetrit prehodil čosi, čo manažér radšej nepreložil. Pjetrit mávol rukou, s pripitým úsmevom vykľučkoval navonok a vrátil sa s polkilovým vreckom. Manažér zašúľal usušené lístky do papierika a podal mi cigaretu. „Dáma má prednosť.“ Vdýchla som horkú zeleň a bolo mi smiešne. „Prelož Pjetritovi, že keby bol odtiaľto a cválal by po dedine v tých hadích špicákoch, naši chlapi by ho s nimi šmarili do kontajnera na pohrebné vence.“

Manažér sa nalučal, ale preložil Pjetritovi, čo som povedala. Albánc ma pobúchal po pleci. „Pjetrit vraví, že nie je žiadny buzerant, a že ťa môže hneď teraz oprieť o kapotu auta. Vonku je už tma.“ Povedala som, že by mali auto preparkovať. „Každú chvíľu sem pribehnú chalani od Melových a odmontujú vám puklice. Hrdličku ich mení za malinovicu.“

Keď som sa vyzula doma v predsieni, matka vybehla a vyňuchala zo mňa Pjetritovu voňavku. „Ak by sa chcel ženiť,“ povedala, „pod tisíc eur nejdeme.“

O pár dní som Albánca stretla za triezva, keď prišiel so suitou odborníkov merať rozlohu lesa, ktorý bolo treba vyrúbať pomimo prebiehajúcej ťažby. Slušne sa mi pozdravil a manažér tlmočil, že chce vedieť, či si myslím, že mu občania podpíšu asfaltovanie ciest. To už ho v dedine prezývali Pohrebák kvôli čiernemu autu a niektorí sa mu z okien vyhrážali separatistami. Aj tak som povedala, že podpisy sa dajú vybaviť. „Za poldeci, prečo nie.“ Do mesiaca prišli bagre.

Stačili rozryť starú cestu, než sa ukázalo, že vlek nebude. Pjetrit a jeho manažér sa za slnečnej nedele vrátili do dediny a podľa klebiet starostu vytiahli od rodinného obeda, pretože im akosi zabudol zmieniť, že vyššia časť lúky spadá pod chránenú oblasť. Zmluvu síce schválili majitelia pozemkov, ale ochránárska inštitúcia musela mať posledné slovo. Albánc s jej vedením a komandom právnikom pretelefonoval celý deň, vyhrážal sa, núkal peniaze, ale nič sa nezmenilo. Na konci návštevy starostovi vylepil facku a manažér preložil jeho slová: „Ak len raz prekročíš rýchlosť, postarám sa, aby si bol v base.“

Keď Albánc prešiel po slnkom zaliatej plošine medzi domami, ľudia vyšli na gánky a smiali sa na ňom. „Kokoti,“ zakričal manažér, „to vy sa budete do smrti brodiť v ovčom hovne, nie my.“ Zabuchli sa do zaprskaného tereňáku, ktorý vymenili za pohrebný voz kvôli rozbitej ceste, spustili sa dole kopcom a viac sa u nás neukázali.

Posledný nemiestny, ktorého som spoznala v tom roku, bol Saša Ondrejček, známy moderátor regionálnej televízie. Prišiel k nám natáčať reportáž o zrušenej výstavbe lyžiarskeho strediska a tiež o ďalšej smrti robotníka v lome. Chodil s kameramanom od domu k domu a vypytoval sa na pracovné podmienky pri ťažbe, či nevieme niečo o porušovaní predpisov, čo si myslíme o tom, že nebudeme mať stredisko a z čoho teda budeme žiť, kto k nám do kopca vyváža

potraviny a či vieme, že existuje internet. „Môj ženich zomrel pri ťažbe,“ prezradila som. Saša Ondrejček bol unesený. „Nechcete podať žalobu na firmu?“ Odpovedala som, že môj brat a otec v lome pracujú. „Firma živí moju rodinu. Nehody sa stávajú. Aj smrť môjho ženicha.“ Saša Ondrejček prikyvoval a na konci rozhovoru poďakoval. „Super matroš! Jaro, frčíme.“ Ani sa nepozdravil a cez nízky plot preskočil na dvor ďalšej chalupy. Reportáž sa objavila v hlavných správach o dva dni.

Zhrozila som sa, ako mi na obraze odstávali začervenané uši. Saša Ondrejček navyše moje svedectvo zostrihal tak, že to vyzeralo ako sťažnosť na firmu. Reportáž dokončil na lúke: „Táto dievčina je len jednou z mnohých obetí korporáčnej chobotnice, ktorej nenásytné chápadlá dosiahli do nevinného sveta Horných Vrboslavíc. Pre televíziu Kraj, Saša Ondrejček.“

Matka sa zhlboka nadýchla. „Keď sa tak chceš ísť pretŕčať do televízora, mala si sa hlásiť keď robili nábor do toho filmu o povstaní. Toto je hanba.“

Po novom roku sa štáb televízie vrátil do dediny, aby natočil nové zábery pre reportáž o žalobe, ktorú firma podala na televíziu Kraj pre vec osočovania a poškodenia značky. Saša Ondrejček fajčil pred úradom, keď som pribehla vo svojom lepšom kabáte a klopačkách. „To som ja, čo ste ma točili.“ Saša sa narýchlo usmial. „Ako sa má rodina? Žiadny pracovný úraz?“ Povedala som, že nie, ale keby chcel, mohla by som mu vybaviť obed zadarmo u Tadeáša v hostinci. „Nič v zlom, ale v týchto horských jedálňach by som nezjedol ani varenú vodu.“ Zahodil nedopalok a zazipsoval si bundu. „Len keď vidím tie stoly mi je na vracanie. Jaro, frčíme!“

Saša Ondrejček bol ďalší muž, ktorý sa nestal mojím ženichom.

Kupliar Hrdlička zamestnával dievčatá, ktoré mu v krčme umývali riady, spali s chlapmi za peniaze a prijímali od dedinčanov staré železo a ďalšie veci do zberu. Žiadna u neho nevydržala dlhšie ako rok, pretože ich bil. Vždy, keď nejaká odišla, odkiaľsi za ňu vyhrabe náhradu. Po novom roku mu napadlo, že rozšíri svoje podnikanie a doviezol si počerného chalana. „Fábio je dobrý spoločník pre osamelé ženy. Postará sa o dobytok a ak bude treba, aj vás troška zahreje v dlhých zimných nociach, cheche.“ Tmavý chlapec s plnými perami a perlovými bielkami Hrdličkovi odovzdával všetky peniaze, ktoré zarobil, a podľa Hrdličku mal byť rád, že má kde žiť. „Ak spraví jednu kravinu, nechá si drobné alebo mi čosi rozbije, hneď ho pošlem imigračným úradom.“

O Fábiovi sa dozvedel kaplán z Dolných Vrboslavíc, kam kvôli kostolu šliapeme peši, a občas sa zvezieme starou lanovkou. Kaplán si kúpil lístok na lanovku, ktorý mu potom preplatil cirkevný úrad, pretože Horné Vrboslavice navštívil pracovne, zabúchal na dvere u kupliara Hrdličku a chcel s chlapcom hovoriť. Všetko mi porozprávala sestra, ktorá sa pred rokmi vydala do domu vedľa Hrdličkovho pelecha. Hrdlička vraj imigranta nevydal a kaplánovi pohrozil päťami.

„Každá žena, ktorá zaplatí tomu mladíkovi, trebárs len za pomoc v domácnosti, podporuje zvrátenosti a koná hriech.“ vyhlásil na druhý deň ráno kaplán na ženskej schôdzi po omši. Ženy sa pýtali, či mu nevadí, keď chlapi chodia k Hrdličkovi za jeho babami. Kaplán odpovedal, že muži sa nedajú napraviť. „My sme Slávi, máme v sebe oheň. Chlapom občas skĺzne noha, keď idú večer na fajront.“

Záujem o Fábua sa u žien neobjavil. Hrdlička si ho aj tak ponechal ako osobného otroka. „Niektoré novoty v podnikaní sa proste neuchytia,“ poučil ma, keď som mu z domu vyviezla kusy starej ríne, za ktoré som dostala dve eurá a veľké pivo. Bol horúci deň, takže Hrdlička sa vyzliekol do slipov, skoro holý pobehoval v gumených šľapkách a rozmiestňoval po záhrade zhrdzavené rolády pletiva. „Ja som to teplo využil.“ Keď sa vzdialil do dielne, opýtala som sa Fábua, prečo neutečie. „Tu-mi-lepšie-ako-v-inde.“ odpovedal. Na konci leta prišli páni z imigračného.

Hrdlička otroka schoval do pivnice. Vyhádal sa s pánmí, poslal ich do čertov a vrátil sa po Fábua. Keď ho z podzemia vytiahol, triasol sa mu na rukách, blúznil a zvracal. Tri dni ležal v posteli a kričal zo sna, a na štvrtý deň uprostred noci od Hrdličku ušiel. Ukradol mu peniaze, prsteň po matke a z vane odšroboval masážnu sprchu. Takto sa Hrdlička sklamal v ľud'och.

„Dobrota je drahá záležitosť,“ zveril sa mi Hrdlička. „Kúsok dobroty ťa vyjde drahšie ako najväčšia márnosť, na to pamätaj.“

Fotograf magazínu Šťastné Karpaty na začiatku jesene prechádzal turistickým chodníkom a okoloidúci mu povedal, že vo Vrboslaviciach na občinky ženy nosia kroje. Fotograf zbehol cez

vypílený les a pripojil sa k oslave. Keď som na rukách držala dieťa od sestry, osvietil ma jeho blesk. „Paráda.“ Podal mi ruku a sľúbil, že ma dostane na titulku. „Ak to budete zverejňovať, nepíšte, že som proti firme,“ povedala som.

„Ja fotím pre Šťastné Karpaty. Chceme ukazovať osobitosť regiónov.“ Zdvihol ruku a pohladil moje začervenané ucho. „Ty si veľmi osobitá.“

Po zotmení sme ušli do prázdnej šopy za našim domom. Fotografa oťapilo kyslé víno. Tašku s objektívmi zavesil na vidly. „Ja milujem baby v krojoch.“

Cítila som ho v sebe. Vydával strašlivé zvuky a potom stfpol. Ešte nikdy nebolo také ticho. Mohla by som počuť medvedí spánok za stenou lesa. „Aké máš meno?“ Preplietol so mnou prsty. Jeho zlatá obrúčka bola nahriata od trenia.

„Ališa.“

„Ališa,“ zopakoval a položil mi hlavu na plece. „voniaš ako surové vápno.“

Ráno po oslavách som zbierala balóny.

Posledný muž, v ktorého som sa odvážila dúfať, bol ozbrojený separatista. Patril k skupine Strážci ohňa, ktorej príslušníci strieľali v osade pri hraniciach, steny potrelí krvou a potom od hraníc prešli pásmom dedín, v ktorých skosili úrodu a naverbovali mladých. K nám sa vyviezli lanovkou večer koncom jesene a na plošine pred úradom rozprestrelí zástavu so svojim znakom. Ich veliteľ zdvihol ruky. „Občania, nebojte sa a vyjdite von. Zavolajte susedov aj priateľov, chceme hovoriť o budúcnosti nášho národa. Spravíme občiansky snem.“ Matka ma chcela zadržať, ale sľúbila som, že budem mlčky počúvať a hanbu neurobím. Ľudia sa na plošine zhromaždili v slušnom počte.

Starci kričali, že treba povešať ľudí, ktorí založili spoločný štát. Separatista, ktorý mi padol do oka, stál naľavo od veliteľa.

Bol vysoký a v ústach prevaľoval žuvačku. Asi to nebol prvý snem, na ktorom musel stáť v pozore a už ho to nebavilo. „Bratia,“ zaziapal veliteľ, „samozvanci vzali náš kraj pod svoju vlajku. Udusili oheň nášho národa.“ Dav hulákal. „My sa nedáme. My sme Slávi.“ Veliteľ sa neusmial, aj keď sa mu to muselo páčiť. Bol to pravý vojak.

Po sneme sa polovica ozbrojencov natrieskala do Tadeášovej jedálne, polovica ku kupliarovi Hrdličkovi. Na stoly rozprestrelí mapy. Môj otec naladil husle a spieval slávské ľudovky.

„Ako sa voláš?“ V hluku krčmy na mňa separatista otočil oči. Nechtiac som mu odfúkla kus pivovej peny na tvár. Chrbtom dlane si utrel líce a svoje meno mi vydýchol na ucho. „Ališa.“

Nadránom sme vyšli k pozorovateľni na lúke, kde prvé lúče pretekali cez sito oblakov. Separatista ma uchopil za boky a pritiahol k sebe.

„Bojíš sa ma?“ Pokrútila som hlavou.

„Nie? Ale ja chcem, aby si sa bála.“ Bolo mi chladno, z hôr stúpala para. Pevnejšie som si uviazala šál.

„Tak sa teda bojím.“

„Vieš koľko som už mal takých ako ty?“ Rozopol si opasok. „Budeš kričať, keď ti ublížim? Budeš kričať, ako ona kričala?“

Povedala som, že nechcem, aby mi ublížil, ale mohol by si ma napríklad vziať za ženu.

„Si pekný. Máme rovnaké meno. A spoločnú krv národa.“

Separatista zmlkol. Otočil sa smerom k vychádzajúcemu slnku, potom zase obzrel naspäť, vytiahol z puzdra pištoľ a priložil si ju k hlave. Krv vytryskla skôr, ako som mohla zakričať alebo vyskočiť.

Padol na zem a nič na ňom nebolo živé. Pred chvíľou bolo živé všetko. To sa nedalo pochopiť.

Sedela som v suchej tráve, než slnko vyšlo úplne. Údolie svietilo ako v ohni.

PRÉMIE RUDOLFA JAŠÍKA

Karlos Kolbas, Už by bolo načase

Peter Hoferica, Skriňa

Matúš Veselý, Hroby plné mieru

Už by bolo načase

Už by bolo načase prestať sa ľutovať a zobrať život do vlastných rúk. Jak sa vraví, kopnúť do vrtule a nedať si srať na hlavu. Bujní žrebci, neosedlaní - nezasiahne ich blesk - ženú sa vpred, ženú sa vpred,... čítam a napĺňa ma hrôza. Toto nie je o mne, kašlem nato a hádzem knižku do kúta. Roztrásenou rukou sa snažím trafiť lyžicu do úst. To vločky padajú na obrus či sneží? A veru začalo. Husto ani v rozprávke, zas bude čo robiť, celý dvor odhádzat', aj k chlieviku a ešte ďalej, bo aj drevo treba nanosiť. Posledný hlt a vločky sú fuč. Tie za oknom stále padajú, a jak som počul včera v správach, tak skoro sa to nezmení.

Cestou do obchodu na mňa pokrikuje cigán v dlhom koženom plášti a lakovkách. Nagelované čierne vlasiská mu stoja ako drôty. Že kedy vrátim, pýta sa. Gestom mu naznačujem, že už sa na tom pracuje, cez zuby dodávam, že by to bolo azda skôr, keby mi minulý mesiac neboli pán veľkomožný aj so svojou utešenou rozvetvenou rodinkou povybíjali okná na kuchyni a nemusel som platiť sklenára. Pridávam do kroku, chvíľu mám pocit že ma prenasleduje, no je to iba chiméra, možno závan strachu.

Tuto sa nežije ľahko. Človek musí bojovať jak lev, aby sa ako - tak predral, a ten výsledok, keby aspoň zato stál. Ľudia unavení životom, na každom rohu stojí chlapík ktorý nevie čo so sebou, jak napríklad ja, neviem čo so sebou a tak tu stojím a vyčkávam. Ide Jožo. Namiesto pozdravu mi vraví - nežeň sa, dobre ti radím, nepokaz si život, sú to sprosté p..., všetky do jednej. Keby mal nato tak sa rozvedie, dodáva, ale o všetko ho obrala, nemá ani na tabak, či nemám náhodou jednu. Vravím že jednu mám, ale tiež mám chuť, tak sa musíme po bratsky podeliť. Že dobre a tak pripálím. Sťažuje sa mi že všetko utratila za šminky, že našiel ústrižok za posteľou, a jemu tvrdila, že došiel nedoplatok za vodu. Že už nemajú ani fuka a ešte je týždeň do sociálnych dávok, že nevie čo má robiť. Ani fušku tento mesiac nenašiel, nikto nepotrebuje nič omietnuť ani podlahu položiť. Že nebyť detí tak sa zmárni. Ešteže ja žiadne nemám, prebleslo mi hlavou, ale fuška sa rysuje, vravím mu. Vypeští oči, jak keby som mu strelil. Lačno na mňa pozerá, vidieť na ňom, že aj za omrvinku by bol vďačný. Nechcem ho dlho napínať, ale mám ešte na dva - tri šluky a chcem si vychutnať. Odhadzujúc špak mu vravím: videl som sa včera poobede s Trenkym a on mi vravel, že na hornom konci ide dakto prerábať celú chalupu, že asi ten advokát čo kúpil po tej starej strige, čo sa vlni pred Vianocami vykoprcla do jarku a zamrzla. Veď vieš... Trenkyho brat s partiou tam ide robiť strechu, že vraj sa už dohodli, a chlapík zháňa aj dakoho na murársku robotu. Už tam boli obsmrdat' dajakí traja chaloši zo susedného valala, ale sa mu veľmi nepozdávali, bo mali veľa rečí a prepité ksichty. Tak vravel Trenky. Tak, že keď chcem, mám sa ísť čím skôr opýtať. A som ti aj včera volal, ale telefón máš vypnutý a už sa mi bárs nechcelo drať galoše. Telefón je v záložni, dodáva Jožo a smutne si povzdychne. Ale je na ňom vidieť vzrušenie, isto sa už vidí na lešení, s kelňou v ruke a cigaretou v pysku. Počuj vravím mu, mám večer zájsť za Trenkyho bratom, dá mi číslo na toho čáva. Ale Jožo namieta, aby sme šli hneď, že netreba strácať čas, aj tak nemáme čo robiť. Ale veď Trenkyho brat je v robote, vravím mu, a on že nie za ním ale rovno za čávom, do tej chalupy, možno je tam. V podstate má pravdu, veď čo nám to dá, keď sa kúsok prejdeme? Ta hybaj, vravím mu a idem. Jožo celou cestou nadáva na počasie, že kto to kedy videl, takto snežiť začiatkom apríla? Čo nevidieť je Veľká noc a tuto ešte sneh? Na Vianoce nebolo a teraz keď netreba tak sa vrece roztrhne... Jožo má rečí ako koza bobkov, len čo je pravda, ale robiť sa mu chce, a aj vie, to sa musí nechať. Len s tou svojou Filoménu si akosi nevie rady, neustále je tam zvada a občas aj monokle. Jožo má ruky ani lopaty, tri vrecia cementu odnesie pod pazuchu. Keď jej raz uvalil v krčme spoza stola, na zadku sa šmýkala až k dverám. Ešte za ňou zakričal, že hodinky má na ruke a že on dobre vie, kedy má prísť domov.

Už sa blížieme k tomu miestu, vravím Jožovi, že keď k tomu príde, nech rozprávanie prenechá na mňa a on nech ukazuje svaly. Brána je otvorená dokorán, ešte nikoho nevidieť, len počuť ako sa krompáč svižne prediera cez kamenistú pôdu. Aj lopatu je počuť. Zvedavo nazrieme

do dvora. Dvaja mladí cigáni tam kopú hlbokú jamu, vravím im že hľadáme majiteľa domu. Oni vravia že od rána ho niet, že im dal robotu a odišiel. Vraj povedal, že sa poobede zastaví a za robotu im zaplatí, ale nevedia, že kedy presne. Pýtam sa, že čo to bude a oni že prípojka na odpad a vodu. Že on nechce žumpu ani vodu zo studne, bo má veľa lóve. A smejú sa a šúchajú si palec o ukazovák. Pozriem na hodinky, je pol dvanástej aj nejaké drobné, vravím Jožovi, že ja ho tu vyčkávať nemienim, potrebujem ešte skočiť do obchodu a nakrímiť zajace aj sliepky. Jožo nenamieta a tak sa poberieme preč. Pred obchodom mu vravím, že sa tu stretneme o jednej a pôjdeme ho hľadať, a on že dobre. V potravinách som si kúpil peceň chleba, údenú klobásku, horčicu a mlieko. Domov to mám ešte hodný kus cesty, a tak si pospevujem veselú pesničku. Myslím pritom na Joža a jeho smutný život. Nevieť si ani len predstaviť, čo by som robil, keby som mal doma tri malé deti a prázdny kešeň.

Sliepky už kotkodákali ako divé, lebo zvyšky raňajšieho zrna im prikryl sneh. Nasypal som im teda pod striešku, išli si krky dolámať. Ej či ste len sprosté, pomyslel som si. Zajacom som dal čerstvého sena a vodu. Potom som nahádzal zopár polienok do košíka a pobral sa do chalupy. Skoro mi v peci vyhaslo, došiel som práve včas. Rozhrnul som kutáčom tlejúce uhlíky a prihodil drevo. Klobáska rozvonievala na celú kuchyňu, no lačný som ešte nebol, a tak som sa natiahol na diván, že si kúsok zdriemnem. Štuchol som do rádia a počúval správy z domova. Drevo v piecke pukalo a pukalo a ja som zaspal. Zobudilo ma až klopanie na okno. Strhol som sa a zbadal Joža, jak sa snaží prevídiť cez záclonu. Podišiel som k vchodovým dverám a pustil ho dnu. Začal do mňa zabádať, že koľko je hodín, že či aj do roboty budem takto chodiť. Vravím mu že ma premohla únava, nech sa nerozdrapuje. Šak je len pol druhej, tak čo! Hybaj ďalej, vravím mu, ale on že nie, že postojí a počká. Napijem sa vody, prihodím drevo do pece, zamknem chalupu a ideme. Vonku už nesneží, vyšlo slniečko a ani vietor nefúka. Zovšadiaľ je počuť žblnkot vody z topiaceho sa snehu na strechách. Jožo mi cestou vraví, že sa zas hádali, bo na obed nič nebolo, iba polievka zo včera. Ja som tiež nič nemal, vravím mu, bo som obed prespal. On smutne dodáva, že takto to nemôže ísť ďalej, že sa musí čosi stať, lebo to nedopadne dobre. Snažím sa ho utešiť, nech myslí na deti, že čo by s nimi bolo, keby sa to „čosi“ stalo. Ved' oni za nič nemôžu, chudence, nech nerobí žiadne sprostosti. Všetko sa na dobré obráti, uvidíš. Vraví, že už nemajú ani čo do gamby vložiť, a tak mu sľúbim, že zajtra včasráno zamordujem zajaca, keď bude mamka v robote. Aj tak sa ich nakotilo neúrekom, bo len trtkajú a trtkajú. To Joža kúsok rozveselí, aj sa usmeje, vraví, že by mi to vrátil, keď sa karta obráti. Len mávnm rukou, nech si nerobí starosti. Ved' od toho sú kamaráti, no nie? Keď dorazíme na miesto, začujeme krik. Cigáni sa medzi sebou hádajú jak besní, nerozumieme im ani slovo. Sú hore a ukazujú do jamy, ani si nás nevšimnú, a tak nazriem aj ja. Krompáč a lopata sú pohodené na dne, a vidím nejaké preseknuté potrubie. To bude kameňom úrazu. Obviňujú jeden druhého, asi niet toho kto to spravil. Musíme počkať kým sa dovadia, je mi len ľúto strateného času. Napokon sa spýtam na majiteľa domu, dostanem však zamietavú odpoveď. Jeden z nich mi hneď začne objasňovať situáciu, že on tomu druhému hovoril, aby dával pozor, lebo už je hlboko a blízko cesty, ale on to presekol... a zas sa strhla zvada a tak vravím Jožovi, hybaj het, ešte je skoro, stmieva sa až o šiestej, isto príde tak kolo štvrtej - piatej. Ved' tiež má dajakú robotu, čo by tu hľadal pred druhou? Jožo privolí a vraví, že má chuť na pivo, ale keseň deravý. Aj ja mám šialenú chuť na pivo, ale nechcem sa Jožovi priznať, že mám ešte pätnásť eur do sociálnych dávok, aby ma nedrankal. Jožo húta, až sa mu z kečky parí, škrabe sa po sluchách, minúty bežia, a zrazu, ako keby doňho udrel blesk, povie: Očuj, minule som išiel domov cez polia, kolo štreky, a pri jarku bol vyvrátený dajaký stroj hrdzavý, asi sejačka alebo triedička na grule, alebo čo ja viem čo... Hybaj, kukneme sa. Možno to tam ešte je. Odvezieme do zberu a bude na pivo. No ja neviem, príliš mi to nevonía, krútim hlavou, vykrúcam sa celý, že či sme dajakí bezdomovci, vravím mu, ale naostatok privolím. Ved', každý groš sa pridá. A navyše, nie je isté, či to tam ešte je. Jožo sa ženie ako splašený, vravím mu počkaj, než sa jak splašený. Slniečko ma hreje do tváre, je mi príjemne teplo a nechcem sa spotiť. Ešteže mám svoje zateplené gumáky, lebo sneh sa topí a je mokrota. Ako je to ďaleko? Spýtam sa Joža, keď sa mi vidí, že sa mi už nechce kráčať ďalej. Vyčkaj klasu jak hus času, odpovie a trieli ďalej. Zas to pomotal, pomyslel som si. Ale čo tam po tom. Keby si aspoň spomalil ty hovädo ...

Tam je, tam je, kričí na mňa z diaľky, asi o päť minút. Keď dorazím na miesto, už sa ho snaží vytiahnuť z jarku. Funí jak lokomotíva, ale ani si neškrtnie. Snažím sa mu pomôcť, aj keď mi je jasné, že nemáme najmenšiu šancu. Musí to mať zo tristo kilo, možno aj viac, a je to do kopca. A aj keby sme to horko - ťažko vytrepali na cestu, čo potom? Do zberne je to poldruha kilometra a trvalo by týždeň, kým by sme tam po poľnej ceste zašli. Ale Jožo je tvrdohlavý baran, darmo by som mu to hovoril, musí nato prísť sám. Zatinam zuby, ale tlačím len na oko, len akože. Načo strácať drahocenné sily? Ty počuj, asi to nedáme, vraví Jožo a v pľúcach mu píska. Máš pravdu, asi nie, dodávam, a v pľúcach mi nepíska. Čo teraz? - opýta sa. No čo asi?! Ja tu počkám a ty skočíš domov po vozík a sadu kľúčov. Je to z niekoľkých kusov, je to pospájané skrutkami. Rozmontujeme to a bude. Poniektoré skrutky sú už hrdzavé, prines aj trochu oleja na potretie. A keby to nešlo, dones veľké kladivo a sekáč, proste to odrazíme a hotovo. Ja tu počkám, aby nás niekto náhodou nepredbehol. Jožo chvíľu hútal, ale bolo mi jasné, že na nič lepšie prísť nemôže, napokon pokýval hlavou a rozbehol sa do dediny. Keď mi nadobro zmizol z dohľadu, vytiahol som z vrecka nohavíc tabatierku a vybral z nej cigaretu. Tentoraz naozaj poslednú. Nechcel som ju vyťahovať pred Jožom, už som sa s ním dnes delil. Nie som sviňa, ale všetko má svoje hranice. Navyše som mu sľúbil zajaca, tak čo! Ved' ani Ježiš, svätec nad svätcov, nerozdával ryby každý deň, no nie?

Netrvalo dlho a bol späť. Zadychčaný, až sa mu z kečky parilo. Nechal som ho nech to predýcha, a ja som sa zatiaľ snažil odmontovať skrutky. Počuj, vravím mu, rozmontujeme iba to, čo odnesieme dnes. Nie že to rozoberieme celé a niekto nám to odviecie. Ved' aj zajtra je deň. Jožo neprotestoval. Mám dojem, že keď sa takto prevetral, hneď mu to lepšie myslí. Odkrútil som tri, Jožo ďalších päť, a dve sme museli odraziť sekáčom. Potom sme opatrne odpojili prednú časť a naložili ju na vozík. Bolestne zarapčal, ale vydržal. Bol to poriadny kus železa, počítal som tak deväťdesiat kíl. Jožo priviazal o predok motúz a začal ťahať. Mne logicky ostávalo tlačiť, a tak sme sa vydali na cestu do susednej dediny. U nás totiž zberňu nemáme, chvála bohu, aspoň nás tam nikto nepozná. Nie že by som bol fajnový, ale zdá sa mi to také bezdomovecké, vláčiť železo do šrotu. Jožovi je to jedno, on je už ženatý, toť nemá už čo stratiť.

Trvalo nám to niečo vyše pol hodiny, akurát sme došli, keď chceli zatvárať. Chlapík že raz - dva, raz - dva bo dnes musí odísť skôr, že už vlastne mešká, tak sme to tam šupli a prásk – stošesť a pol kila. Že po dvadsať centov bez bločka, tak sme prikývli a dal nám dvadsať jedna eur a vypoklonkoval nás pred bránu. Potom sadol do auta a odfrčal. Hybaj na pivo bo vyschnem, povedal Jožo a už aj upaľoval. Ja za ním, ako také húsatko. Ale dobre tak, ved' ani neviem, kde je tu krčma. Radšej by som šiel k nám, do tej našej, ale nechcem sa s ním handrkovať a napokon, aj ja som už poriadne smädný. Dáme si jedno a pôjdeme. Aj tak treba peniaze rozdeliť, a pôjde sa veselšie. Jožo vhubne do dverí a ja za ním. Zopár chlapov tam sedí na drevených laviciach, popíjajú, fajčia, čučia na telku. Typickí dedinskí chumaji vo flanelových košeliach, nohaviciach na traky a vyčaptaných bagandžiach. Krčmár je tam jak sa patrí, starý pupkatý chlap, ústa mu cez fúzy nevidno, vyhrnuté rukávy, zástera až po kotníky. Hneď sa pýta čo si dáme, Jožo vraví, že dva pivá a už aj kladie podpivníky na stôl. Chvíľu ticho sedíme, potom vraví, že by pofajčil jak divý, chce kúpiť cigarety, ale ja že nie, že sa radšej zložíme na tabak, vyjde to o polovicu lacnejšie. Papieriky mám a šúľanie ma baví. Jožo kývne plecóm a krčmár pred nás postaví poháre s pivom. Jožo mu dáva dvacku, ale starý pán krúti hlavou, že nemá vydať, či nemáme drobnejšie, bo akurát vyplatil tovar. Vravím že nemáme, ale ochotne sa ponúknem, že zájdem túto naproti do potravín a rozmením. Vystrelím jak raketa, lebo nemám rád, keď mi klesne pena. Kúpim len tabak a už aj som späť. Zaplatím starému za pivo a zvyšok rozdelím na polovicu. Máme každý po sedem eur a nejaké drobné. Vytiahnem papieriky a ušúľam dve cigarety. Jožo lačno pozerá, nevie sa dočkať. Potom pripálím a fajčíme. Je to super pocit, keď takto sedíš v krčme, popíjaš pivko a fajčíš, vravím Jožovi. On nato že svätá pravda, ale že radšej by bol dakde v robote. Vravím mu aby sa nebál, že sa isto dačo pritrafi. Popecáme s chlapíkom a bude. Ved' robiť vieme, aj sa nám chce, tak čo! Už len začať a potom vydržať. Nechľastať a makat'. Ved' hej, ved' hej, vraví Jožo a fúzy má biele od peny. A spomenie si na časy, keď ako malý chlapec chodil s otcom na fušky. Že to bolo inak ako dnes, a otec, že aký to bol murár, keď sa lapil kelne, pomocníci nestíhali do miešačky hádzať. Dakedy si

robotníka vážili, to bolo samé – pán majster to, pán majster tamto, zajesť aj vypiť ti dali, podľačkovi keď platili a dnes? Majú ťa za smradľavého roboša, pohár vody ti dnes nikto nepodá. Robíš za smiešne peniaze a ani tie ti nechcú vyplatiť. On o tom vie svoje, veď dvesto tisíc korún mu dodnes visí v luftu, čo v Ostrave hrdlačil, z mesiaca na mesiac len na zálohách, skoro dva roky. „Jó pane Sedláček, jen se ničeho nebojte, všechno bude v naprostém pořádku“. Len sladké rečičky a plané sľuby. Raz sa dostaneš do bludného kruhu a si v riti. Tie peniaze už neuvidíš, na súdy nemá peniaze, a aj keby mal tak čo? Tak česká, ako aj slovenská firma šla do konkurzu, konatelia si založili nové firmy, vyvážajú sa v limuzínach a okrádajú ďalších debilov. A tak to ide stále dokola. Bohatí sú ešte bohatší a chudobní ešte chudobnejší. Slovák by Slováka pod zem zniesol kvôli grošu. Veď poctivý človek nechce nič len svoje. A ty, chumaj sprostý, vysvetľuj deťom, že nie je na jedlo a šaty, bo ťa zas dakto odrbal. A keď nepoplatíš čo treba, prídeš aj o chalupu. Jožo tresol po stole, až nadskočili poháre. Jeden starší chlap od vedľajšieho stola nadvihol obrvy a hodnú chvíľu na nás kukal. Krčmára nebolo, iba sudy od piva o seba kdesi vzadu búchali. Joža mi v tej chvíli prišlo hrozne ľúto, začal som mu šúľať jednu zdravotnú na ukludnenie. Na, podal som mu a aj pripálil. Vtom Jožo vyletel ako strela, oči na vrch hlavy, akoby ho štípla osa do zadku, lapil sa za hlavu a zbledol. Čo je s tebou preboha? spýtal som sa ho zhrozene. Veď vozík nemáme, vyjachtal zo seba. Prisámvačku, vravím, a kdeže sme ho... Jožo zhrabol peniaze zo stola a pustil ich do vrecka montérkovej blúzy. Na ex do seba nalial pivo a vybehol z krčmy. Ja som tiež dopil a vybehol za ním. Nejaký starec za mnou čosi zakričal, no nerozumel som. Možno si myslel, že sme nezaplatili a zdúchli. Joža som dobehol až pri šrotovisku. Tam je, tam je, kričal a ukazoval cez plot. No vidíš, aspoň ti ho nikto nevezme. Trojmetrový plot s ostnatým drôtom navrchu, to hádam nikto preskakovať nebude, snažil som sa o vtip, ale Jožo bol vážny. Ako sme ho tam len mohli nechať? rozčuľoval sa. Dali nám dvadsať eur a boli sme šťastní ako blchy. Aj na vozík sme zabudli. Vidíš jak sme dopadli? Nič sa neboj, vravím mu, ráno sa sem vrátíme, aha, otvárajú o ôsmej, budeme tu ako prví a vozík si zas vezmeš. Potom pôjdeme po železo, otočíme zo dve - tri fúry a budú peniažky. A čo keby si zavolať na to telefónne číslo, čo je na tej ceduli, možno by nám prišiel otvoriť, vraví Jožo. No to si uhádol, kontrujem mu, po prvé už nemám kredit a po druhé, isto by sa sem netrepal kvôli dvom debilom, ktorých ani nepozná. A navyše si počul, že sa kamsi ponáhlal. Kašli nato, zajtra tu budeme ešte pred ôsmou a vozík si vezmeš. Hybaj ideme už domov, zastavíme sa u toho chlapíka, vybavíme robotu a skočíme na pivo. Nie veľmi sa mu chcelo, ani sa mu nečudujem, lebo viem, koľko sa s tým vozíkom natrápil. On je na také veci pedant, to sa musí nechať. Ale napokon sa nechal prehovoriť a vybrali sme sa domov popri štreke. Znovu začal padať sneh, Jožo začal nadávať, že mu vercajg vo vozíku zhrdzavie. Kašli už na to, vravím mu a pridávam do kroku, lebo sa zdvihol nepríjemný severák. Keď sme dorazili do dediny, bolo už okolo pol štvrtej, a pred domom toho chlapíka stál vyblýskaný mercedes bžovej farby. Obaja sme sa zaradovali, len som Jožovi pripomenul, že rozprávať budem ja. Prikývol a tak sme vošli do brány. Nikde nikoho nebolo, len v jame bolo po kolená vody. Zaklopal som na dvere a čakali sme. Po chvíli vyšiel energický chlap v stredných rokoch, pozdravil, potom sa začal ponosovať na tých dvoch babrákov, že vraj viac škody ako osohu, človek aby nič nerobil, len večne niekomu stál za chrbtom. Potom ukázal na jamu a povedal, že sa máme čím skôr pustiť do práce, kým nenatečie plná. Nechápavo naňho hľadím, on nechápe že nechápem, pýta sa kto sme, ja nato že sme murári, že kamarát nám spomínal, že zháňate voľakoho na murársku robotu, tak sme sa prišli opýtať. Ach tááák, a on si myslel, že sme z tej inštalátorskej firmy do ktorej volal pred pol hodinou, kvôli tomu preseknutému potrubiu. A jedným dychom dodáva, že je mu ľúto, ale ideme neskoro, že on už voľakoho na tú robotu má, vraj na internete našiel partiu a dnes ráno už aj podpísali zmluvu. Nezabili sme sa ani na pozdrav, tváre sa nám scvrkli od smútku a nohy oťaželi. Len Jožo čosi nezrozumiteľne zamrmľal, a pobrali sme sa preč. Keď sme vychádzali z brány, akurát prichádzala dodávka inštalátorskej firmy. Zaparkovala pred mercedesom, dvaja chlapi z nej vyskočili, ani čo by bičom plesol a vhupli do dvora. My sme sa smutne pobrali preč, bez slova, ako dvojdielna kôpka nešťastia, z kroka na krok, len pred krčmou som sa Joža spýtal, či ideme na jedno. Pokrútil hlavou a dodal, že ho už prešla chuť a žalúdok má scvrknutý. Videl som na ňom, že je mu do plaču a cítil som sa previnilo, lebo som tú fušku bral ako hotovú vec. Akoby som mu dal nádej a potom si ju

znovu vzal. A jemu neostalo nič len prázdne ruky. Jožo mi kývol na pozdrav a zabočil do svojej ulice. Chcel som mu ešte pripomenúť, aby ráno nezaspal, že pôjdeme po vozík a po železo. Ale bol taký skormútený, že som sa už k nemu neodvážil ozvať. Čoskoro mi zmizol z dohľadu a ja som sa tiež pobral domov. Cestou som sa zastavil v obchode a kúpil som si jedno plechovkové pivo, lebo som mal strašnú chuť. V bruchu mi už hrozne škválo, veď som ani obed nemal, lebo som zadrichmal. Doma som zistil, že mám všetok tabak, zabudol som sa s ním rozdeliť. Zaprisahal som sa, že len čo sa najem a obriadim statok, našúl'am z neho cigarety a polovicu mu pôjdem zaniest'. V peci mi vyhaslo, musel som zložiť oheň a vybrať popol. Potom som si napustil do lavóra teplej vody, bo ma v nohy štípalo. Postavil som na pec klobásky, reku, nech sa mi prihrejú, kým si nohy vymočím. Hneď som sa cítil lepšie, keď som ich ponoril do teplej vody. Celý čas som premýšľal, aký je ten život nespravodlivý, keď jednému nadelí plným priehrštím, a druhému len polená pod nohy. Chudobnému aj z hrnca vykypí, pomyslel som si vo chvíli, keď začala voda v hrnci divo bublať a prskať, a malé kvapôčky sa roztancovali po rozžeravenej liatinovej platni. Osušil som si nohy a vybral klobásky na tanier. K tomu horčica a chren, presne tak, ako to mám rád. Ej, ale som sa najedol. Ani to do mňa všetko nevošlo, celý jeden kúsok som si nechal na neskôr. Alebo ho doje mamka, keď sa vráti z roboty. Natiahol som si čisté ponožky, prehodil cez seba prešivák a šiel som obriaďiť statok a nanosiť dreva na večer. Sneh sa našťastie rýchlo roztopil, nebolo ho treba odhŕňať. Sličky som zahnal do kurína, pozbieral som vajcia, zajacom dal repy a aj prasaťu som dal za varechu šrotu. Ešte je malé, malo by mu postačiť. Zaniesol som vajcia a vrátil som sa po drevo. Otočil som dva krát, aby bolo dosť aj na ráno. Potom som vysypal všetok tabak na novinový papier a začal šúľať cigarety. Otvoril som plechovku s pivom a popíjal, reku, nech mi klobáska lepšie pretrávi. Mal som už vyše tridsať na kôpke, keď niekto nedočkavo zabúchal na okno v kuchyni. Až ma nadvihlo zo stoličky, tak som sa preľakol. Otvoril som vchodové dvere, a za nimi stál susedov Tono, zadychčaný a prestrašený, najprv na mňa iba kukal ako vyoraná myš, potom sa opýtal, že či viem, čo sa práve stalo. Ohromený naňho pozerám, že nie, že nemám ani poňatia. A on mi nato, že strašná vec sa stala, že Jožo Sedláček sa obesil doma v stodole, na oceľovom lanku z bicykla. A slzy mal v očiach a vraví, že len aby som vedel, a že on musí ísť ešte veľa ľuďom povedať. Ostal som ako obarený, krvi by sa vo mne nebol dorezal. Chcel som sa ho ešte opýtať, či sa náhodou nezmylil, či to nie je len dáka pletka. Ale Tono už bežal preč a ja som mal papuľu celú zmeravenú, aj tak by sa nedalo. Už sa stmievalo, a ako som tak stál v tých dverách, zazrel som v diaľke blikajúci maják a začul sirénu. Vtedy som pochopil, že to nie je žiadna pletka, že Jožo sa naisto zmárnil. Ach Jožo, čo si to len vykonal, neveriacky som si povzdychol. Ruky sa mi triasli a hrdlo som mal stiahnuté. Zabuchol som vchodové dvere a dotackal som sa do kuchyne. Musel som si rýchlo zapáliť, aby som sa dajako ukľudnil. Ťahal som mocne, až ma v pľúcach štípalo. Stále som tomu nemohol uveriť, ani vo sne mi nezišlo na um, že by niečo také mohol vykonať. Isto ho k tomu dohnala tá jeho harpya, musela mu zas dačo vyhadzovať na oči, alebo ho s deťmi vydierať, inak si to neviem vysvetliť. Len čo som dofajčil, zapálil som si ďalšiu, a tak to pokračovalo až do chvíle, kým sa mi nezodvihol žalúdok, a ja som sa pvracal do lavóra. Až vtedy mi vyfúkli slzy. Tresol som celou silou po stole, až čosi zarapčalo. Potom ma to hrozne bolelo, a tak som neprestával plakať. Sedel som tam ešte hodnú chvíľu, až napokon okolo pol siedmej zaštrngali kľúče v zámke, a ja som vedel, že prišla mamka. Chcel som jej porozprávať čo sa stalo, ale ona, len čo sa zhlboka nadýchla, hneď začala nadávať, preklínať, hromžiť, ani som sa k slovu nedostal, dokonca ma začala udierať čímsi po chrbte, schytila klobásu a aj s tanierom ju hodila do kúta, že či sa nehanbím, takto sa chovať, že či ona s pohanom bude jednu strechu zdieľať, a keď som na ňu i naďalej len nechápavo pozeral, tak sa ma spýtala, či neviem že dnes je popolcová streda?

Skriňa

Karol sa ocitol v štvrtej fáze. Vstal uprostred noci, zbalil si veci a posledný krát pobozkal mamu na čelo. Počul som šuchanie chodbou, jeho kroky sa sťažka ozývali akoby za sebou vliekol vagón uhlia. Opúšťal nás, cítil som to z chôdze, z tichej melódie, ktorá plávala nocou. Hrala vždy, keď niekto odchádzal. Potešil som sa. Budem môcť opäť spať.

Mama sa ráno tvárila prekvapene, akoby jej ktosi spod nosa ukradol šálku kávy. Musela v noci Karola počuť nech už bola v akokoľvek hlbokej fáze spánku. Jednak by jeho nemotorné zvuky zobudili aj koalú a jednak musela sama od seba vycítiť, že jej uteká čosi dôležité. Svoj žiaľ sa pokúsila hyperbolovať siahodlhým plačom, no ja som jej neveril. Vedel som, že Karol odíde, povedal som jej to už pred pol rokom, keď ho k nám prvýkrát doviedla. Otvorili si vtedy víno a poslali ma hore hrať sa playstation. Potom som už len v úzkosti cez krbový prieduch počúval smiech, rozťahovanie gauču a pravidelný vrzgot strún, akoby po ňom obaja skákali.

To ja som vyštváľ Karola. Stačilo ho zaviesť do spálne ku skrini. Ukázať mu kde skončí.

„Pozri sa. Sú tu všetci,“ povedal som pred mesiacom Karolovi. Vyľakane hľadel dovnútra skrine. Nechápal. Nedokázal stráviť pohľad na chlapov, natesno natlačených jeden vedľa druhého. „Tu sa ti rysuje miestečko,“ ukázal som k Jožovi. O skrini som toho moc nevedel, objavila sa z ničoho nič a z ničoho nič začala pohlcovať maminých bývalých. Vyhovovala mi, nemal som ich rád.

Skôr či neskôr sa v nej ocitol každý.

To boli mamine známosti – padali k nám ako kvapky rosy a rovnako rýchlo mizli. Celý čas čo sa u nás ponevierali som sa v posteli prevaľoval zo strany na stranu. Nemohol som kvôli nim spať.

Všetko vďaka mame, odkedy odišiel skutočný otec, začala vyvádzať – vodila k nám kadejakých pseudointelektuáľov, alkoholikov a kresťanov, od vyplznutého Woodyho Allena po Jožu, vykladača v sklade.

Mamin plač ma privádzal do šialenstva. Už od rána mala otvorený facebook a vypisovala kávičkovým kamarátkam, aby ju utešili, aby jej napísali, že všetko bude fajn. Po každom prívale slz som si ju privinul na hrud' a škrabkal. Mala rada keď som jej nechtíkmi vyrýval krátkodobé brázdy, sekundové vrásky, aspoň sa jej ľahšie zabúdalo.

„Asi sem dnes príde jeden môj známy,“ povedala. Zháčil som sa.

„Dnes sem prosím ťa nevod' nikoho,“ povedal som. Ruky mi stuhli na jej chrbte. Mal som chuť ju oškrabať ako zemiak.

„Potrebujem sa s niekým porozprávať.“

„Tak sa rozprávaj so mnou,“ navrhol som lakonicky.

„Ty takým veciam nerozumieš.“

Má pravdu. Nerozumiem. Každý pokus o pochopenie mojej matky ma stojí tisíce mozgových buniek. Nechápeš prečo by si mala rozvedená žena za každú cenu nájsť chlapa.

Nepotrebujem otca. Prečo by niekto v dnešnej dobe stál o dvoch rodičov? Otcovou úlohou je splodiť decko a to sa môjmu tatovi podarilo, ešte to s nami znášal ďalších deväť rokov, takže nie je čo riešiť, svoju úlohu splnil. Finito. Mama sa od rozvodu snažila zaštopkať chýbajúci kus látky. Nesúhlasil som. Radšej budem deravý ako ementál, než počúvať alebo sa nebudaj nechať komandovať od cudzieho človeka.

„Chýba ti sex,“ chcel som vyhrknúť, no v poslednej chvíli som si zahryzol do jazyka. „Voláš ich sem po pár kávičkách, piješ s nimi drahé vína, rozťahneš im gauč a potom aj nohy.“ Ani to som

našťastie nepovedal. Miesto toho ma premkol smútok, ktorý som bezvládne topil v maminom náručí.

Otvoril som spáľňovú skriňu. Jožo, Jožo II., Woody, Valentín, Martin, Matej a teraz k nim pribudol Karol. Všetci na mňa hľadeli tupými pohľadmi, natískaní vedľa seba. Zamrazilo ma. Akoby boli prekvapení, že skončili práve tu. Ich dych sa zlieval do jednoliateho chladného prúdu.

„Vypadnite,“ rozkázal som chlapom v skrini. Nik neodpovedal. Civali na mňa macbethovsky tragickými očami. „Choďte preč. Nechcem vás tu.“

Chlapi sa pohmýrili, no nik z nich nevydal ani hlások. Z celej sily som tresol dverami skrine, takmer som ich odtrhol. S chlapmi som si neporadil. Nebola nijaká šanca dostať ich von.

Po čase začal mama opäť randiť. Darmo som nespával, nič si nevšímala. Darmo som jej ukazoval skriňu plnú vystrašených chlapov, pred očami mala neviditeľnú blanu, nevidela ich.

„Nik tam nie je. Si blázon.“

O dva týždne som sa zoznámil s Petrom. Brucho mu mŕtvo prevísalo cez okraj nohavíc, stavím sa, že nahý si nevidel na prirodzenie. Samozrejme s takými myšlienkami som sa mame nezveril. Možno aj preto sme si nerozumeli. V maminom svete bolo jedinou potrebou mať kohosi pri sebe, kto by si s ňou večer pri filme zaplietol nohy a popíjal víno.

Na tom by mi ani tak nezáležalo, aj ja som si domov občas vzal kamaráta, najmä keď bola preč. Vadil mi jej prístup.

Peter bol štyridsiatnik. Spisovateľ. Túžil preraziť na Slovensku, pracoval na nejakom siahodlhom románe. Nebol prvý, kto využil maminu štedrú povahu, myslel si, že mu celodenné vysedávanie v našom dome prejde.

„Čo robíš?“ spýtal som sa ho. Hrbil sa nad notebookom ako vŕba. Divoko čosi vyťukával, ani pohľad mi nevenoval, len čosi vyplul do pléna.

„Píšem.“

„O čom?“

„Čo mi napadne. Sú to také postrehy a nárazové výbuchy.“

„Vau,“ povedal som. Kuchyňu sme mali spojenú s obývačkou, nalial som si džús. Plávali v ňom kúsky čohosi, čo malo pripomínať pomaranč.

„Čítaš knihy?“ spýtal sa ma, akoby chcel medzi nás položiť hrubú stenu.

„Pod' hore, niečo ti ukážem,“ navrhol som, ignorujúc predchádzajúcu otázku.

„Mám prácu.“

„Nezaberie to ani minútku.“

Prikývol, uložil si dokument a vstal. Konečne som mu videl do očí. Leskli sa ako jazero, no vnútri boli kalné a zanesené riasami. Dovliekol som ho do maminej spálne. Niekoľkokrát sa ma nervózne opýtal čo robím. Tváril sa akoby jeho predpotopné písanie bolo o čosi dôležitejšie. Bez slova som otvoril skriňu. Nemusel som sa naňho ani len pozrieť, počul som ako sa mu podlomili kolená a s úžasom padol na štyri. S vypučeným bruchom pripomínal nosorožca. Otvoril ústa, túžil povedať čosi čo by do situácie vnieslo trocha optimizmu, no vzišlo s toho len hlboké zamraučanie.

„Tento je tu odkedy som mal desať,“ ukázal som na Joža. „A tento bol najväčší kokot. Vydržal tri mesiace.“ Potom som ukázal na Karola. „To je Karol. Ten s Mercuryho fúzikom. Odišiel tesne pred tebou.“

Petrovi prišlo zle. Opačnou stranou dlane si zakryl ústa.

„Ako vidíš, je dosť naprataná,“ spustil som. „Ťažko nájsť nejaké ďalšie voľné miesto.“ Otočil som sa a v tichosti odišiel. Vždy to fungovalo. Všetci padli na kolená a tupo civali na skriňu. Báli sa, že sa raz stanú jej súčasťou, hrozili sa pohľadu tesne natisnutých tiel. Nakoniec všetkých stihol esenciálny koniec. Nech bojovali akokoľvek.

Čakal som kým príde mama z nákupu. Peter sa po desivom zážitku nezmohol na slovo. Vypol notebook, sadol si na gauč s pohárom rumu a dvoma prstami pritisnutými k spánku tuho

premýšľal. Zvonku sa ozval buchot dverí, vybehol som mame pomôcť s taškami. Prehodili sme pár slov, cítil som sa skvelo, ľahučko ako balón z jarmoku. Teraz už len ostávalo čakať. V prvej fáze Peter odmietne skončiť v skrini s bývalými. Bude sa s mamou rozprávať, akoby nič nevidel, bude ju kímiť intelektuálnymi frázami, zasmee sa na každom vtipe. V druhej fáze sa vyberie ku skrini, pokúsi prehodiť pár slov s chlapmi, no tí mu neodpovedia, nechajú ho v tom samého. V tretej fáze pochopí, že niet úniku. Nastane talianska domácnosť, kopa kriku, nespokojné dotazy na každú maličkosť. Prečo sú noviny v kúpeľni, kto nechal cez noc zažaté v chodbe, načo nám je toľko kvetináčov...

V štvrtej fáze Peter zošalie. Ocitne sa v skrini.

Tak som sledoval svoju celistvú, územčistú rodinku, ako sa navzájom dohryzie k smrti. U každého oca to trvá rôzne – týždeň, mesiac, ba aj rok. Základom je ukázať skriňu, potom sa to už sype samo. Tentoraz ma Peter prekvapil – nech som podpichoval akokoľvek, k hádkam sa neschyľovalo. Noc čo noc som striehol na zvuk balenia, záverečnú cestu porazeného a trvalý odchod preč. Do skrine.

Peter sa bránil ako Spartakus. Dokonca prestal písať a začal so mnou preberať slovenskú literatúru. Nechápal som odkiaľ sa to v ňom vzalo, no jedného dňa sme sa ocitli vonku na dvore, rozoberajúc kotolníka Rázca z Rivers of Babylon.

Začal som ho mať rád. Nie moc, ale oproti predchádzajúcim chudákam som tohto aspoň znášal. Čoraz viac mi bol bližší, aj s mamou mu to klapalo. Už nespávali na gauči, posunuli sa na väčšiu metú – do spálne. Tam to však zvládla aj väčšina pred ním, no každonočný pohľad na skriňu ich po chvíli zlomil.

Raz, po celodennej túre a siahodlhom rozhovore s Petrom, mi dokonca v hlave napadlo, že by u nás mohol zostať. Hneď som to však vymietol z hlavy. Mamu som chcel pre seba.

Bdel som každú noc, dúfajúc, že zavetrím posledné Petrove kroky. Nakoniec som sa dočkal.

Peter robil oproti ostatným nezvyčajný hluk, neveril som, že mama spala. Trieskal a búchal ako v lacnom cirkuse. Balenie mu trvalo dlhšie než normálne, jednostaj čosi vláčil a prenášal, schádzal a vychádzal schodmi, no k odchodu sa akosi nemal. Po hodine lomozu som nervózne roztvoril dvere, pripravený načapať Petra a vysmiať sa jeho neúspechu, no takmer mi zastavilo srdce.

„Tento je posledný, pomôž mi,“ povedal. Stekal z neho pot ako z fontány – v rukách držal Mateja. Od námahy si odľúkol. Najprv som stál vystrašený, myšlienky sa mi plietli, narážali do seba ako v nejakom atómovom urýchl'ovači. Pokúsil som sa sústrediť, chytil som Mateja za nohy a pomohol mu s ním dole. Na terase postávali zvyšní chlapi. Triasli sa od zimy napriek tomu, že im Peter priniesol všetko ich staré oblečenie.

„Môžete ísť,“ povedal. Rovnako ako oblaky pary, čo im vychádzala z úst, aj oni sa poslednýkrát zhmotnili, vyšli za bráničku a navždy zmizli. Neveril som vlastným očiam. Vybehol som po schodoch do spálne, mama sa z polospánku prevrátila na druhý bok, doširoka som otvoril skriňu.

Peter ju vyčistil do posledného chlapa.

Rozrehotal som sa na celú izbu, na celý dom, môj smiech bolo počuť v celej obci. Padol som na kolená, ako to predtým robili moje obeť a rozdýchal nečakaný šok. Zo skrine na mňa hľadela prázdnota. Po chvíli sa Peter objavil v spálni. Nevenoval mi najmenšiu pozornosť, ako duch sa prebrodil do maminých perín a daroval jej letný bozk na čelo. Potom sa k sebe pevne pritúlili.

Na moment sme si so skriňou vymenili pohľady. Poslednýkrát ochabnutými ústami naprázdno zahryzla, dvere sa v tichosti zabuchli a ja som sa, ako posledný bdely v dome, pobral konečne vyspať.

Hroby plné mieru

Sleduje ma čierny plášť. Dopršalo, aj keď šed' oblohy navráva, že ešte nie je koniec. Plášť zabáča rovnakým smerom, už tretí raz presne ako ja. Pochybujem o náhode. Snažím sa pokračovať v pokojnej chôdzi, no jeho prítomnosť ma rozrušuje. Prelietavam pohľadom po ulici a všimam si len jeho. Uist'uje ma okázalým pohľadom – rozhodne ide za mnou.

Čo však môže chcieť? Znova vyšetrojú môjho brata? Už koľko ráz hľadali a nič nenašli. Je bohvie na akom fronte. A či vôbec ešte žije, Gusto môj.

Obchádzam jamu v ceste, v ktorej dve prilby v montérkach krompáčmi opatrne obkopávajú odkryté potrubie. Zastavujem pri zábrane, aby prešlo auto, a snažím sa lepšie si obzrieť onen plášť. Zmizol. Asi sa vyparil spolu s dažďovou vodou. Hore ku kovovým oblakom.

Pokračujem ulicou a okamžite zahadzujem spomienku na tajomného muža. Vlastne tu vôbec nie sú takí ako on neznámi – pouliční donášači, radoví agenti, všetci snažiaci sa dostať do vyšších kruhov štátnej moci za informácie o rozvracačoch a neprispôsobivých živloch.

Môžu mi vyliezť na hrb. Poctivo odpracovávam šestnásťhodinové šichty v továrni na letecké bomby, nezaujímajú ma žiadne odboje ani revolucionári, neviem o žiadnom rozvracačovi a elemente, ako sami radi hovoria o všetkých, ktorí sa im nepozdávajú. Ako môj brat Gustáv, ten utiekol ešte pred začiatkom vojny k našim nepriateľom. Preto som sa s mamou ocitol na kto vie akých zoznamoch a úradníckych stoloch. A nech, sami nevieme viac než oni.

Takto z rána idem za ňou, včera jej lekári operovali srdce. Bude ešte spať, no povedali mi, že ju môžem vidieť už ráno.

Predieram sa náhle zoskupeným húfom turistov. Pozorne načúvajú sprievodkyňu, opisujúcu jednu z budov. Čo tam mohlo byť? Sám neviem, a to v meste žijem od narodenia. Viac ma však udivuje, že tu sú turisti. Vari nevedia, že sme skoro nárazovou zónou vo svetovej vojne? *Čochvíľa tu nabehnú vojaci, rozmelú nás a oberú o všetko, čo nám ostalo*, spomínam si na tie frázy z televízií a rádií. Vlastne to sa už podarilo našej vláde a spojencom. Ale strašiť sa vyplatí – najmä, keď majú všetci nekriticky poslúchať.

Na kraji robotníkmi rozpitvanej ulice vidieť návesnú tabuľu kvetinarstva. Tam sa ešte zastavím mame po kyticu, ako inak sa dá do nemocnice ísť. Už len z predstavy o tých izbách a nábytku na oddeleniach, sterilnej belosti a smrade po nekompromisnej dezinfekcii mi je nevoľno. Nemocnica vo mne vždy vyvolávala skôr čosi morbidne, než vitálne.

Uvedomujem si, že mám čosi s topánkou – cítim v nej vlhko. Hrom by udrel do... radšej nedokončujem myšlienku, predsa len sa to stáva. Zastavujem sa a dvíham nohu ako kôň na podkovanie, v podrážke mám malú prasklinu. Teraz s tým nič nezmôžem.

Kráčam ďalej. Obzerám sa so záujmom ešte raz k skupinke turistov, odchádzajú opačným smerom. Závidím im, že oni ešte dokážu vidieť niečo pekné na tomto meste. Ja v ňom iba cítim strach a úzkosť, páchnem tak aj ja, smrdím vedomím, že každú chvíľu môže dôjsť k útoku. Priznávam si to každý večer pred spaním i ráno. Doteraz som nezistil, komu sa vlastne sťažujem a či je niekto vyššie, kto načúva. A ak áno, má na mňa vôbec čas.

Pristavujem sa pri schodíkoch do kvetinarstva. Nakloním sa, nech lepšie vidím do výkladu. Všade samá astra - žltá, modrá, červená. A všetky sa tlačia vo vyšúchaných plastových vedrách.

Vchádzam dnu, zvonček upozorňuje predavačku. Tá vychádza z malej kutice s rukami cez prsia. Zastavuje sa za pultom. Pozerá sa mi do očí, smutne, kondolenčne.

„Čo si prajete?“ jej hlas znie pohrebnou profesionalitou.

„Kyticu pre mamu, niečo pekné,“ odpovedám jej priamo, viac sa neobzerám, lebo viem, že aj tu sú samé astry.

„Ach, pre mamu. To zvlášť zarmúti,“ povzdychne a sklopí zrak. Neviem, či teatrálné alebo úprimne.

„Nie, nie,“ dochádza mi príčina jej správania, „má dnes narodeniny. A je po operácii.“

„Jaj tak,“ žena, meravá pohrebná bábika, sa mení na žijúce stvorenie.

„V tom prípade by som vedela o niečo špeciálnom, počkáte chvíľu?“

Prikyvujem jej a ona mizne naspäť v kutici.

Celkom ju chápem. Nezaskočila ma, to ja ju. Súdiac podľa to, čo tu má, navštevuje ju prevažne len jeden druh klientely.

Prehliadam si výklad tovaru. Obchodík jej stráži armáda sadrových anjelikov rôznych veľkostí, s rukami zopätými v modlitbe, na kolenách, či so zvädnutým pohľadom, plastové vence a myriady stúh. A samé astry. V ošúchaných vedrách.

Nevinné lupene kvietkov raz budú predstavovať históriu, v ktorej ďalšia svetová vojna znamenala nevyhnutnú obranu vlastných hodnôt.

Pozerám sa hlbšie.

Vidím v nich prederavené polia a stromy s kýpľami, nahé a krvavé, bez šance ujsť do lepšieho sveta. Zhnité franforce mäsa v nerozkladných kompozitách a textíliách, ktoré mali chrániť živé stvorenia. Hladné psy, hľadajúce ďalšie územia, na ktorých by sa mohli páť na smrti iných. My bojujeme, aby sme uchránili slobodu a mier v našich uliciach. Tí na druhej strane hovoria to isté. Gusto si vybral ich stranu. A keby mal bojovať tu, nebolo by to o nič iné. Jediné v nášivke na pleci. Akýkoľvek princíp mieru je nám na nič, pokiaľ v ňom budeme siať semená vojen.

„Tu je kytička, pane,“ kvetinárka s telom ako jablko ma vytrhuje zo zamyslenia.

Podáva mi ju cez pult, a tak prikračujem s otvorenou peňaženkou.

„Koľko to bude stáť?“ pýtam sa.

„Bežne by stála viac, ale dám vám ju za tri,“ usmieva sa, od hanby sa jej zapýrili okrúhle líca.

„To je na kyticu primálo,“ nahadzujem falošný úsmev, ale parazitovať nechcem.

„Pochovať živého človeka je maľovanie čerta na stenu. Prosím, prepáčte mi to, tuná už nechodí veľa ľudí za kvetinami, aby niekoho potešili. Isto ste si to všimli.“

„Áno, ani kvety už nebývajú tým, čo kedysi,“ pritakávam jej.

Do ruky jej vkladám raz toľko, čo si pýtala, a preberám si kyticu. Sprvu odmieta, to jej káže slušnosť. Sama však dobre vie, a vidím jej to v očiach, že taký peniaz nedostáva za kvietok často. Kyticu si v dlani obtáčam a so záujmom skúmam, ako šikovne ju kvetinárka naaranžovala.

„Isto sa jej bude páčiť, krajšiu by som sotva zohnal,“ nahlas hovorím myšlienku.

Usmieva sa. Chápem ju, komplimenty za prácu sú jej vzácne.

Odzdravujem a vychádzam na ulicu. Mrholí. Dáždnik nemám, ostáva mi len baretka. Pre istotu sa obzerám po plášti, ale nikoho nevidím. Kyticu mám ukrytú pod bundou, kráčam ďalej.

Vychádzam z ulice ku križovatke, od ktorej sa tiahne chodník na cintorín a k nemocnici. Zaujíma ma pohrebisko, ohraničené vysokým nóbl plotom s hrotmi na vrchu.

„Mal by som ťa niekedy navštíviť, otec,“ hovorím nahlas a sledujem tábor desiatok križov, monumentov, pamätníkov, ktoré sa dvíhajú do kopca. Nachádzam miesto v úbočí, za ktorým odpočíva otec. Nespomaľujem, no v myšlienkach sa prihovám k nebožtíkovi oteckovi.

„Mal si nám povedať, že nás nechceš,“ znova mi z úst utečie myšlienka. Ďalšie si už strážim. Mal si aspoň dať najavo, že ťa naše životy neuspokojujú. Možno by si to nemusel ventilovať alkoholom a automatmi. Pozri, čo si spravil s tvojím mladším synom, vzal si z teba príklad. Ale aj tak si máme čo povedať, otec, odpočívaj ďalej, ak to dokážeš.

Nevšímam si, že sa rýchlou chôdzou rútim priamo proti chodcovi. Ten sa ledva uhýna a útlocitnou nadávkou ma vytrhuje zo zamyslenia.

Zaujíma ma ruch predomnou. Pneumatiky ma mokrej ceste rapčia, špliechajú, autá tlmia rýchlosti, odbočujú všetkými smermi. Zdá sa mi to byť nanajvýš chaotické divadlo, no každý zo šoférov pozná svoj smer.

A čo ja? Kam sa ja hýbem?

Dostávam chuť si zapáliť. Skoro ako otec. Prestal som s tým pred niekoľkými rokmi, keď sa náš blahobyt v mieri náhle skončil. Tabak má dnes väčšiu cenu ako životy mnohých ľudí. Zrejme väčšiu ako ten môj. Prečo mám chuť si znova zapáliť? Vyčítavo sa pohľadom vraciam k otcovmu hrobu. A kam, dočerta, sa uberá môj život?

Pozdvihnem zrak k oblakom a dažď ma frustruje ešte viac. Ochladzuje ma a zmýva zo mňa energiu.

Mama, presne. Ona je ten dôvod. Kým ju mám, viem, že nedýcham zbytočne. Ale čo potom, keď odíde? Nemôže tu byť nastálo, prežiť ma. A vlastne, nezniem teraz ako Oidipus?

Z pravého ramena križovatky sa cesta mierne lomí do oblúka. Pozdĺž nej je z jednej strany plot cintorína, z druhej zástavba starých domov. Dodnes som neprišiel na to, kedy ich postavili. Sú však veľmi zvláštne a v tom daždi sa mi zdajú byť oveľa skleslejšie. Napokon, dnes je všetko také skleslé.

Vydávam sa ta. Nemocnica je odtiaľto len na skok.

Z diaľky zrazu zbadám nejaké vlajky a pod nimi ľudí. A za nimi ďalších - čoskoro sledujem celú húsenicu tisnucu sa na chodníku. Na vlajkách nevidím nič, pod dažďom oťaželi a zvädli. Chlap vpredu vykrikuje cez megafón, počujem sotva každé piate slovo. Autá medzitým na ľudskú stonožku neobozretne špliechajú z mlák.

Pochod sa naproti idúcim ľuďom roztvára a zámerne ich pohlcuje. V maširovaní ich nezastaví ani dažď. Zbadám okraj vlajky, prostý nápis, a už viem, o čo im ide. Mali by sa zastaviť na cintoríne – tam nájdú príklad toho, keď ľudia vybijajú nenávisť nenávisťou. Počujem zlostné výkriky vodcov. Dav plný *slušných ľudí* nadávkami ohlasuje popravu zajatcov. Tí podľa posledných správ požierajú milióny štátneho rozpočtu. A vraj načo?

„Prečo platíme za životy vrahov, ktorí bijú našich synov?“ Vykrikuje cez megafón rozčertená staršia žena. Sem-tam jej preskočí hlas, kvíli: „Prečo štát miňa naše dane na vrahov a zlosynov? Načo?!“

Hneď po nej sa stonožka rozpaľuje jednohlasom: „Zabite ich, zabite ich! Popravte ich!“

Sú už celkom blízko. Chytrou vychádzam na schodíky kaviarne, z ktorej už vykukuje zvedavý čašník. Škúliacim okom na mňa pozrie spoza kúdolu cigaretového dymu a odvracia zrak na pochod. Dávam si pozor, aby som kyticu nepolámal. Aj tak už na ňu trocha napršalo.

V popredí davu prekvapivo objavujem známou tvár. Drží akýsi sprejom počmáraný transparent, sotva čitateľný. Je to môj kamarát. Prísne vykračuje v rytme zástupu, pokrikuje jednohlasne, voľnou päsťou vzlieta do vzduchu. Spolu s ostatnými prechádza okolo mňa a čašníka. Ten sa tvári zvedavo, ja znechutene. Ku kamarátovi sa neprihovorím, nech si žije svoj agonický život *slušného* občana. On si ma však všima. Podvihuje obočie a s úsmevom vystrkuje bradu. Nereagujem.

Vzápätí spätne naberá farbu zlosti a kráča odo mňa preč.

Raz v živote som zažil svojho otca aj ako filozofa. Bolo to kedysi dávno, ešte keď nemenil posteľ za automat či fľašu pálenky. Doteraz ma prekvapuje, ako prednášal svoje myšlienky. Inokedy na všetko mávol rukou a hovoril prostoreko, šetriac každým slovom. Ani do debát sa veľmi nezapájal a svoje úvahy a útrapy len tak nepovedal. Dodnes si neviem sceliť názor, kým vlastne bol. A hoci si nepamätám, pri akej príležitosti mi to povedal, teraz už chápem, čo myslel.

Spýtal sa ma: „Čomu veríš, chlapče?“

Mykol som plecami, v puberte som prosto prelietaval z jednej veci na druhú, ale nikdy to nebola náboženská viera. Rodičia mňa ani Gusta nikdy nevedli k tej či onej cirkvi.

„Nevadí,“ začal bez určitého výrazu, „keď si trochu požiješ na tomto svete, možno dôjdeš k tomu, k čomu ja. Ľudia veria kadečomu a kadekomu. Veria, lebo chcú alebo ich to opantá, oklame a zožerie. Chápeš, čo myslím? Čomu uveria, z toho sa aj stane pravda. Ale ako sa z niečoho, čo nevysvetlíš alebo to vidíš ledva skreslene, stane faktická pravda? Hlúposť, však? Preto máme na svete pravdy v mnohých podobách. Zapamätaj si to. A všimni si, koľké sa navzájom líšia a vylučujú. Sám nemôžem povedať, že neverím nikomu a ničomu, ale vieš, čo si myslím o ľuďoch?“ vtedy na chvíľu zastal s rečou.

„Čo?“ nahral som mu.

„Pravda o nás je skoro vždy len smutná a spôsobuje zármutok. Preto radšej veríme hocičomu. Bojíme sa prijať kríž holej pravdy. A ty, chlapče môj, si ďalší nešťastník na tejto Zemi.“

Dlho som nedokázal určiť, ako to otec myslel. Nechápal som, prečo mi to povedal, aj som dumal, že ma mienil uraziť, keď ma označil za nešťastníka. Ale teraz to beriem ako odpoveď, prečo začal chľasť a prečo sa nás vzdal.

Mám voľnú cestu. Pozriem sa na hodinky - je najvyšší čas. Schádzam na chodník a pokračujem ďalej.

Hluk a hlasné pokriky miznú. Prichádzam k novinovému stánku, za ktorým už vidieť bránu do nemocnice. Keď k nemu prikročím, nedá mi nepozastaviť sa nad výkladom novín. Ešte teplé stránky sú ukryté za sklom, titulky však čítam len letmo. Naraz si uvedomujem, čo pácham. Koľko ľudí zomrelo v dôsledku bojov a čo zvrátenejšie sa dá ešte vo vojne vyrobiť, to vedieť nechceme. Už dosť nás dusí strach a vedomie, kým sme sa proti svojej vôli stali a kým musíme do smrti ostať. Vojakmi a výrobcami bômb, bez nádeje si z rúk zmyť krv a odlepiť si z pleca nálepku odsúdenia hodného vraha. Len predajca unudene listuje v čomsi papierovom.

Ľutujem ho a zabáčam k bráne nemocnice.

Pri nej však musím chvíľu počkať. Do dvora vráža kolóna vojenských sanitiek, druhá vychádza von. Všetci vedia, že nám už nestačia vojenské nemocnice a tých úbožiacov vozia aj sem. Všetko je tak perfektne rozbehnuté. V nádvorí stoja desiatky zelených sanitiek, ich šoféri vystávajú pred dverami, niektorí fajčia, iní si zasa opierajú hlavy o operadlá. Nevládzu. Sotva stihnú povedať ahoj, už sa musia vracieť po ďalších mrzákov. Tých verejnosti neukážu a mŕtvolu majú nárok na posteľ v chladničke.

Na recepcii je podobný chaos. Sestričky nestíhajú obsluhovať telefóny, korigovať sanitárov, zvolávať lekárov na operačné zákroky.

Čakám – inej voľby niet. Sadám si na plastové sedadlo a snažím sa zachytiť moment. Keby ten ruch mali zvečniť na plátno impresionisti, stačil by im jeden prudký ťah štetcom. Všetci sa tu zdajú ako jedna farba rozťahnutá na plátne. Ale tí sa nevenovali pochmúrnym scenériám. Na túto prácu by sa hodil Munch.

Vidím, že jedna sestrička si začala čosi zapisovať. Moja príležitosť prihlásiť sa na návštevu, dochádza mi. Keď dôjdem k pultu, pozrie sa na mňa veľkými očami. Očnú linku má však trochu rozmazanú.

„Prepáčte, prišiel som za mamou. Je po operácii a jej lekár mi sľúbil, že môžem prísť hneď ráno.“

„Počkajte, prosím,“ odvrkne mi, keď začne vyzváňať telefón. Svižne si priloží slúchadlo k uchu, čosi frázoovito odriekne a znova sa venuje mne.

„Meno?“

„Eugen Kostrec.“

„Pacientkine meno,“ opraví ma bez mihnutia oka, s ktorým už čosi sleduje na obrazovke.

„Elena Kostrecová.“

„Ste jej syn? Eugen Kostrec?“

„Áno.“

„Občiansky preukaz,“ pokračuje mechanicky.

Podám jej ho, venuje mu sekundu a vracia naspäť.

Pár ráz pokliká myšou a povie: „Doktor Valach vás chce vidieť.“

Nedá mi priestor na reakciu, aby som sa spýtal, čo sa deje, už dvíha slúchadlo a telefonuje. Zakončuje naše stretnutie vetou: „Doktor vás bude čakať na treťom poschodí v bloku M. Hneď pri výťahu je čakáreň, choďte tam.“

Predieram sa teda k bloku M, kľúčujem medzi ľuďmi, znervózňuje ma výstava všelijakých vydesených tvári. Sú všade, ako choroba sa dostávajú aj do môjho vnútra. Keď nachádzam správny výťah, začínam pociťovať strach. Vlieza do mňa a nechápem, prečo sa ma pýta: Čo je s mamou?

Kabína cengne, vychádzam z nej von. Som na oddelení, kde zrejme operovali mamu. Je tu až príšerne pokojne a svetlo. Zbadám lekára. Ako ho nazvala sestrička?

„Musíte byť Eugen Kostrec, však?“ spýta sa ma neisto, hoci hlas má ocelovejší, než sú mraky za oknom.

„Áno,“ roztržito pritakávam a moja chôdza je stále nestálejšia.

„Operoval som vašu mamu. Podťte, prisadnite si,“ hovorí mi a ukazuje na prázdne sedadlá.

Poslušne si sadám a netrpezlivo čakám, kedy začne. Srdce sa mi asi snaží vydrapiť z hrudného koša. On má zatiaľ čas.

Vzdychne si: „Vašu mamu sme operovali do neskorej noci. Prv sme si mysleli, že šlo o šelest, no v skutočnosti to bolo komplikovanejšie. Jej symptómy neprejavovali zdeformovanú chlopňu a my sme netušili, že...“

„Zdeformovanú chlopňu?“ Chápem len, že sa čosi pokazilo.

„Okamžite sme začali reagovať, ale nečakane sa to skomplikovalo. Až keď sme jej otvorili hrudník, vedeli sme, o čo ide. Operovali sme ju skoro päť hodín. Nevedeli sme, že je jej stav taký vážny, ale snažili sme sa podniknúť kroky, aby mohla získať čas na adekvátnu liečbu.“

Akože snažili?

„Žiaľbohu, srdce sa jej po našej dlhej snahe aj tak zastavilo.“

V ruke mi oťažieva kytica. Dnes má narodeniny.

„Snažili sme sa, ale jej stav bol oveľa zložitejší. Keby sme mohli, urobíme viac. Aj nás, špecialistov, to prekvapilo.“

V hlave mám len: Skomplikovaná situácia, zástava srdca, narodeniny.

„Bola len malá pravdepodobnosť, že sa niečo také stane, ale,“ chvíľu mlčí s ľútostným výrazom, „zlyhali sme. Prosím, prijmite úprimnú sústrasť za celý operačný tím.“

Skláпам zrak ku kytici, potom k radu dverí na chodbe. Čakám, kedy aj napriek slovám lekára vyjde na chodbu a bezstarostne ma pozdraví.

„Pozrite, pán Kostrec,“ získava si moju pozornosť, „bez vášho súhlasu nemôžeme urobiť pitvu, aby sme zistili presnú príčinu smrti.“

Nezaujímam ma žiadna príčina. Už prosto zomrela.

„Povedala niečo pred operáciou?“

„Nie. Vlastne áno,“ rozpomenie si. „Pýtala sa, kedy vás bude môcť vidieť.“

V očiach už mám slzy, ale vzlykať a nariekať sa mi nechce. Iba roníť slzy.

„Môžem ju vidieť?“

„Je v márnici. Teraz tam nemôžeme ísť.“

„Prečo?“ Sprotiví sa mi hlas.

„Je tam veľmi rušno. Kvôli raneným z frontu.“

„Príďte však dnes o piatej. Vtedy vás tam dostanem, aj keby to malo byť cez mŕtvolu. Dlhujem vám to.“

Ešte chvíľu sedím a sledujem kyticu, on sleduje mňa a svoj drahocenný čas mrhá na môj žiaľ. Po chvíli mu za to ďakujem a pritakávam na dohodu.

„Hláste sa na recepcii, budú o vás vedieť.“

Z bloku M vyjdem výt'ahom. Chaos, ktorým som sa predieral pred chvíľou, je teraz len opona, čosi vzdialené. Bez ohľadu na plačúce deti a ženy kráčam vpred. V rukách držím kyticu.

Vychádzam pod mokré nebo. Dážď mi dáva facku, ranu na prebudenie. Z hrdla sa mi vytrháva nárek. Slzím a vzlykám, unikám od tej prekliatej budovy a nedávam pozor na cestu. Nech ma zrazia, kričím v sebe.

Vidím do otvorenej sanitky, z ktorej už na nosidlá vyťahujú mrzákov. Kričia ešte viac ako ja. Je mi to však jedno, môžu si za to sami.

„Verili ste, čomu ste nemali!“ kričím na nich, ale aj tak si ma nevšímajú. Od nervov kričím hlasnejšie: „Moja mama bola cennejšia pre tento svet. Dala svetu viac než vy, prasce!“

Rozzúrený sa na chvíľu zastavujem a nasmerujem si to priamo k nim. Chlapci bedákajú, iných drží pri živote infúzia napichnutá na žilu. Rozčuľuje ma, že ich viac zaujíma ich vlastná bolesť.

„Vrahovia! Smradi!“ Kričím a nadávam, z ošial'u metám rukami. Narodeninová kytica mi odlieta z ruky a padá do mláky.

Z niekade sa predo mnou vynorí vojak s puškou a čosi na mňa kričí. Je mi to však jedno.

„Vy môžete za toto všetko! Bodaj by ste podochli! Všetci! Všetci!“

Naraz sa k strážnikovi pridruží druhý a strčia do mňa tak silno, až padnem kolenami do mláky. Plačom a z hrdla sa snažím vydrat' ešte väčšiu nadávku. Mrzáci kričia ďalej za svojimi končatinami, ktoré nechali na fronte.

V tom sa všetka dvorná pozornosť sústreďí na neurčité miesto, ohlušuje nás siréna. Zastavuje slzavý potok, vojakom uvoľňuje tlak a silu v rukách, zabrzdí aj záchranárov pri sanitkách. Len mrzáci kričia ďalej. Dotvárajú kvilivý sonet, ohlasujúci príchod smrti. Ak sa siréna čoskoro zastaví, ide o cvičenie. Hučí ďalej. Vzniká ošiaľ - z viacerých miest sa rozkrikujú vojaci. „Rýchlo do úkrytu!“

Aj rozhlas k čomusi vyzýva, dážď ho však šikovne tlmí.

Vtedy si uvedomujem, že vzduch je voňavý.

Panáci na dvore kmitajú sem a tam, dvaja strážnici, ktorí ma pred chvíľou spacifikovali, ma schytávajú pod pazuchy a kričia čosi o úkryte. Nevytrhávam sa im zo zajatia. Som mŕtve vrece. Pozorujem tvár jedného z nich. Je na smrť preľaknutý. Teší ma to.

Teší ma, že sa konečne nad mestom schyluje k hromom.

PRÉMIA JOZEFA HNITKU

Martina Mareková, Lucka

Lucka

„A koho to ideme navštíviť, tati?“ spýtalo sa ma o päť hláv menšie poskakujúce dievčatko vedľa mňa. Pri poskakovaní sa jej zapletené copíky na bokoch hlavy hojdali sem a tam. „Matku,“ odvetil som. Dievčatko prestalo poskakovať. „A to je moja,“ zapichla si ukazovák do hrude a pozrela na mňa, „či tvoja mama?“ obrátila ukazovák proti mne. „Vlastne to je matka každého,“ zahľadel som sa do jej azúrovo modrých očí. Boli krásne, veľké a nevinné, také detské. No boli vinné za všetko. „Ahá...“ pozrela sa pred seba a znova začala poskakovať. „A je ešte ďaleko, tati? Kde býva?“

„Bola všade, no dnes je už len ďaleko od všetkých kamenných obrov. Zabíjajú ju.“

„A kto sú tí kamenní obrovia? A prečo ju zabíjajú?“ zamračila sa. „Hm,“ zadumal som sa, „pamätáš si, ako sme spolu hrali monopoly, Lucka?“

„Samozrejme oči, bola to veľká zábava!“ zachichotala sa.

„A ty si všade postavila domy, paneláky, hotely,“ zvažnel som.

„Ale aj tak som prehrala,“ zosmutnela, „ale čo sa dá robiť, bola to len hra,“ žmurkla na mňa.

„Tak povedzme, že sú to kamenní obrovia, ktorí ju ničia. Po jej pokožke sa plazia jedovaté hady a všetko jej pomaly odumiera, zomiera, Lucka,“ do očí sa mi nahrnuli slzy, no neplakal som, vedel som, že nemôžem. Nedokázal by som jej vysvetliť, prečo plačem bez toho, aby zabila aj mňa.

„Bude našťavaná, keď prehrá. Ale ako som už vravela, je to len hra, oči,“ prižmúrila oči a vystrúhala ten najnevinnejší úsmev na svete – úsmev šesťročného dievčatka túžiaceho hrať donekonečna hry.

„Kedy to všetko začneš brať vážne...“ pošepekľal som si sám pre seba. Lucka ma našťastie nepočula.

„A ako sa tá matka volá?“ doposkakovala.

„Ehm, Matka Príroda,“ uprel som pohľad na modré nebo. Práve v tej chvíli bolo modré ako oči malej Lucky. Kedy ju už nájdeme? Chodíme tu dosť dlho a stále.

„Aha tati, pozri!“ ťahala ma Lucka za kabát a ukazovala na piesok pod nami.

„Sme blízko, o chvíľu tam budeme,“ pousmial som sa na Lucku, aby som upokojil jej zvedavosť.

„No tu by som monopoly nehrala, je tu teplo, nuda a všade je piesok,“ kopla z jedu do piesku. Chytil som ju za ruku.

„Matka je rozmanitá, všade je iná. Niekde prekvitá a inde vrie. Je milá a krásna ale aj búrlivá a výbušná.“

„A prečo je výbušná, tati?“ uprela na mňa pohľad.

„Myslím, že to má v sebe. Občas musí vybuchnúť, hnevá sa na teba.“

„A prečo na mňa?“ oduli sa jej líca do červena.

„Pretože ona nechce hrať monopoly ani iné hry, dcéra moja.“ palcom som jej pošúchal po jej jemnej detskej pästičke, ktorá ledva objímala moje dva prsty. Z piesku pod našimi nohami sa objavila nekonečná vodná plocha.

„Tati prečo je všade voda?“

„Matku tvorí až 70 percent voda.“

„Tak tu už vôbec nechcem hrať monopoly,“ podotkla.

Z vody sa vyčarila súš. „Sme v dažďovom pralese, Lucka.“

„Hm, je ho naozaj veľa,“ rozhliadla sa okolo.

„Vlastne, je ho naozaj málo. Toto je príroda pred tým.“

„Pred čím, tati? O čom to hovoríš? Veď sa pozri okolo seba!“ zachichotala sa mi do tváre.

„Pred tým, ako si to všetko zničila svojím 'hraním'. Ešte ti nikdy nenapadlo, že všetko okolo teba je živé?“ zvýšil som hlas.

„Ako môžeš nadávať malému decku?“ fňukala. Poutierala si slzy. „Chcela som si iba užívať a...“

„A čo? Zabit' vlastnú matku? To si chcela?“ stíšil som sa. Nechcem, aby plakala. Nemám rád smútok mojej najmilšej, ale zaslúži si to.

„Vlastnú matku? Ved' ju ani nevidím, neexistuje! Kde je podľa teba?!“ dupla pravou nohou a pustila mi ruku. Založila si ruky v bok, aby zvýraznila, že to myslí vážne a vyšpúlila pery.

„Ako na zavolanie,“ obzrel som sa okolo seba. Pod nohami sme mali suchú hlinu. Uprostred jačmeňového pola sme videli na všetko. Vysadil som Lucku na ramená, nech sa rozhliadne. Ukázal som jej všetky tie zelené kočnariare a vrchy okolo. Jeden buk za druhým. Hneď vedľa bukového lesa stál smrekový. Panoráma ako z obrázka. Cez veľké silné hory sa razom uvoľnila cestička. „Čo to je, oci?“ ukázala prstom na cestičku.

„Hneď uvidíš,“ usmial som sa. A tak aj bolo. Po cestičke medzi hranicami lesíkov sa náhle vynoril silný prúd vody. Pramenil vo výšínach statočných vrchov tam kdesi ďaleko, no došiel až sem.

„Ale ved' toto som už raz videla na obrázku, zase ma iba klameš. Čo je z tohto živé? A čo je z tohto naša matka?“ zoskočila mi z ramien do vysokých stebiel jačmeňa.

„Pod' sem bližšie,“ ľahol som si k zemi, „vidíš tamto mravenisko Lucka?“

„A ba vidím! Malé mravence!“ Mravence vyliezali a zaliezali do malého mraveniska. Na svojich pracovitých chrbátoch nosili kúsky prírody.

„Aj teraz sa utíšme Lucka, počuješ to?“ zdvihol som hlavu k výšínám oblakov. Jemný vetrík poštekľil jačmene.

„Počujem. Nádherná melódia!“ usmiala sa.

„A pod' sem, Lucka,“ prikročil som k potôčiku, ktorý sem prišiel cestičkou z hôr, „chyt' sa tej živej vody!“ Lucka tak aj spravila. Čupla si k potôčiku a dlane si ponorila do priesvitnej vody potoka.

„Tá voda je iná ako tá, čo máme doma. A, aha, rybička!“ vystrelila ukazovák na plávajúcu rybku.

„To preto, lebo tu je to živé. V tomto potôčiku sa pretekajú rybičky, ale v tvojom doma už dávno nie.“

Lucka sa postavila a pozrela sa na mňa s prižmúrenými očami. Ruku si dala pred oči aby, zakryla silné slnečné lúče. „A čo sa dá v prírode ešte robiť?“ Zo bral som Lucku bez opýtania náhle do náručia.

„Keď sa nechceš len takto nevinne hrať a objavovať jej krásy, môžeš si len vychutnávať výhľad a nechať sa hladiť slnečnými lúčmi.“ zavreli sme obaja oči a chvíľu sme vychutnávali teplo slniečka.

„Ale ja som si myslela, že Matky vedia so svojimi deťmi aj komunikovať, vždy,“ ozvala sa po chvíli. Nestihol som ani premyslieť odpoveď a na jej nose pristál krásny červenookatý motýľ.

„Pozri, má ťa rada,“ ešte väčšmi som ju stisol.

„Konečne mám už aj ocka aj mamínu. Sme jedna veľká rodina, však, oci?“ motýľ odletel preč.

Vedel som, že jej to raz musím povedať. Zložil som ju na zem. „Čo sa deje, oci? Prečo sa tváriš tak smutne?“ zvažnel jej pohľad. Čupol som si k nej, aby som na ňu lepšie videl. Ešte naposledy som sa zahľad do jej azúrovo modrých očí, ktoré toľko milujem. Chytil som jej malé ručičky a so slzami v očiach povedal: „Dúfam, že si sa poučila Lucka. Si malá, aj keď si veľká a si navždy hlúpa, aj keď si tak múdra.“

„O čom to hovoríš, oci?“ Lucka len nechápavo krútila hlavou.

„Musím odísť, budem na teba dávať pozor tam z hora,“ Lucka sa pozrela na nebo, „ale ešte predtým, ti chcem niečo dať. Vkladám ti do rúk niečo veľmi naozaj dôležité.“ Lucke sa zaplavili oči slzami. Otvorila pästičky, no nič v nich nemala. „Ale nič v rukách nemám, oci.“

„Vkladám ti do rúk tvoj osud, osud celého ľudstva, Lucka. A nakoniec ti do nich vkladám aj osud Matky Prírody,“ stiekla mi jedna slza po líci.

„Tati, ty ma naozaj opúšťaš?“ po Luckinej tvári sa gúľali veľké slzičky ako svet.

„Verím, že raz z malého dievčatka vyrastie múdra dáma. Verím v ľudstvo.“ rozplakal som sa ešte väčšmi. „Neznášam lúčenie, prepáč, ak mi nejde,“ utrúsil som.

„To je v poriadku. Ak sú tvoje slzy čisté, je aj tvoje srdce čisté a to znamená viac ako zbytočné slová,“ pohladila ma po plešine.

„Budeš mi chýbať, no vždy tu som s tebou,“ objal som Lucku okolo pása, ona ma ihneď objala tiež. Ešte chvíľu sme spolu plakali, dokým nenastal čas ísť. „Lucka, pamätaj si len jedno,“ výstražne som zdvihol prst a utrel si slzy, „až bude posledná rieka otrávená, posledný strom zoťatý a posledný vták ulovený, zistíš, že z peňazí sa nenaješ.“ Lucka na to nepovedala nič. Len ďalej plakala a plakala. Poslednýkrát sme sa objali, pohladil som ju po belasých vláskoch, potom som vstal a obrátil sa chrbtom k nej. „Budem vás čakať v nebi, ale dúfam, že jedného dňa neprídete všetci,“ počul som jemný vzlyk, no nemohol som sa otočiť a ísť ju utešiť. Nemohol som sa otočiť a ísť naspäť, jednoducho to nešlo. Pod nohami sa mi strácala zem a jediné, čo mi na veky až doteraz pripomína Lucku, je modré nebo – ako jej oči.

ČESTNÉ UZNANIA

Katarína Koláriková, Kolobeh slov

Katarína Želinská, Nohavičkáreň

Alžbeta Bujdošová, Nefunkčná žiarovka

Ema Krkošková, Učiteľ

Patrícia Chnúriková, Ťažká práca poštového holuba

Simona Privarčáková, Biela myška

Richard Bereš, Neznámi host'

MoniQue, Som obyčajná?

Veronika Cholevová, Bojovať ďalej

Janka Kolenová, Rozhodli sme sa žiť

Viliam Nádaskay, Počkaj, porozmýšľam

Matej Koščo, BOZP

Stano Marec, Kapitola 1.: Chlapci a život

Kolobeh slov

Tento príbeh sa skutočne stal?

Písal sa rok 1970. Roman bol obyčajným študentom lekárskej fakulty. Chcel sa stať súdnym patológom. Nechutne ho priťahoval zápach formaldehydu, v ktorom boli „naložené“ mŕtve telá venované na výučbu. Mal rád ľudské pozostatky tak, ako majster v ktoromkoľvek remesle má rád svoje dielo. To bol on. Vždy prvý v rade pri pitevných cvičeniach, vždy zahrabaný v knihe patológie. Obdivoval smrť. Často o nej rozmýšľal povýšenecky. Závidel jej moc, ktorou manipulovala s ľudskými životmi. Nielen s tými, ktoré vzala, ale aj s tými, ktoré nechala. Je to jediná moc, ktorá dokáže zmeniť všetko. Vedť koľkokrát ste počuli slová: *keby nebol/a umrela, teraz by som nerobila to, alebo ono* alebo: *keby umrel/a bolo by to pre ňu/neho vykúpenie*.

Veril v silu slov. Veril, že všetko čo raz povie, sa skôr či neskôr splní. Či už teraz, alebo o sto rokov v inej forme. Nič predsa nemôžete vypustiť bez toho, aby sa to nevrátilo. Ako kolobeh vody – kolobeh slov. To čo sa odparí zo zeme sa vráti vo forme dažďa. Niekedy ako jarný dážď, inokedy letná búrka.

Pri jeho namyslenosti si neuvedomil dôvtipnosť a rozmanitosť trestu. A rovnako veril, že aj on môže... a s rehotom vyhlasoval: „So smrťou chodím na kávu.“

Rád rozdával rady.

„Hej Roman.“ Obrátil sa na neho Milan. „Čo by si urobil ty na mojom mieste?“ Išlo o klasický, otrepáný milostný trojuholník. Milan stretol vydatú ženu, miloval ju samozrejme a zrejme aj ona jeho. Mala však pokojný, pohodlný život, usporiadanú rodinu absolútne bez komplikácii. Ale zrazu sa odnikiaľ zjavil Milan, mladý, pekný a už aj úspešný. A ona bola ochotná všetko zahodiť. Ako je to možné? Ako môže niekto tak silno ovplyvniť život? Milan však stále váhal, pretože mal ešte nejaké tie morálne zásady a svedomie. Chybou práve bolo to, že váhal a nebol definitívne presvedčený. V takom prípade stačí malá rada. Ako keď chytáte balans na rozkývanej látke, ktorá vás môže previesť na druhú stranu rozbúrenej rieky. Stačí slabý vánok a ... čľup!

„No ja by som rozhodne zabojoval o lásku.“ Odpovedal mu Roman. Ani sa nezamyslel nad situáciou a dôsledkami.

Čľup! ... Milan rozbil rodinu a nakoniec sa aj tak rozišli, pretože ona samozrejme bola zvyknutá na niečo iné a nevedela sa prispôbiť novému. Vzrušenie veľmi rýchlo opadlo. Vlastne to bolo vzrušujúcu len tým to bolo nedosiahnuteľné. Potom všetko „čaro“ pominulo.

„To je ale somár.“ Skonštatoval Roman, keď sa o pár rokov dozvedel o Milanovom prepade. Dokonca mu nezmrzol úsmev ani keď sa dozvedel, že sa Milan obesil.

Ale vráťme sa k nášmu príbehu:

Roman študoval medicínu. Patril medzi priemerných študentov, ktorí sa budovou premelú stovky a ich mená zapadnú prachom.

Zdenka ako doktorka práve nastúpila na miesto asistentky. Už vtedy bola výnimočná. Nielen pedagogička a odborníčka, ale aj človek. Správala sa k študentom férovo a profesionálne. Všade kam vošla ju bolo vidieť a každého hneď zaujala. Mala krátke blond vlasy, bola vysoká a rada nosila červenú farbu. To bol prvý moment, ktorý zaujal. Potom ste si všimli jej silný charakter, ktorý vás musel opantať k obdivu.

Roman bol v krúžku, ktorý mal s doktorkou praktické cvičenia a semináre. Predmet nie je podstatný. Podstatné je, že každý, kto nenapísal test si ho musel samozrejme opraviť.

Doktorka si viedla záznamy v zápisníku obalenom červenou kožou.

„Dobrý deň, chcel by som si nahradiť test.“ Povedal Roman, keď vošiel do docentkinej pracovne cez malé laboratórium. Docentka nemusela pri každom zazvonení pri dverách vstávať, stačilo, keď stlačila gombík, ktorý mala pod oknom. Ním otvárala dvere. Vždy sa pri tom dotkla

záclony, ktorá prevísala cez parapetu, a preto bola na tom mieste dokrčená. V pracovni sedela aj jej kolegyňa.

Docentka bola trochu prekvapená. Samozrejme, poznala všetkých svojich študentov, ale tento jej povedomý nebol. Stôl mala oproti stene, a preto vždy keď niekto vošiel do jej pracovne sa mierne pootočila na stoličke, aby bola tvárou k dverám, zložila si ruky s prepletenými prstami na brucho a nohu si preložila cez nohu. Pohodlne sa oprela a počúvala. Ak sa cítila nesvoja, alebo nad niečím neisto rozmýšľala, zobrala si prameň vlasov spoza ucha a obidvoma rukami sa s ním pohrávala.

Teraz milo a pokojne odpovedala: „Test si musíte nahradiť u svojho vyučujúceho.“

Roman to samozrejme vedel. Bol však taký lajdák, že s neobťažoval ani zapamätať si meno svojho vyučujúceho. Teraz to musel priznať a vôbec sa nehanbil. Priam hrdo vyhlásil: „Ja neviem, kto ma učí.“

Docentka nič nepovedala, iba sa mierne usmiala. Za tie roky sa už stretla so všeličím a takáto hláška pre ňu nebola prekvapením. „A ako vyzerá?“ opýtala sa dúfajúc, že podľa opisu spozná kolegu a pošle ho za ním.

„Je to mladá žena, má blond'avé vlasy.“

Jediná osoba, ktorá ju hneď napadla, bola jej kolegyňa. Docentka sa k nej pobavene otočila. Tá však iba krútila hlavou.

„Krátke vlasy, alebo dlhé?“

„Krátke.“ Povedal Roman mrzuto, čo si všimla aj docentka.

„Ako je možné, že neviete, kto vás učí?“ naznačila mu, že je to hlavne jeho chyba. Nemala rada, keď sa ľudia správali arogantne. „Mohla by to byť ešte profesorka, ona má krátke blond vlasy, ale je už staršia.“ Rozmýšľala. „Ako sa voláte?“ Zdvihla telefón, vyťukala klapku a na druhej strane sa jej ozvala profesorka svojím vždy príjemným hlasom, aj keď nemala dobrú náladu, alebo mala tak nabitý program, že nič nestíhala. Vždy bola príjemná. Profesorka odpovedala záporne, takého študenta nepoznala.

„Ktorý ste krúžok?“ docentka chcela podľa čísla krúžku vypátrať meno vyučujúceho podľa rozvrhu, ktorý jej visel nad stolom na nástenke. Mala ho tam prišpendlený a zvýrazňovačom vyznačené hodiny, kedy učila ona. Začala sa hlasno usmievať. „Také číslo krúžku tento semester nemáme. Viete čo, choďte na študijné oddelenie, nech vám povedia do ktorého krúžku patríte a potom sa zastavte, pozrieme sa na to.“

Roman sa zvrhol a odišiel. Ani nebolo počuť zabuchnúť dvere za ním.

„Už odišiel?“ opýtala sa kolegyňa a išla sa pozrieť. V laboratóriu nikto nebol. Roman sa vyparil.

„No chápeš toto? Ani nevie do ktorého krúžku patrí? Skúsme sa pozrieť do systému.“ Navrhla.

„Vidíš, to ma nenapadlo.“ Docentka zadala svoje prihlasovacie údaje a vyťukala meno: Roman S. „To je zvláštne...“ Meno Roman S. neexistovalo v systéme.

Pri dverách opäť zazvonil zvonček.

„To bude asi on, zistil si číslo krúžku.“

Vo dverách sa však zjavila profesorka. Vlasy mala krátke, tak po krk, natočené a upravené. Pri sluchách bolo vidieť cestičku od rámu okuliarov. Na tvári už mala zopár vrások, ale aj tak vyzerala na svoj vek fantasticky. S úsmevom na tvári sa opýtala: „Tak ako ste to vyriešili s tým študentom?“ vždy sa o všetko zaujímal. Záležalo jej aj na maličkostiach.

„Nijak. Jednoducho neexistuje.“ Skonštatovala docentka.

Profesorka sa ponáhľala na výučbu. V ruke držala červený notes, do ktorého si robila poznámky. Otvorila ho. Rok 2015. „Študenta s meno Roman S. tu určite nemám.“

Roman sa už viac neukázal. Možno opäť o pár rokov.

Trest teda prišiel ako tá letná búrka. Smrť ho ešte nechcela, bolo by to príliš definitívne, len mu dala najavo, akú veľkú má moc. A áno, tento príbeh sa skutočne stal.

Katarína Želinská
24 rokov, Sabinov

Nohavičkáreň

(úryvok)

„Máš korepku, zlatko.“

Profka si lakovala nechty na strieborno, asi aby jej šli k flaute.

„S kým?“

„S čembalom.“

„Nie, pani profesorka, prosím...“

Stojan sa trikrát otočil okolo vlastnej osi a ostal zmätene stáť, keď som doňho vrazila kolenom.

„Nemôžem s gitarou? Alebo s klavírom?“

„Študuješ starú hudbu, pusa.“

Áno. Nieкто má možno poetické dôvody na takýto životný krok, ako napríklad platonická láska k Bachovi alebo Scarlattimu. Ja nie. Mňa druhýkrát neprijali na výšku a stále si aj napriek maminým predstieraným infarktom myokardu neviem nájsť trvalé zamestnanie. Tak som tu. Stratená existencia s flautou po staršej sestre. Ôsmy rok na konzervatóriu, špecializácia stará hudba. (Liaheň stratených existencií).

„Keď ja ten nástroj...tú triedu...“

„Toho úchyla Vojtecha vyhodili.“

Prepaľovala som ju pohľadom, až jej musel zasychať lak na nechtoch. Klame?

„Mohli...mohli by ste mi ešte raz dať nástup?“

Videla som, ako ma od prvého až do tohto pohľadu očami zblieka, ale preto som sa nezakoktala, skôr preto, že som sa pristihla pri tom, ako sa na to psychicky pripravujem.

„Pokojne mi tykaj, preboha, mám tak maximálne o päť-šesť rokov viac...“

O pätnásť, pán profesor. Ale to nevádi. Nič, čo vypustí vákuum mužskej prítomnosti v mojom živote, nevádi.

„Možno si frigidná, to sa občas stáva.“

Alenkine pragmatické uvažovanie, aké môže mať len druhák z katedry laboratórnej medicíny, ktorý nikdy nevkrátil na konzervatórium ani inú umeleckú školu podobne pochybného charakteru, ma vždy vedelo vrátiť oboma nohami pevne na zem. Doteraz.

„Ja nie som frigidná!“

„To je prvý príznak – nechceš si to priznať...“

„Mne predsa nevádia...dotyky...hocikde.“

„Hej? A kedy sa ťa naposledy niekto dotkol - hocikde?“

„Pod' bližšie. Jasně, že sa nevieš chytiť – ved' ma tam do kúta ani nemôžeš počuť!“

Flauta mi skoro vypadla, ale úspešne som to maskovala šúchaním náustka o rukáv košele.

„Ty sa ma bojíš?“

Tie chlípne úsmevčky som už niekde videla...

„Tak ideme – od štvrtého taktu!“

„Vážne – čembalo už učí niekto úplne iný.“

Prečo mám vždy zvláštne nutkanie pochybovať o jej slovách, keď na mňa žmurká spod toho svojho dvojrada umelých mihalníc?

„Profesorka. Žena,“ dodala ešte, akoby pociťovala za tú poslednú korepku spoluvinu.

Má prečo. Ona ma na ňu poslala – tak, ako aj dnes.

„Je veľmi milá, hrávam s ňou po kostoloch. Vážne.“

Netrafila posledný necht a rozťahala si po malíčku strieborné pruhy.

„Dopušky!“

„Dobre dobre – už idem. Ale máte ma na svedomí!“

Odprisahala by som, že si rozťahala pruhy z malíčka po celých rukách, tak vydesene ma po najbližší roh na chodbe sledovala.

Strašne som sa bála záveru druhej skladby. A vôbec nie preto, že tam bolo cis³.

„Tak, myslím, že cvičenia už bolo na dnes dost.“

Otočil sa ku mne, ani neposkladal noty a ten úsmev sa mu stále tak roztekal po tvári.

„Preboha, to už je toľko?! No človek si ani neuvedomí, ako to ubieha, hlavne keď to ubieha tak príjemne, s niekým príjemným, však?“

Vstal. Ja som si nechtiac sadla na klaviatúru.

„Ops, pozor, je to starý nástroj!“ povedal, keď ma chytil za stehno.

Alenka si dávala už druhý sacher – svoju najväčšiu a najviac preklínanú slabosť.

„Tak si si to dúfam aspoň užila. Bez nohavičiek.“

Pokrčila som plecami.

„Nevieš?! Ako to, že nevieš? K ničomu nedošlo, čo?“

„Bolo to...divné.“

„Ježiš, Kaja, tebe všetko príde divné! Odosobni sa trochu konečne – veď aj keď hráš na tú svoju píšťalku vnímaš iné dimenzie, nie? Sex je skoro to isté!“

„Ako vieš? Veď ty na nič nehráš.“

„Ale tak sa to hovorí. Že by to tak malo byť. Si asi na hovno flautistka!“

To je fakt.

Prosím prosím prosím ... nech sú v kabelke. V puzdre. Vo vrecku. V pančuchách. Kdekoľvek!!! Neboli. Ani večer na autobusovej zastávke, v noci v zhasnutej kúpeľni, ráno pred zrkadlom. V ten deň som prisahala, že si kúpim v lekární aspoň kilo Lexaurinu.

„Preboha, on ťa znásilnil! Ja som to vedela...ja som vedela, že je na ňom niečo divné!“

„Nie, neznásilnil. Teda...neviem.“

„Nevieš?! Ako to, že nevieš?“

Moja profka mohla pokojne učiť aj herectvo. Minimálne hysterické záchvaty dávala tak, že by jej mohli v triede pod nami závidieť.

„To sa musí nahlásiť. Rodičom. To sa musí ísť na políciu. To...“

„Tak potom nie.“

„Karolína, si si istá?“ zaborila mi do kľúčnych kostí špicaté karmínovočervené nechty, až som zjojkla.

„Áno... Áno som!“

„Tak čo sa tam potom stalo?“ oprela sa o stôl a v priebehu dvoch sekúnd zmenila z vydesenej na pohoršene zvedavú.

Na chvíľu som mala pocit, že jej toto u nás v triede málo časté vzrúšo tak trochu imponuje.

„Nič,“ odvetila som, červená až po poslednú dierku na flaute. „Naozaj nič!“

Vyprevadila ma takým nedôverčivým pohľadom, že aj dvere zapochybovali, či sa majú za mnou zavrieť alebo nie.

Začala s tým už pred týždňom.

„Chod' si na vrátnicu pre nohavičky.“

„Prosím?“ musela som vyzerat', že pol kila Leuxarinu už padlo.

„Ráno ich našla nejaká speváčka, čo si vzala na rozspievanie triedu s čembalom. Som veľmi zvedavá na tvoje vysvetlenie.“

Alžbeta Bujdošová
15 rokov, Stropkov

Nefunkčná žiarovka

(úryvok)

Povedala som si, že každý deň napíšem jeden list, ktorý ak sa raz nájde, pohne celou zemeguľou. A tak teraz píšem.

Na povrchu sa to už nedalo vydržať. Každý jeden občan dediny vás skenoval pohľadom. Bolo to neznesiteľné. Ich oči, ktoré sa zvierali v závane nenávisti, ich pery zovreté bolesťou, ich srdce hnijúce vo vnútri nich. Bolo to hrozné. Ako keby som sa ocitla v nejakom horore. A tak sme odišli. Potrebovali sme sa zbaviť všetkých a všetkého čo nás k nim pútało, k ľuďom bez citov.

Píšem všetko, čo ma napadne, len aby sa o tom niekto koho nepoznám, v budúcnosti dozvedel, aby otvoril zvitok zviazaný ružovou stuhou, prečítal ho a pochopil, prečo mojím jediným miestom na vyzozprávanie sa bol kus papiera.

Naša púť trvala mnoho dní. Niektoré sa zdali kratšie, iné zase naopak, akoby nás nikdy nechceli opustiť.

Došli sme až niekam, kde sme to už nepoznali. Išli sme po diaľnici, za značkou, ktorá nevravela nič. Putovali sme do neznáma. Samozrejme, ako malej sa mi to páčilo. Neprotestovala som. Bolo mi príjemne. Veď predsa, mala som svoj vlastný odvoz. Ocka.

Zanechávam budúcej civilizácii celú nedotknutú históriu. A cítim sa preto užitočne.

Za celý ten čas sme nestretli absolútne nikoho, žiadnu živú dušu, len zvieratá, ktoré sa stávali našou jedinou potravou. Krajina bola vyludnená. Aspoň to sme si vtedy mysleli.

Nie som si istá, či to niekto naozaj objaví nečinne ležať na dne mora pečlivo zahrabané v piesku alebo nie. Netuším či sa tieto moje slová dostanú na povrch zemský no to mi je už jedno, stačí mi len ten fakt, že som to povedala, teda napísala.

Po niekoľko kilometroch sme konečne niečo objavili, bola to malá chatrč, taká skôr víkendová než na každodenné žitie, no nám to úplne stačilo. Potrebovali sme iba niekde prespať, niekde v teple a pohodlí a ona nám dala oboje. Neprotestovali sme.

Všetko je to pravda. Každé jedno moje slovo, každý cit, ktorý som zaznamenala.

V noci sme sa poriadne vyspali. Keď sme vstali, začuli sme akési klopanie na dvere. Otvorili sme ich bez akéhokolvek pochybovania. Nemohli sme vedieť kto je za nimi, museli sme si jednoducho veriť.

Dúfam ale, že ty, môj drahý čitateľ, to nikomu nepovieš. Prosím ťa o to. Namiesto slov, im predaj tieto papiere.

Stará žena sklánajúca sa na paličke nás okamžite pozdravila. V rukách niesla tanier s vynikajúco voňajúcimi koláčikmi, ktoré nám hneď na to predala. Bolo to od nej neuveriteľne milé. Takého niekoho ako bola ona, sme už dlho nestretli.

Privítala nás v novom bydlisku, na čo nám vysvetlila, že chatka, v ktorej sme sa momentálne nachádzali patrila jej a že nie je problémom ak tam ostaneme aj naďalej, práveže naopak, bola by

nesmierne rada, ak by raz za čas mala takúto návštevu ako sme my, dlhodobejšiu návštevu, samozrejme.

Určite sú potrhane a polovicu nedokážeš prečítať, ja ti ale dávam možnosť zistiť aspoň niečo z tvojej a v okamihu kedy to čítaš i mojej minulosti.

Ani sme nečakali kým odíde. Hneď sme sa tam zabývali.

Samotné okolie bolo neobyčajne nádherné, priam očarujúce. Človek by až nečakal, že na samote môže čakať práve niečo takéto, menší raj na zemi.

Bola som najmenšia, mohla som si vybrať kde budem spať. Bez pochyb som si zvolila posteľ pri okne. Lákali ma pohľady von, do prírody, o ktorej som vedela, že ju dlho vidieť nebudem.

Dávam ti šancu prevrátiť sa na druhý bok alebo lepšie, vstať a vyjsť von zo zovretia štyroch stien.

Ani tu sme ale neostali, trvalo to len také dva mesiace, potom sme sa opäť pobalili, vrátili stareнке tanier, tentokrát s našimi domácimi dobrotami, poďakovali sa a pobrali sa preč.

Keď sme odchádzali, naposledy nás objala. Mňa osobne najmenej milión krát.

Niečo mi zašepkala do uška. Viem presne čo to bolo.

Ja som pre budúcnosť neurobila nič, ty tú chybu už nerob, inak oľutuješ ako niekedy ja. No zároveň ti dám ešte jednu radu, nepočúvaj druhých ale sám seba a svoje srdce. Nechaj ho viesť ťa. Ver mu.

Povedala mi kam ísť. A tam sme aj išli. Ved' dieťa má vždy pravdu, no nie? Inak vám začne plakať a nikam sa nepohne, takmer stále musí byť po jeho. No ani jeden z nás to nakoniec neoľutoval. Zaviedla som nás k mladíkovi, ktorí prevážal ľudí. Veľmi nám vtedy pomohol. Ukázal nám cestu do novej krajiny, kde na seba ľudia neukazujú prstom, kde človek môže byť akým len chce, kde sa nemusí pretvarovať a prispôsobovať sa prostrediu, len aby sa cítil ako doma.

Ten mladík nám ponúkal domov a my sme ho prijali.

Nič ti nehovorím, len ti opisujem svet, kde som vyrastala, preto ma počúvaj, teda čítaj a sed'.

Svet sa chýlil k záhube, nie v zmysle vojen, katastrof či iných prírodných či vojenských, ako to nazvať, „problémov.“ Ľudia boli psychicky chorí. Bolo to horšie ako chrípka, silnejšie než moc, blížilo sa to rýchlosťou blesku a postupne to morilo všetko živé na vôkol. Báli sme sa, že to napadne aj nás, no nakoniec sme to prežili. Utiekli sme.

Spomínam si na náreky starien, na výkriky detí, na hádky manželov, na nenávisť medzi súrodencami. Pamätám si to celé, od začiatku až po chvíľu, kedy sme sa ocitli v bezpečí.

Okolie bolo zamorené rovnako ako aj bytosti žijúce v ňom. Ryby, vtáci, morské potvorky, lesné príšery, všetko to jedného dňa zahynulo. Nie len tak, z ničoho nič, ale kvôli nim, pre ich nenásytnosť, pre potrebu mať viac. Chceli to, čo uvideli. Chceli to držať a viac nepustiť. A tak sa z krásneho nepoškvrneného sveta stala nekonečná samota. Samá pusť a prach, nič viac no ani menej.

Kde teda som? Niekde pod zemou, v hĺbke desiatich kilometrov.

Mladík nás viedol tmavými tunelmi až kým nezačul zvuk tečúcej vody, potom sme po prvýkrát po neskutočne dlhej dobe, zazreli svetlo. Ako sa vraví, svetlo na konci tunela ti ukáže spásu. Presne ako v porekadle, aj my sme jej dosiahli.

Nemuseli sme sa strachovať ako nás tam príjmu, išli sme pokiaľ naše nohy vládali. Išli sme ďalej, bližšie k novej zatiaľ nevybudovanej civilizácii.

Učiteľ

Keď otvoril dvere, pocítila som akúsi zvláštnu zmenu atmosféry. Stávalo sa mi to len zriedka, pretože vo svojej profesii som bola sebavedomá. Nenechala som sa nikým a ničím vyviest' z miery v prospech môjho pacienta. Vkročil a jemne zavrel za sebou ťažké presklené dvere, na ktorých bolo moje meno a titul. Kráčal smerom k stoličke. Uprostred miestnosti bol mahagónový stôl a za ním som bola usadená ja. Mohutnou rukou uchytí operadlo stoličky a jemne ju odsunul. Sadol si pomaly na sedadlo. Rozvážne zdvíhal zvesenú hlavu a popri tom ma zdvorilo pozdravil, ako sa na vychovaného človeka patrí. Pohľad jeho modrých očí mi okamžite prebodol vnútro. Cítila som sa, akoby som bola prievitná, nemala žiadne brnenie, na ktoré som bola zaťažaná. Držala som si odstup od každého pacienta, sústredila sa na osobu, ktorá sedela oproti a snažila som sa nezapájať svoj osobný život do diskusie. Avšak v tento moment to bolo iné, čítal zo mňa ako z otvorenej knihy, pritom som ho nestihla ani automaticky odzdraviť. Po hodnej chvíli, kým som sa spamätala, som sa zmohla len na bežné zhodnotenie situácie, ako je psychický stav, stupeň závažnosti a samotné problémy pacienta. „V čom spočíva existencia človeka na tejto zemi?“ Čakala som, že bude rozmyšľať nad touto otázkou. Odpovedal tak rýchlo a sebavedomo, že som mala pocit, akoby som bola ja u psychológa a kládla mu otázky, na ktoré som sama nepoznala odpoveď. „V činnosti šíriť dobro a lásku.“ Bola som otvorená množstvám odpovedí, no od človeka, ktorého mi priviedli z väznice nie. „A myslíte, že túto činnosť vykonávate aj vy?“ Nekládla by som mu takúto otázku, pretože nemôžem pacienta stavať do takejto situácie, pri ktorej by mal výčitky alebo pocit nepotrebnosti v spoločnosti všeobecne, no mala som potrebu sa dozvedieť názor od tohto zvláštneho stvorenia. Ľudia automaticky odsudzujú trestancov, obvinených alebo vrahov. Mnohokrát to nie je len z dôsledkov. Ľudia sa ich boja, majú rešpekt a určitý odstup od každého z nich. Som toho názoru, že v každom človeku je kúsok dobra. Hoci i v ľuďoch, ktorí sú právom v nápravných ústavoch alebo väzniciach. Ľudia majú dobro zakódované už od narodenia a je iba na najbližších a na danom človeku, či dobro rozvíjajú a objavujú jeho nové podoby vo svete. Vychádzam hlavne zo správania malých detí, ktoré nie sú ovplyvňované médiami a okolitými zlými vplyvmi natoľko, aby im podľahli. „Samozrejme, každý šíri dobro.“ Nepýtala som sa, no muž okamžite vycítil, aká bude moja nasledujúca otázka, a tak okamžite reagoval prívetivým hlasom: „Všetci, čo žijú na tomto svete konajú dobro už tým, že sú.“ Aj napriek mojej teórii som sa spýtala, ako to je možné, veď predsa čo vrahovia? „Nejde o to, aké skutky koná človek, ide len o to, na akých vyrástol. Koná len podľa vzoru, ktorý mu bol ponúknutý a iný na výber nebol. Samozrejme, možno bol, ale aj voľba zlého rozhodnutia je voľba. Takže vrahovia v podstate v ich svete konajú dobro, pretože iný svet nepoznajú a nevidia.“ Postavil sa a pomaly podišiel k zarosenému a vlhkému oknu. Vonku bolo sychravo a čierna obloha čoraz viac pohlcovala slnečné lúče, ktoré sa predierali cez chumáče na oblohe. „Sú ako tmavé oblaky, občas zadržávajú lúče a občas z nich prší, je to ich úloha, inú nepoznajú. Proste sú.“ Postavila som sa, napravila si sukňu a podišla k nemu. Obaja sme sa pozerali cez obrovské okno, náš pohľad smeroval do neznáma. „Takže i tí, čo konajú zlo, činia v podstate dobro?“ „Vidím, že ste ma pochopili správne,“ pozrel na mňa a veľmi milo, no nevtieravo sa usmial. „Prečo ste si vybrali práve túto prácu?“ Hlavu som mierne pootočila a nahodila ten všetkým známy výraz typu 'čo si to dovoľujete?!' Drgol do mňa laktom: „Ale noták.“ „Už odmala som mala zvláštny a blízky vzťah k zvieratám a ľuďom. Vždy som chcela pomáhať druhým a hľadala som v každom niečo dobré. Táto myšlienka ma dovedla až tu, k tejto profesii. Snažím sa ľuďom objasniť ich podstatu bytia a žitia. Pomáhať im a riešiť ich problémy správnou cestou, aby mal ich život zmysel. Ľudia by mali byť zmierení sami so sebou a nájsť správnou cestu, po ktorej kráčať. O to sa snažím.“ Po mojom poslednom vyslovenom slove si sadol do môjho kresla a nechal ma stáť pri okne. „A vy? V čom podľa vás spočíva existencia človeka?“ Po tejto otázke som odtrhla zrak odlietajúcej sýkorky a pozrela naňho. Tak pokojne tam sedel. Tak pokojne, že ma to znervózňovalo. Sedel na mojom mieste. Sedel tam, kde som sa ja snažila dostať počas všetkých

tých rokov štúdia na školách. Hovoril múdre vety, argumenty a pôsobil, že má vo všetkom prehľad. Na jeho otázku som najskôr reagovať nechcela, no nechala som sa vtiahnuť do úlohy pacienta, ktorý je práve na návšteve u psychológa. „Naša existencia spočíva v užívaní si života, daných momentov a situácií. Myslím, že našim poslanstvom je mať deti, rodinu a prácu, do ktorej radi chodíme a nevymenili by sme ju. Môžem s pokojom povedať, že všetko toto mám." Prekrížil si ruky na hrudi a vzápätí mi položil otázku. Už nehovoril prívetivým hlasom, skôr neutrálnym. „Predstavte si, že by ste mali množstvo peňazí. Nie presnú sumu, proste množstvo, nekonečné množstvo. Chodili by ste do tejto práce?" Sadla som si do stoličky, v ktorej predtým sedel muž, oprela som sa, hlboko mu hľadela do očí a rozmýšľala. „Nie, nechodila. Plnila by som si sny, cestovala po svete, navštevovala vysnívané destinácie a venovala sa rodine." „Čiže túto prácu nemilujete viac ako nenaplnené túžby vášho srdca." Nastala chvíľa ticha, ktoré bolo neprijemné iba mne, pretože som si uvedomila, čo sa práve udialo. Podoprel sa o ruky kresla a postavil sa. Podišiel ku mne malými krokmi a prikrčil sa za mňa. Jemne mi chytil hlavu a otočil mierne doprava, presne tak, aby môj zrak upriamil na fotografie mňa a mojej rodiny, ktoré som mala vložené v rámkoch na stole. Ruky mi zložil z lícných kostí a položil ich na ramená. "Týchto ľudí učte šíriť dobro, aby vedeli, aká cesta je správna. Milujte túto prácu a aj ľudí, ktorým pomáhate, pretože ich životy sú hodnotnejšie ako vaše túžby. Čas vypršal, sedenie skončilo." Na ramenách som cítila už len závan miznúcich rúk a zatvárajúcich sa dverí.

Patricia Chnúrliková
16 rokov, Čadca

Ťažká práca poštového holuba

(úryvok)

Človek je zaujímavosť nad zaujímavosť, jedna lepšia ako druhá. Sme schopní toľkých vecí, čo sa nikomu nesnivalo. No, pravdepodobne snivalo, pretože každý sníva len o tom, čo vidí.

Ved' len to, keď si uvedomíme, že pred pár rokmi sme nosili kože a ešte predtým sme boli zvieratá. Ak teda veríme Darwinovej teórii. No vždy je lepšie aspoň hádať, než nerobiť nič.

Následne tu je viac druhov ľudí. Sú tu umelci, ktorí majú v hlave svoje oblaky. Vedci s oblačnou hlavou, len iného druhu. Možno by som to mohla porovnávať farbami, aby to bolo jasnejšie, lenže som si uvedomila, že všetky by boli farebné. Tak prečo sa tým obťažovať? Možno predsa...

Ďalej by som mohla pokračovať so skupinou obyčajní ľudia. Tí tiež majú svoje oblaky, o ktorých hovoria.

Mentálne postihnutých ľudí by som mohla zaradiť do oblačnej kategórie. Pokojne, bez toho, aby som ich urazila. Mali by ich najfarebnejšie.

Každý z nás má niečo v hlave, ak by sme nemali, neboli by sme ľudia.

A ja? Skúsíte hádať, do ktorej skupiny patrí? Isteže, určite to nebolo nič ťažké. Ja som ten obyčajný človek, ktorého prehliadate na ulici.

Bývam v dvojizbovom byte. Každé ráno vstanem, oblečiem si uniformu a vyrazím do práce. Kedysi moja profesia ani neexistovala. Listy donášali holuby. Mám sa teda aj ja cítiť ako prerastený typ poštového vtáka? Občas áno, hlavne keď chodím od domu k domu, čakám, kedy mi otvorí dvere a nič sa nestane. Vtedy, keď im tam klopem, si pripadám ako neodbytný holub.

Možno by som si jedného takého mala kúpiť. Robil by mi spoločnosť, sprevádzal ma. Bola by som veľmi hrdá na svoj výcvik, ak by neuletel.

Riadim sa pravidlami. Musím ich rešpektovať. Rovnako tak, ako mojich nadriadených. I keď sa hovorí, že peniaze nie sú všetko, zle sa žije, keď nemáte ani cent. Predtým, keď som bola ešte mladšia, pobláznená pubertiačka, ktorá netušila čo so životom, myslela som si, že pravidlá nie sú dobré. Že nám príliš linkujú život, hovoria, čo robiť. Že sú zbytočné, pretože je treba robiť vlastné chyby, z ktorých sa máme poučiť. Ako hovorím. Bola som hlúpa.

Vďaka tomu, čo sa stalo a neodstane, ma vyhodili z internátu na vysokej škole. Verte alebo nie, právnickej vysokej školy. Kašľala som na to a ešte v ten mesiac som odletela do zahraničia. Vrátila som sa o pol roka s usedavým plačom, prázdny bankový kontom a sama. Môj priateľ, ktorý na mňa mal poslušne doma čakať, ma podviedol, tak mi neostalo nič. Neskôr, umiernená dlhými hodinami prehovorov rodičov, som sa vrátila do školy. Dokončila som ju, s problémami či bez nich, mám titul pred menom.

Tak či onak pracujem na pošte. Nanič sú mi tie paragrafy a zákony, ktoré som si krvopotne vrývala do pamäti.

Takže, sedím doma na kuchynskej stoličke a snažím sa myslieť. Viete, pri mojej práci musím byť pozorná, ale myslieť, kdeže!

Problém je v tom, že nedokážem správne zaradiť smer tých myšlienok. Potvory jedny! Čiastočne ma nútia uvažovať, čo zle som urobila, že som ostala sama. Iné, prečo si nehľadám nejakého chlapa, keď sa toľko ľutujem a tie ďalšie hovoria, 'Tak ti treba ty lemra lenivá, nesnažila si sa dost'. Už je neskoro'.

Ešte horšie mi je, keď ráno vstávam z postele, a teda občas plná elánu z pekného rána, vidím tie šťastné rodiny kričať na seba v rannom zhone.

Vtedy mi srdce stisne, viem, že nič podobné nezažijem. Prehltnem teda tú horkosť krivdy, ktorú mi život nadelil, posúvam sa ďalej.

Prichádzam na pobočku pošty, vyzdvihnem listy, obálky s peniazmi, doporučené dopisy a inú korešpondenciu, vysadám na svoj bicykel aj s káričkou a začínam obchádzku po dedine.

Najskôr sa vždy zastavím u Fera Chrena. Pravidelne mu píše jeho dcéra zo zahraničia.

„Už ste tu zas?“ vyletí na mňa odo dvier. Alkoholický oder, ktorý sa naňho nalepil počas noci strávenej v krčme, ma prinúti ustúpiť o krok dozadu.

„Isteže, Ferko, tak ako každý pondelok. Chcete, aby som zaslala list na oplátku vašej dcére?“

Krúti hlavou, že netreba.

„Dievčisko nepodarené, stále mňa len kontroluje a odvtedy, čo mi odpojili telefón ma chodí dva razy ročne pozrieť odtiaľ, no...“

„Z Anglicka?“ ponúkam mu slovo, ktoré hľadá.

„Tak z toho Anglicka,“ prikyvuje, „akoby nestačilo, že furt vypisuje do zbláznenia. Horekuje, že mám prestať piť, nájsť si robotu a iné somariny. No ale povedz, Evka, nie som na toto už moc starý?“

„Na zmenu nie je nikdy neskoro,“ zasmejem sa, no ja sama tomu verím len s ťažkosťami.

„Keď si ty nájdeš chlapa, ja si nájdem robotu.“

Neviem, čo na to povedať. Namiesto toho začínam prehrabávať tašku a hľadať list.

„Chytrý mi ho už len daj, chcem ísť spať. V hlave mi treští, akoby som prepil celú noc,“ sám sa zasmeje na svojom vtipe, ja mu podávam list a pokračujem ďalej.

„Dobré ráno,“ ani nemusím zdvihnúť hlavu a viem, že predou mnou stojí pani Martinka, mamička na plný úväzok. Muž jej pracuje v zahraničí, a tak celá výchova dvoch detí spočíva len na nej. Na druhej strane peniaze im nechýbajú, čo je tiež pravda.

„Dobré? Och, to ste sa asi s koňom zrazili. Deti mi jačia, Janka má horúčku, špinavej bielizne v práčovni sú kopy a ja musím utekať do roboty, no povedzte mi, čo mám robiť? K tomu sa tu ešte vy dohrniete, bez urážky prosím, a ja neviem, kde mi hlava stojí.“

„Nemôžete zatelefonovať vašej matke, aby vám na malú dozrela, pokiaľ budete v robote?“

„Skúšala som, ale vraj mám nejaké neodkladné vyšetrenie v meste, a teraz babo rad!“ so sympatiou sa na ňu pozriem a rýchlo jej vkladám do rúk obálky, s ktorými som prišla.

„Držte sa. Verím, že niečo vymyslíte,“ otáčam sa a kráčam ďalej.

„Dobry deň pani Hovorská,“ dvere mi otvára postaršia pani, ktorá je už na dôchodku a na sebe ma oblečenú nevkusnú záclonu, ktorú nazýva vestou.

„Dobré ráno slečna Evka, to už je pätnásteho, že mi nesiete dôchodok? Nale, stále dávajú rovnako málo. Počuli ste o tom, že Jancuľove deti sú teraz niekde v Amerike? No, a peňazí majú. Nový trávnik si dali vysadiť, dve autá si kúpili a my tu biedu musíme trieť. Zas zdvihli ceny v tých obchodoch. Verili by ste tomu? Iba také rožky, o dva centy! Čo si má ten chudák človek počať? Ved' nás z kože zoderú. To ale niektorým je dobre. Taký chlap Martiny Jesenskej, ten musí zarobiť celý mainland. Ešte aj starému Chrenovi dcéra z Anglicka posielala peniaze. Och, tieto časy, ja tomu už naozaj nerozumiem, no povedzte, Evka, som naozaj taká stará,“ otváram ústa, že jej odpoviem, ale preruší ma.

„Například včera som videla susedino dievča tuto od vedľa, ako sa zas s nových chlapčiskom vláči. Podľa mňa by na ňu mali dávať väčší pozor. Ved' toť nedávno si prefarbila vlasy na červeno, potom o týždeň už s pírsgingom v ústach chodila a teraz toto! No hanba! Ja byť jej matkou, ale no nič, ved' každý si ma hľadiť svoje však“

Opäť som sa snažila prehovoriť, no nedostala som sa k slovu.

Biela myška

Bol jarmok a na taký sviatok na dedine sa vždy všetci tešia. Dospelí preto lebo sa slávnostne oblečú, stretnú priateľov a známych a deti preto, že majú možnosť pokrútiť sa na kolotočoch, kúpiť si sladké medovníkové srdiečko alebo inú maškrtu, ktorá je v tento deň vzácnejšia ako inokedy. A tešil sa aj Miško. Bodaj by nie. Veď tato s mamou mu dajú nejaké tie eurká, aby si aj on niečo kúpil. Keby len sladovú tyčinku, ale kúpil.

A tak aj bolo. Ako každý rok Miško dostal až päť eur tento raz od otca. Povieť si, že to nie je žiadny peniaz pri cenách, ktoré sú na jarmokoch. Ale Miško chlapec nezvyknutý na toľké peniaze sa potešil a povedal si, že si ešte aj niečo ušetrí. Rozhodol sa, že tri eurá si odloží na inú príležitosť a minie si iba dve. Šiel po jarmoku, prechádzal od stánku k stánku, obzeral, pýtal sa, ale nič pekné, praktické čo by sa jemu hodilo a čo by ho potešilo za dve eurá nenašiel. Keď už strácal nádej, všimol si naboku jeden stánok a ten ho zaujal. Možno tým, že bol od ostatných akoby odstrčený. Sedel tam pán, ujo, strýko, už si ho pomenujte ako chcete, so šedivou bradou, skoro až po opasok dlhou a pri ňom škatuľka.

V tej škatuľke to škripalo, pišťalo, šramotilo. Miškovi to nedalo. „Dobrý deň ujo“ pozdravil, ako sa na slušného chlapca patrí. „Dobrý, dobrý“ odzdravil ho ten neznámy pán so šedivou bradou. „Ujo, čože to v tej škatuľke máte?“ spýtal zvedavý Miško. „Myši“ odvetil ujko a odkryl veko na škatuľke.

Miško sa postavil na špičky a nakukol dnu. Ako ujček povedal, myši tam boli. Všetky sivé, také, ako aj u nich v humne. Často ich tam vídaval. Len jedna jediná bola biela. Biela, bielučka s ťa čerstvo napadnutý sneh. „Čo stojí táto“ ukázal Miško na bielu prstom. „No chlapče, táto jedna štyri eurá Ostatné sú po dve.“ Tu sa Miško nevedel rozhodnúť. Ak si myšku kúpi už mu toľko neostane, ale myšku veľmi chcel. Veď kto už má doma bielu myš? A bolo rozhodnuté. Myšku si kúpil. Čo tam po dvoch eurách. Zaplatil ujovi, myšku schytil do rúk a hrdo si vykračoval okolo všetkých jarmočníkov domov.

Keď prišiel domov to len bolo sakramentov. Mama zalamovala rukami, otec už palicu z kúta vyberal. No Miško radšej vytrpí akoby mal myšku dať niekde preč alebo nebodaj zabiť. „No keď už si to sem dovliekol, čo tomu budeš dávať zrať. Kde to zavrieš. Neželaj si ma, keď ti to zájde!“ Hrozil mu otec. Miško pokrčil plecami. „No veď myši snád' všetko zjedia. Tam jablká, tam mrkvu a kľietku jej vyrobím.“ Ako povedal tak aj spravil.

Na druhý deň hneď po jarmoku mali ísť na návštevu k hájnikovi. To bol otcov veľmi dobrý kamarát. Miško sa rozhodol, že si bielu myšku vezme so sebou. Pochváliť sa. Po veľkom prehovaraní otec nakoniec privolil. Prišli do horárne k hájnikovi a Miško hneď spoza košele vytiahol myšku. „A tú máš odkiaľ chlapče“ vyvaloval oči hájnik ba ešte aj ženu zavolať aby sa na to čudo pozrela. „Z jarmoku, ujo“ natešene vraví Miško a otec potvrdil a dodal „z jarmoku papľuh“. Čas v horárni rýchlo plynul. Pri dobrom obede a rozhovore a vtipkovaní ani nezbadali, že sa zvečerieva a treba sa pobrať domov. Keď vstávali zo stoličiek a chystali sa na odchod ešte raz hájnik zavolať hájnik na Miška. Ukáž nech si pozriem to čudo skôr než odídeš. No stalo sa to s čím nikto ani len vo sne nerátal. Keď Miško podával hájnikovi myšku priplichtil sa k ním hájnikov pes a chramst! Schmatol myšku rovno z hájnikovej ruky. Miško sa snažil myšku rýchlo ratovať no nepomohlo. Pes ju tak nešťastne zdrapil, že jej už nebolo pomoci. Zahrdúsil ju. Darmo Miško bedákal, plakal a nariekal až mu slzy z líc stekali ako koráliky. Myšku mu to už nevrátilo.

Doma ho mama trochu uchlácholila tým, že ju aspoň pochovajú a sľúbila, na budúcom jarmoku si môže kúpiť druhú a dovtedy si pre ňu pripraví aj bývanie aby ju znova nepostihlo nešťastie ako tú prvú.

Neznámi host'

Bol pondelok. Poznáte ten pocit, keď ste už prvý pracovný deň vyčerpaný a pred vami sú ešte ďalšie štyri. V jeden pondelkový večer som sa prechádzal po chladných uliciach Trenčína. Bola už jeseň a farebné listy pomaly opadávali zo stromov. Mám rád ten pocit keď sa môžem pohľadom kochať na farebné stromy. Ten pocit slobody a radosti že niečo také krásne existuje a ja toho môžem byť súčasťou. Ako som tak kráčal ulicou okolo škôlky začala mi byť zima. Večeri boli už poriadne chladné a ja som mal oblečenú len tenkú mikinu. V zákrute sa predou mnou vynorila pani Vilma. Ani vlastne neviem odkiaľ poznám jej meno. Bola to tá najstaršia pani v celom Trenčíne. Stretol som ju už viac krát a vždy ku mne bola veľmi milá. No dnes sa mi zdala nejaká rozrušená. Nedalo mi to a tak som sa jej prihovril. „Pani Vilma ste v poriadku? Ale áno, neobťažuj sa starou tetkou.“ Vedel som že sa niečo deje. O takomto čase sa vracala z omše. Žeby jej pán farár povedal niečo zlé? No nič, ak sa aj niečo stalo musím to zistiť. Chytil som ju za ruku. Bola celá premrznutá a tak som jej navrhol že ju odprevadím domov a tam jej uvarím čaj. Na moje počudovanie súhlasila. Celú cestu sme išli mlčky. Neodvážil som sa nič opýtať. Hovoril som si že radšej vyčkám na tú správnu chvíľu keď sa trochu upokojí. Po asi 10 minútach chôdze sme konečne dorazili pred jej dom. Cesta bola vlhká a tak som ju pridržiaval aby nespadla. Niekoľko krát ešte povedala že už môžem odísť, že je v poriadku, ale videl som, že ju niečo trápi a bál som sa či to sama zvládne. Vošli sme dnu. Zaradenie pripomínalo akoby sa tu zastavil čas. Na stolíku ešte stále ležali veci zo šesťdesiatych rokov. Spolu sme prešli do kuchyne kde som ju posadil, zababušil ju do teplej deky a uvaril jej čaj. Spokojne ho popíjala a usmievala sa pri tom. No vedel som že ten úsmev nie je úprimný a opýtal som sa: „Pani Vilma, povedzte mi už konečne čo vás trápi. Mne to môžete povedať.“ Žena sa v kresle pomrvila, odpila si z čaju a začala rozprávať. Dnes som sa ako každý deň vybrala na svätú omšu. Išla som o hodinu skôr pretože som si chcela vonku posediť. Veľmi rada sa totiž pozerám na padajúce listy, ktoré farbia všetko naokolo. Ako som tak sedela zrazu som zbadala vysokého muža v klobúku a cigarou v ústach. „Čo je na tom také nezvyčajné?“ opýtal som sa. „Veľa ľudí chodí takto oblečených. To je síce pravda ale...- žena sa zatvárala skormútene. „Pani Vilma čo sa stalo?“ Ten muž sa veľmi podobal na môjho manžela. Vlastne sa nepodobal, to bol môj manžel! Nedokázala som si to vysvetliť keďže zahynul pri automobilovej nehode. Bolo to moje najťažšie obdobie. Nedokázala som bez neho žiť. Za to že som sa psychicky nezrútila, vďaka len mojím priateľom. A keď som ho tam dnes uvidela, bola som šťastná ako už dlho nie. Konečne som po dlhých rokoch zažila pocit radosti. Hovorili sme spolu celé dve hodiny. Rozprávali sme sa o tom všetkom čo sme zažili, kým sme boli od seba odlúčený. Počas celého rozhovoru som bola šťastná a cítila som nával eufórie, keď on zrazu povedal že už musí ísť, lebo sa veľmi ponáhľa. Nerozumela som tomu a tak som ho len inštinktívne objala. Než som sa stihla spamätať už tam nebol. Proste sa vyparil. Zmizol! V tej chvíli ma prepadla hlboká úzkosť a zármutok. Znovu som sa ocitla na námestí úplne sama. Nevedela som čo mám robiť a už mi začínala byť aj zima, preto som sa vybrala domov a stretla som teba. „Pani Vilma ale také niečo nie je v skutočnosti možné!“ Ja viem. Neviem ako sa to stalo ale aj tak som veľmi rada že som ho mohla aspoň na chvíľu stretnúť a porozprávať sa s ním. To čo pani Vilma rozprávala bolo veľmi zvláštne. Bolo to ako sen. V tej chvíli ma nenapadlo nič iné ako ju objať. Dopil som čaj, poďakoval sa a vybral sa späť domov. Celú cestu mi vŕtalo v hlave ako je niečo také vôbec možné. Pani Vilma je už síce stará ale ešte stále má dosť zdravého rozumu aby rozlíšila čo sa jej sníva a čo nie. V ten večer som nikomu nič nepovedal. Snažil som sa tváriť akoby sa nič nestalo. Ale vo vnútri som bol celý rozrušený. Naozaj je také niečo možné? Možno áno, možno nie. Je na každom z nás či niečomu takému bude veriť, alebo to bude považovať len za akúsi fikciu. Pravda je však taká, že každý z nás občas rád zabudne na všetky starosti a ponorí sa do svojho sveta. Pretože fantázii sa medze nekladú.

Som obyčajná?

(úryvok)

Som šestnásťročné dievča s obyčajným slovenským menom Katarína, ale oslovenie Katka alebo Kata sa mi nikdy nepáčilo, preto som každého naučila oslovovať ma anglickou obdobou môjho mena, teda Kate. Čo dodať, milujem anglický jazyk! Od prírody vzhľadovo veľmi nevynikám, obyčajné svetlohnedé vlnité vlasy, nič zaujímavé. Šedo zelené oči ktoré nie sú ničím výrazné ...

Je tu však jedna vec, ktorá na mňa púta pozornosť a tou je môj tzv. dokonalý americký úsmev, tak mu aspoň niektorí ľudia hovoria. No ani ten nezariadila príroda, tá zo mňa asi pôvodne chcela spraviť upíra, preto určila aby my moje očné zuby rástli mimo radu ostatných. Ja som jej tak trošku prekazila plány a zašla si k zubárke.

Postava? Za tú sa vôbec nehanbím, no a čo, že nepatrím medzi dokonale štíhle dievčatá? Zvykla som si. No svoj prirodzený vzhľad som sa predsa len rozhodla zmeniť viac ako iba strojčekom a verte, či nie, okolie z toho bolo poriadne prekvapené. Spravila som niečo, čo som si myslela, že nikdy neurobím. Nafarbila som si vlasy, ale nie na obyčajnú farbu. Rovno som si na ne dala všetky. Takže teraz sa na nich striedajú pramienky červenej, oranžovej, žltej, zelenej, modrej a fialovej, teda všetkých spektrálnych farieb. Na môj údiv to vyzerá lepšie ako som očakávala a samozrejme obyčajná špirála, taktiež docieli svoje. Zvýraznením tých šedo zelených očí som dosiahla to, že si môžem zo svojho diára nesplnených úloh vyškrtnúť jednu s názvom – vyčnievať z radu - .

Moja najlepšia kamarátka Klára, tiež nezaostávala, no namiesto pestrofarebných vlasov si zvolila jednoduché červené ombré, ktoré s jej čiernymi rovnými vlasmi vyvoláva taktiež skvelý dojem. No ona nie je ten typ, že by za každú cenu chcela byť zviditeľnená, ale predsa len sa jej to darí. Jej čokoládové oči, vždy upútajú každého chalana na ktorého čo i len na chvíľu uprie svoj pohľad, čo som jej kedysi tak trochu závidela, ale časom som si uvedomila, že je predsa lepšie nemať starosti s chalanmi, tak ma moja závišť rýchlo opustila. Postavu má podľa mňa super a teda podľa takého množstva nápadníkov usudzujem, že si to namyslím iba ja. Nákupy alebo aj čokoľvek iné s ňou je jednoducho zážitok ... Ale dost' bolo predstavovania.

„Takže, čo budeme dnes robiť?“ Pýtam sa Kaji ešte počas školy, ale je jasné, že narážam na poobedie.

„Čo keby sme si zašli na nákupy?“ povie, na čo ja mierne otrávene prevrátim oči.

„Myslíš to vážne? Veď na nákupoch sme boli včera...“, protestujem.

„Ale vieš predsa, že dnes otvárajú to nové nákupné centrum...“ Nesúhlasne na ňu pozerám.

„Prosííííím.“

„Pche, vieš, že toto je citové vydieranie?“ hlesnem.

„Prosíííííííím.“ skúša znovu, ale tentoraz na mňa hodí psí pohľad, ktorý s tými jej čokoládovými očami jednoducho neznesie odmietnutie. Povzdychnem si.

„Ach, no dobre. Ale potom so mnou zájdeš do kina. Dnes je konečne premiéra Mimoňov!“ A tentokrát sa naše role vymenili.

„Och, zasa chceš hľadiť na rozprávky?“

„To nie je rozprávka!“ Protestujem, ale pri jej neveriacom pohľade mením svoju výpoveď.

„No dobre, je to rozprávka, ale je to super. Len tomu musíš dať šancu.“

„A čo keď nechcem?“

„Nákupy rovná sa kino...inak nič.“ Poviem neoblomne. *Nie, nie, z tohto sa nevykrútiš.*

Pomyslím si.

„No tak dobre.“ Pristane nakoniec.

„A netvár sa akoby som ti zjedla večeru, dobre viem, že sa tešíš.“ Poviem jej s úsmevom.

Dohodneme sa, že sa stretneme o piatej na križovatke, ale ona ako vždy mešká. Preto prídem pred jej dvere a zvoním dovtedy, kým mi nepríde otvoriť.

Ako som predpokladala film sa jej páči, od začiatku až do konca sa vyškiera na plátno a smeje sa na vždy vtipných mimoňoch. No hneď ako vyjdeme z kina, čaká ju tam nejaký chalan, ktorého som s ňou už párkrát videla.

„Prepáč, Kate, ale zabudla som ti povedať, že som bola na dnes dohodnutá s Denisom...“ Hľadá na mňa psími očičkami, pretože mala ísť dnes ku mne prespať.

„Neboj sa, prídem k tebe neskôr... nenechám ťa samú doma duchom napospas.“ Zaškerí sa.

„To nie je vtipné. Dobre, ako myslíš. Vidíme sa večer.“ Poviem nemrzene.

„Prosím nehnevaj sa. Pá.“ Objíme ma a beží za Denisom.

Kaja teda ostáva v meste. Pekné to od nej, že ma nechá ísť takto samú domov, o takomto čase, keď už je vonku úplná tma. Našťastie svietia pouličné lampy, takže vidím všade okolo seba. No moja myseľ pri takýchto situáciách začína byť paranoidná a tak to ani teraz nemôže byť výnimka. Pomalým krokom kráčam po uliciach mestečka k nášmu domu, kde ma dnes nikto nečaká, pretože rodičia sú v práci. Otec chodí na týždňovky do zahraničia a mama máva často nočné, takže sa stáva, že som doma sama. A keďže ja sa bojím sama, vždy zavolám Kaju a usporiadame prespávačku, lenže dnes sa rozhodla, že ma radšej vymení za chalana, ktorý ju pozval na rande. Takže áno, som na ňu myslím plným právom nahnevaná. Ako mi také niečo mohla urobiť?! Ved' zajtra si to odská...

Uprostred myšlienky ma preruší pohyb na ceste kúsok odo mňa. Ihneď ustrniem, ale s hlasným výdychom si uvedomím, že je to iba nejaké auto idúce po ceste. Uh... tak z toho som dostala skoro infarkt. Poviem si v mysli a pokračujem ďalej. No po chvíli si uvedomím, že to auto ešte stále neprešlo okolo mňa, preto sa obzriem a s hrôzou (asi prehánam, ale v tejto chvíli sa mi vážne zasekne dych niekde medzi pľúcami a hrtanom) zistujem, že to auto sa o kúsok pohlo mojim smerom, ale nikde v okolí sa nenachádza človek, ktorého by mohlo vysadiť, alebo dom pri ktorom by sa mohlo pristaviť, takže netušim prečo ide tak pomaly. *Čo ak ma chce niekto uniesť?!* Pomyslím si, ale pripadá mi to ako absurdná myšlienka. *Na čo, by ma asi chceli?* Rodičov nemám bohatých, nie som príliš pekná, na to aby som upútala pozornosť v tomto smere. *Musíš byť realista!* – okríknem sa vo svojej hlave, v ktorej momentálne zvädzam boj s mojim podvedomím, ktoré mi ponúka stále nové a nové protiargumenty, čo mi vôbec nepomáha k ukludneniu sa. 1. Možno sa im iba pokazilo auto. *Jasné, a preto by sa posúvali po takých kúskoch za tebou.* 2. Alebo čo ak niekoho hľadajú? *Dievčatá, ktoré idú samé po ceste ...* 3. Určite sa im iba pokazila navigácia, tak si ju predstavujú. *To je určite najpravdepodobnejšie!* Tento môj ironický hlas ma už začína štváť. Dobre, uvidíme, či ma sledujú. *Pridám do kroku a keď sa po chvíli obzriem zistím, či sú ešte stále taký kus za mnou alebo sa posunuli bližšie.* Môj plán mi vychádza, stále som od neznámeho auta ďalej a ďalej. Už si chcem vydýchnuť, keď za sebou počujem zvuk motora. Srdce sa mi rozbúši tak, že mi ide vyskočiť z hrude. Našťastie auto až mučivo pomaly prejde okolo mňa, čo u mňa vyvolá vlnu radosti a strach zo mňa opadá, ale iba dovtedy kým nespozorujem, že auto v skutočnosti neodišlo iba sa presunulo kúsok pred mňa a zastavilo. Čo budem robiť teraz? Jediná myšlienka ktorá mi napadá je, že rýchlo prebehnem okolo toho auta. Ved' domov to mám už iba kúsok a hneď ako za sebou zatvorím dvere, budem v poriadku, nie?

Z lesa po mojej pravej ruke začujem vytie vlka. Och... to mi fakt ešte chýbalo, aby ma niekde v blízkosti môjho domu zožral vlk, lebo dalo by sa nazvať, že bývame tak trochu „na samote u lesa“ takže ani túto možnosť nemôžem vylúčiť. Počúvnem inštinkt, ktorý mi hovorí aby som bežala a neobzrela sa, no ako prebehnem popri autu, otvoria sa dvere a vystúpia odtiaľ nejakí cudzí muži a jeden z nich na mňa niečo kričí. Keď si uvedomím, čo, prebehne po mne mráz a na mieste zastavím. Zistujem, že som už dostatočne ďaleko, čiže keby som chcela ujsť, už by sa mi to podarilo, no napriek tomu stojím na mieste, akoby som tu zapustila korene. Ešte sa mi v hlave ozýva to, čo povedal.

Veronika Cholevová
18 rokov, Turzovka

Bojovať ďalej

(úryvok)

Slnko už takmer nevidieť, pomaly sa stráca. Vietor však zosilnel a vlny sú čoraz ohlušujúcejšie. Mám pocit akoby sa nejedna z nich snažila vyšplhať hore skalami, dotknúť sa ma a vziať si ma so sebou. Pri každom nádychu sa mi vôňa Stredozemného mora viac a viac vrýva do zmyslov. Preniká mnou a ja neviem, ako dlho tu vydržím len tak nehybne stáť bez toho, aby som urobila krok...

„Mia, dobre viem, že nie je jednoduché mať devätnásť,“ ospravedlňujúcim hlasom za mnou kričala mama, keď som bežala preč z kuchyne.

„Nie, to naozaj nevieš!“ so slzami v očiach a v rozhorčení som zvolala a opustila byt.

Pohádali sme sa. Už tisíci krát odkedy som prestala žiť podľa jej predstáv. Lenže zatiaľ čo v jej očiach som strácala zmysel života a hnala som sa za nepodstatnými vecami, ja som bola šťastná a celým svojim srdcom som cítila, že konečne začínam žiť. Vraj nebude zo mňa nič poriadne ak odidem zo školy a celý svoj život obetujem rodine.

„Dopadneš ako ja...“ vravievala mi, keď opäť prišla reč na túto tému. Rozvedená žena s dieťaťom určite nemá jednoduchý život, no vždy ma pri tej vete pichlo pri srdci. Znala ako obvinenie. Akoby som bola len omyl. Lenže ja verím, že tak to malo byť a možno som tu z nejakého dôvodu. Nechápe však, že školu neplánujem nechať a svoj život i tak obetujem rodine, a to s radosťou a pocitom, že som nežila zbytočne. Všetky tieto reči sa začali asi tri mesiace po tom, čo som sa šialene a celým svojim srdcom zaľúbila.

Práve dnes uplynuli dva roky od bozku, zo spomienky na ktorý mám ešte i dnes zimomriavky po celom tele. Akoby som stála pod rozkvitnutou lipou a cítila vôňu jej kvetov, počula šum lístia a na perách cítila jeho pery. Alex mi vstúpil do života a ja som mu neodolala. Boli to najkrajšie dva roky môjho života. Zmenila som sa vďaka nemu. Nie, nezmenila, len som zistila, že pre niekoho som dôležitá a tento pocit zmenil môj život od základov.

Západ slnka je neskutočný. Už len pár minút a zmizne za horizontom. More naráža obrovskými vlnami o strmý útes, vytvára penu, ktorá sa opäť rozplynie ako hmla a spojí sa s hladinou. A ja stojím na vrchole útesu. Celá scenéria je predo mnou. Ako na dlani sa mi ponúka tento výhľad, moment, taký vzácny, taký neopakovateľný, silný a pritom taký krehký a pomimuteľný. O chvíľu však už bude po všetkom, a tak vpíjam do kože sekundu po sekunde, chvíľu za chvíľou ...

Vraj ak by nebolo spomienok, človek by neveril, že bol niekedy šťastný. Prečo si ja tie nádherné chvíle nepamätám? Vari žiadne neboli? Nikdy som nebola obľúbená, milovaná či obdivovaná množstvom chalanov, ani povzbudzovaná nadšenými komentármi mamy na moje školské výsledky. Všetko, čo mám, som si v podstate vydrela sama a možno je to takto lepšie. Vlastne ani netuším, či je na mňa mama hrdá, či som dcérou, ktorú pred všetkými spomína a pyšne rozpráva o mojej prvej päťke, kvôli ktorej som sa rozplakala. Niekedy sa sama obviňujem za to, že netrávim s mamou toľko času, koľko by si zaslúžila, inokedy dávam svoju prázdnotu za vinu jej, pretože mi nedala tieto spomienky. Najčastejšie sa však pýtam, kde je môj hrdina, kde je môj kráľ, ktorému som mala ako malá sedávať na kolenách, ktorý mi mal česať vlasy pri odchode do škôlky a i keď by mu to nešlo, zbožňovala by som ho za to. A kde je teraz, keď mal večer sedávať pred hodinami a čakať na moje neskoré návraty domov a Alexovi sa vyhrážať, že ak mi niečo spraví, tak si ho nájde?

Ak si spomeniem na svoje detstvo, vidím len slzy svojej mamy. Iste, niekedy i tie, ktoré vám stekajú po tvári v tých najšťastnejších momentoch života. Tak moja mama plakala, keď som jej kývala vo dverách školy po prvý krát, alebo keď som na sebe mala šaty na stužkovú slávnosť.

Lenže tie ostatné slzy boli iné. Každý raz ma to bolelo rovnako ako ju. Dnes však už viem, aká bola v skutočnosti silná a že slzy nie sú dôkazom slabosti. Práve naopak. Ja nie som silná. Rodičia sa rozviedli tesne po tom, ako som oslávila svoje prvé narodeniny. Vraj je to takto menej bolestivé. Otec odišiel z nášho života potichu, neozýva sa, netušíme, kde býva a mama o ňom nikdy nerozpráva. Zlomil jej srdce.

Opäť mám zimomriavky po celom tele. Takto ďaleko od domova je všetko oveľa intenzívnejšie. A i keď nikdy neplačem, dnes sa mi rinú slzy po líkach. Stekajú mi až na pery. Sú horúce, slané. Mám dojem, že sú oveľa slanšie ako more, že vietor, ktorý mi rozhrňa vlasy, ich chce zotrieť z tváre, aby sa nedopatrením nevmiešali do mora.

Stretávam sa s ľuďmi, ktorí snívajú o svojej budúcnosti už odmalička. Niektorí z nich dokázali doviesť svoj sen do úspešného konca. Ich život bol tak nádherne jednoduchý. Možnosti sa im ponúkali samé, nikdy nenarazili na žiadne problémy a teraz? Teraz sú úspešní a bohatí, no zväčša na dne, rozvedení alebo nešťastní. Akoby bohatstvo a sláva niesli so sebou automaticky i nejakú daň. Chceš mať tisíce na účte? V poriadku, ale manželka ťa podvedie. Pozná ťa celý svet? Prečo nie, no tvoja dcéra bude závislá od drog.

„A vari sú chudobní ľudia šťastnejší?“ pýtala som sa mamy, keď sme pozerali spravodajstvo alebo čítali bulvár.

„Áno, kedysi to tak bývalo,“ odpovedala a zachmúreným pohľadom vždy zavadila o fotografiu mojich starých rodičov, na ktorej bola usmievavou blondínkou v strede. Jediné, čo viem o svojich starkých, je, že o mňa nestáli. Keď zistili, že existujem, svoju dcéru zavrhl. Obaja zomreli po sebe v krátkom čase pred niekoľkými rokmi. Pamätám si to však, akoby to bolo včera. S mamou sa nedalo komunikovať a ja som sa cítila bezvýznamnejšie ako kedykoľvek predtým. Určite rozmýšľala nad tým, ako by žila, keby som nebola a ju by rodičia nevydedili. Možno úplne inak. Jej pohľad bol zakaždým, keď sa na mňa počas tých dní pozrela, plný výčitiek. Bolelo to.

Začína sa stmievať a slnko sa už dávno neodráža v diaľke na hladine mora. Jeho rozbúrenosť silnie. Vlny sú dravé, nepokojné, no nechávajú ma premýšľať. Stojím pokojne. Veď stačí len chvíľka a všetko môže zmiznúť...

„Odchádzame 3. augusta,“ oznámil mi Alex, keď sme si telefonovali v jeden bežný deň. Najskôr som netušila, o čom hovorí, no neskôr som pochopila, že konečne uvidím more, zacítim vôňu Francúzska a Alexa objímam pod oblohou plnou hviezd na okraji útesu. Nezabudnem na to, aký pocit vo mne vyvolala jediná veta.

Už odmalička som túžila po ceste skrz Francúzsko. Alex sa mojím snom nakazil. Odchod o pár dní. Jediné, čo ostávalo, bolo rozlúčiť sa s mamou. Už len pár formalít a rutinná kontrola auta pred namáhavou cestou. To všetko sa však zdalo byť takmer nepodstatné. Sústredila som sa na cieľ, koniec koncov tak, ako to robím odjakživa. Do všetkého som sa vrhala bezhlavo, no za mojou túžbou ma hnalo všetko navôkol. Úspech ma povzbudil, neúspech dodal správnu drzosť a agresivitu.

Bez výnimky.

Všimla som si, ako ďaleko parkujem. Bezdôvodne som nechala stáť svoj červený Swift niekoľko stoviek metrov od útesu napriek tomu, že terén je prístupný takmer až po miesto, na ktorom práve stojím, ba ani som sa neobťažovala, aby som zamkla. Nie je to potrebné, prebleslo mi myslou ...

Rozhodli sme sa žiť

Hnev.

Surový hnev koloval mi v žilách, rozpaľoval ich dobiela a poháňal ma vpred. Rázovala som vpred dlhou chodbou, pery som stískala, aby som zadržala príval nádvok. Prišla som na koniec chodby, kde sa nachádzali veľké, mohutné dvere a pred nimi stáli dvaja strážcovia s kopijami v modrých uniformách.

Len čo ma uvideli prichádzať, skrížili kopije pred dverami a keď som pri nich zastala, jeden prehovoril:

„Ľutujem, ale Rada zasadá, nikto nesmie vstúpiť.“

„Ja nie som nikto! Musím hovoriť s veliteľom Hexom.“

„Ale, slečna...“ začal vojak neisto a pohľadom hľadal podporu u svojho kolegu.

„Som Sebariel Cleft Hex, nežiadam vás o povolenie, prikazujem vám, aby ste otvorili tie dvere!“ ovládla som sa, vydala som chladný povedal sprevádzaný povýšeným pohľadom. Nikdy som nezneužívala svoje postavenie, nie takto, ale otec mi nedal na výber. To čo sa on a tá banda starých senilných bláznov chystajú uzákoniť je neprijateľné.

Nemôžu znížiť vek vojakov idúcich na front na pätnásť rokov. Tie ich argumenty, že sú to kadeti bojových škôl sú smiešne, v pätnástich sa na škole ešte nestihli nič naučiť. A poslať ich do srdca vojny iba preto, aby sme vyzerali silne je šialenstvo.

„Samozrejme, lady Hex,“ pokorne sa ozve vojak a obaja odťahnu kopije. Nečakám na ich úslužné otvorenie dverí, s nádychom sa sama chopím kľučky a vojdem dnu. Chrbát vystretý, hlava vzpriamená a pohľad istý, opakujem si, aby som svojim slovám dodala patričnú váhu. Dnes tu nie som iba za seba.

„... tento posun na západnom fronte by nám získal nové územia Alsrinska, Mošeru a mesto Bredon a navyše...“

„Ospravedlňujem sa, že vás ruším,“ to sú moje prvé slová len čo vojdem dnu a počujem ako sa dvere za mnou zatvorili. Som v priestranej zasadacej miestnosti s dlhým stolom, masívnymi stoličkami a asi tuctom mužov v najrôznejších oblekoch.

Rukou si pridržím sukňu mojich dlhých červených šiat a v druhej ruke držím kôpku listín. Vykročím k postaršiemu mužovi sediacemu za čelom stolu, má prísnu tvár, trochu krivý nos a vlasy už postriebrené starobou. Na sebe má čierny oblek a keby vstal, vynikol by jeho lastovičí strih. Biela košeľa s modrou viazankou a na stole položený cylinder, obraz gentlemana. A predsa sa chystá urobiť takú zásadnú chybu, porušenie morálky, zmarenie životov.

„Slečna Hexová, vaša prítomnosť v tejto miestnosti je neprijateľná. Prebieha tu zasadnutie Rady a...!“ nahnevane sa ozval gróf Wixby, ktorého som prerušila v monológ. Stál neďaleko od dverí a teraz sa obrátil a vyčítavo na mňa pozeral. A to ešte nezmenil, že som žena, aj k tomu sa iste dostane.

„Som si plne vedomá čo sa v tejto miestnosti deje!“ skočím mu ostro do rečí a pozriem na otca, či sa k tomu nejako vyjadrí. Mlčí.

„Obávam sa, že tu nesmiete byť, slečna,“ zmierlivo prehovorí najstarší člen Rady, nízky muž s riedkymi už úplne bielymi vlasmi a tvárou zbrázdenu vráskami.

„Jedine, že by ste nám prišli oznámiť vzburu,“ zažartoval mladý lord, drzo rozvalený na stoličke. Lakťom položeným na stole si podopieral hlavu a zrejme sa dobre bavil.

„Na vašom mieste by som sa na tom nezabávala. Viem, že moja prítomnosť ako prítomnosť ženy v tejto miestnosti vás irituje, ale budete to musieť prekonať. Som tu ako vyslanec Odboja mladých, keďže dvoch vyslancov ste už odmietli vpustiť do zámku.“ Tým zotriem úsmevy z tváří a zavládne napäté ticho. Prejdem k otcovi a na stôl pred neho položím papiere s podpismi všetkých, ktorí sú proti zákonu a sú ochotní podporiť vzburu. Veľa mien. Veľa významných mien.

„Takže moja dcéra je na strane vzbúrencov,“ prehovorí otec tichým, chladným hlasom, no počujú ho všetci. Stisnem zuby, ale prekvapivo pokojne odpoviem: „Tvoje dcéra je na strane života a chce prežiť. Trochu si zabudol, že som bojový kadet, však?“

Zmätok v jeho tvári ma poteší, aspoň ma nechcel poslať na smrť. Aspoň tu nesedel a nerokoval s tým, že jeho dcéra možno zomrie.

„Ale...“

„Berte to tak, ako to je. Deti, mládež a každý so zdravým rozumom nás podporuje. Nechceme viesť vašu vojnu. Ak chcete, veďte si ju, ale bez nás. Okrem zoznamu mien pripájame aj naše požiadavky, dobre ich zvážte,“ môj hlas je jasný, čistý a nesie sa miestnosťou s obrazmi mojich predkov. Cítim ich pohľady a som hrdá, hrdá, že som tu a robím, čo je správne.

„Lady Hex, ďakujeme za doručenie týchto správ i listín. Váš návrh beriem v úvahu a budeme o ňom rokovať,“ ujal sa slova ako prvý otcov tajomník sediaci po jeho ľavici a ja mu pokyniem hlavou na poďakovanie.

„Je to skôr súbor podmienok než návrh, ale ďakujem. Verím, že zvolíte čo je správne.“ Venujem otcovi dlhý pohľad, ktorý mi oplätí svojimi sivými očami, následne sa mu obrátim chrbtom a vyrovnané kráčam k dverám.

V miestnosti vládne ticho, zrejme som ich šokovala a o to aj išlo. Keď už nie je iné východisko, treba šokovať, prebrať ich z toho pomýleného myslenia si, že iba oni vedia čo je správne.

O chvíľu už opäť kráčam po chodbe, pomaly a pokojom. Viem, že máme na výber, môžeme si sami zvoliť. Ak nám niekto prikazuje robiť, čo je proti našim zásadám, čo zbytočne ohrozuje náš život, prečo neodporovať? Prečo by sme mali sedieť a počúvať, keď môžeme vstať a odísť? A aj to urobíme, ak budú trvať na svojom.

Zobrali nám detstvo svojou vojnou, ale nevezmú nám životy. To nedopustíme.

Počkaj, porozmýšľam

(úryvok)

*Každá žena je latentne
tehotná, v duchu,
povedala si mi nečakane,
ale s úsmevom.
– M. S.*

Takmer každý pracovný deň poobede skrúti Vojtovi na poslednom schode koleno pichľavá bolesť do kŕčovitej polohy a ohne ho v chrbte. Oprie sa na pár sekúnd do zábradlia, zavrie oči a zhlboka dýcha. Potom vykročí. Vrátnik len krátko a strojene kývne hlavou na Vojtovo rázne dovi, ani len nedvihnúc pohľad od televízora. Vojta to pod vplyvom silnej bolesti a nadchádzajúcich udalostí rozzúri. Položí kľúče na ošúchaný pult, v nezmyselnej pomste tresne dverami a pomaly vykročí na ulicu. Kríva.

Vrátnikova reakcia naznačuje, že Vojto nie je cudzorodé teleso. Keby firma, v ktorej Vojto pracuje, spí a je, bola ženské pohlavné ústrojenstvo, mohol by byť napríklad neškodná baktéria. Budova ho v sebe strpí, ale predsa ho však vždy o piatej zo seba vypudí bez toho, aby musela požiť antibiotiká. Ľudia ho napokon často posielajú do piče, vtedy si Vojto predstaví, ako sa približuje k budove, až kým ho dvere ako pysky nepohltia, opakovane vchádza a vychádza.

Nikdy predtým však z práce nekráčal taký nervózny.

Zdá sa, že slnko sa plazí po budovách a drzo z nich zoškrabuje omietku, no Vojto vie, že to tak nie je, na budovách sa vyšantil čas, ešte stále vidno stopy nechťov a odtlačky podrážok na sivých, hnedých a krémových náteroch. Vojto popri nich kráča denne a niekedy sa mu zdá, že na milisekundu vidí päť za roh utekajúceho času. Predstavuje si, že čas nosí conversy a šiltovku s plochým šiltom, aby držal krok s dobou, sám so sebou, narozdiel od neho, Vojta, ktorý, aby zakryl predčasnú plešinu, nosí ošúchanú hnedú baretku s rozstrapkaným šiltom. Dnes ho nepristihol, kráča do obchodu, Marta ho poslala kúpiť toaleták, zubnú pastu a vložky.

Marta.

„Chcem dieťa,“ povedala. Stála pri kuchynskej linke, krájala mrkvu, malý zadok obohnaný zásterou hanblivo trčal Vojtovi do panorámy kuchyne. Dotyčné slová z nej vyšli akoby nič, bez kontextu, prípravy, očakávania. Vojtovi spadli do praženice, chvíľu na ne hľadel, ako ležia v mase vaječného bielka a žltka, nabral si ich na vidličku a zdanlivo bez reakcie zjedol.

„No?“ vynucovala si Marta odozvu.

Kým Vojto trávil slová, premeriaval si Martu od strapatej hlavy až po tvrdú kožu na päťach. Teóriu, že muži si podvedome hľadajú pevnejšie a lepšie stavané ženy so širšími bokmi a rodidlami, aby mali silu a podmienky porodiť potomka, Vojto odignoroval. Alebo sa podvedome rozhodol, že do budúcnosti bude vhodnejšiou investíciou mať za ženu krátkozrakú vyštudovanú matematicku bez prs, bokov, zadku a taktu.

„Som v istom veku. Už sa to patrí.“

Vojto ďalej prežúval slovnú praženicu.

„Aj mama ma do toho tlačí.“

Chcelo to viac okoreniť.

„Aj našetrené ako-tak máme.“

Potom umývala riad, keramickú slávu cholesterolových nedeľných raňajok.

„Čo ty na to?“

Vojto pochopil, ako sa cíti vrátnik, keď naňho ustavične niekto hovorí veci, ktoré ho vôbec netrápia, porozumel tomu otravnému mlčaniu. Rozbolela ho noha.

„Počkaj, porozmýšľam.“

Nejednoznačnosť Vojtovej reakcie umožnila Martinmu rozmnožovaciemu ústrojenstvu začať sa pripravovať.

Dnes Vojto splodí dieťa, o ktoré možno jeden z nich stojí. Nemá na výber.

Výber.

Načo sú jej vložky?, rozmýšľa, po otehotnení sa menštruuje?, nevie to, nemá odkiaľ, tak sa podvolí a vložky jej kúpi, ale nevie ktoré. Náhodne vyberá jeden obal, asi tak, ako on si náhodne vybral ženu. Vložky vybral podvedome podľa obalu, má rád modrú a typ písma mu tiež zaimponoval, no Marta nie je modrá a jej písmo je hranaté a kostrbaté.

Vojto si teda Martu nevybral podľa obalu.

Marta ho vôbec nepriťahuje, pri každom milovaní ju Vojto vyabstrahuje z trenia a tlaku na penise. Vojto to nenazýva milovaním, to by musel spolu s pohlavným údom vložiť do vagíny aj nejaký cit, no aj keď sa niekedy z močovodu zoškrabne želatínový kúsok citu, vždy narazí na latexovú bariéru kondómu veľkosti, ktorá ani jedného vnútorne nenapĺňa. Neprítomnosť citu ho nijako nevzrušuje, ako Marta. Tak ako má pevne stanovenú pracovnú dobu, tak isto má vymedzený aj čas na súlož. Keď sa jeho robota končí, Marta ho vypudzuje.

Nikdy sa necítil tak osamelý, ako keď súložil s Martou.

Vybral si teda Martu podľa obsahu? A čo je obsah? Skladá sa Marta z komplikovaných súvetí o umení, vede a spoločnosti, ktoré mu povedala, keď boli obaja ešte študenti na matfyzе? Alebo sa Marta skladá z jednoduchých súvetí o jej práci v škole, dizertačke a politike? Či je azda Marta zložená z jednoduchých viet o ich spoločnom živote?

Až teraz, stojac pred regálom s rôznymi druhmi ženskej hygieny, si Vojto uvedomí, že Martu vlastne nepozná. A čo je horšie, ani seba. Z čoho je teda zložený on, Vojto?

Z mrákot ho vytrhne späť do reality regálov vreskot malého decka a nezdravo prívetivé a sladké dohováranie jeho matky z druhej strany uličky, v jednej drží plastovú rúčku kočíka s ďalším dieťaťom, v druhej drží mäkkú rúčku svojho syna. A na opačnej strane stojí on, Vojto, zmätene hľadá na obal s dámskymi vložkami a stále nevie, či jeho voľba bola správna. Môže sa spýtať:

„Prosím vás, pomôžte mi vybrať vložky pre priateľku.“

Ona by odpovedala:

„A akú má vagínu?“

Vojto by odvetil:

„Neviem, už dva týždne som ju nevidel,“ a bola by to pravda, pretože Marta si vypočítala ovuláciu a dovtedy odmietla akýkoľvek pohlavný styk. Vojto neprotestoval.

No táto situácia nenastala. Vojto sa zmôže na pohľad na mamičku, ako neúnavne dohovára synovi, Vojtovi napadne podoba so sochou Manneken Pis, no chlapec nemočí, roní slzy, ktoré stekajú po líci ako moč po stene, takže nevedno, z ktorej úrovne vedomia sa Vojtovi zazdalo toto pripodobenie. Vidí, ako jeho krik mamičke prerezáva kožu a zanecháva na jej povrchu, obale, drobné, no časom neklamne jasnejšie vrásky, záhyby, nerovnosti, ktoré sa postupne rozširujú až do obsahu.

Vrásky.

Vojto stojí nehybne ako antická socha v supermarkete a sleduje kontúry mamičkinej tváre, presne také vrásky, aké prvýkrát videl na tvári vlastnej matky na svojich bakalárskych promóciách. Dve rovnobežné priehlbinky tesne nad koreňom nosa, tri dlhé ryhy na čele, všetky sa odrazu zmenili na vyschnuté kaňony, každé ráno skráslené make-upom a pilulami na nervy. Táto kombinácia výjavov, poskladaných vedľa seba ako jemné madlenky na plechu, Vojtovi prinavrátila spomienku: brieždilo sa, stál na akejsi priehrade a plakal, vrešťať, zavýjal, nevedel však prečo, matka ho ťahala za ruku preč a on ju rukou udieral do kolena, ktoré sa jej podlamovalo, no mlčala, zmohla sa iba na zopár nepatrných chlácholivých viet. Vojto si z priehrady odniesol prvú spomienku, matka šedinu.

BOZP

(úryvok)

Z fabriky sa pomaly plazí ľudský had. Je to dlhý plaz, začiatok, o poznanie veselší, opúšťajúci budovu, míňa svoj chvost, namosúrený koniec štrkáča, posúvajúci sa do vnútra. Za turniketmi sa papuľa otvorí do ostrého uhla. Skupinky ľudí sa vydajú k autobusovej zastávke, alebo sa postrácajú medzi autami zaparkovanými na parkovisku. Svorke asi dvadsiatich ľudí stojacej kúsok od turniketov venuje pozornosť iba ochranka. O krátky okamih sa ich ujmu. Medzi nervózne postávajúcim a v drvivej väčšine fajčiacim hlúčikom ľudí je aj Boris. Stojí o niečo ďalej, nefajčí, už dofajčil a s ťažko opísateľným pohľadom sa obzerá vôkol seba, na nič konkrétne sa však nevydrží pozeráť dlhšie ako pár sekúnd, vníma debaty pristojačích ktorí sa už stihli zoznámiť, sú mu však ukradnuté, rovnako ako obloha nad ním, sľubujúca biblické zúčtovanie. Skôr z pasie než kvôli poveternostným podmienkam jeho dlane vytvarujú mušľu a svojim dychom im dodá patričné teplo, pozrie sa na hodinky ale nie je oveľa viac ako pred piatimi minútami, keď zápästie kontroloval naposledy. Napadne ho, ako dlho budú tieto administratívne formality trvať – podpísanie zmluvy, predstavenie spoločnosti, ostatné úvodné záležitosti. Dve, tri hodiny, vraví si a pozoruje špičky svojich topánok, ktorým robí spoločnosť iba zaschnutá, s povrchom chodníka dávno zasimilovaná žuvačka. Dostane chuť na ďalšiu cigaretu, a tak svoje rozhodnutie znovu konzultuje s hodinkami. Ručičky však nevydajú kladnú odpoveď, ktorú o pár sekúnd potvrdí pohyb davu, smerujú k masívne pôsobiacemu sbškárovi privolávajúcom k sebe dav gestom dlane. Zaradí sa na koniec fronty, zatiaľ čo ostatní vydávajú svoje preukazy aby si mená opísal masívco kolega. Borisovej pozornosti neujde hlúčik rýchlo šľukujúcich mladíkov asi v jeho veku. Opustí rad, pevne rozhodnutý zapáliť si, bohvie kedy dostanú prestávku. Sotva sa k nim dostane, strážna služba ich okrične aby dokúrili, nemajú na nich celý deň. Nedofajčené cigarety končia genocídne pod podrážkami športových topánok. „Hééj, stojíte pri smetnom koši, nerobte tu hneď prvý deň bordel!“ upozorní ich masívec. Chlapci čosi zašomrú a prejdú popri Borisovi a zaradia sa pod prísny pohľad sbškára do fronty. „Pane, zamrzli ste?“ opýta sa Borisa strážca firemného poriadku dostatočne nahlas a s patrične žoviálnou intonáciou, aby jeho fistulka pobavila ostatných. Boris sa bez slova zaradí, odovzdá občiansky preukaz na odpísanie, na oplátku dostane kartu pre dočasný vstup, ktorú poslušne odPÍPa. Vydá sa za ostatnými, vstup do fabriky je priamo pred nimi, nie je sa kam ponáhľať, všetci však zrýchlia. Obloha, hroziaca od rána plačom, sa rozplakala. O pár chvíľ už všetci vstupujú do školiacej miestnosti, usádzajú sa, odkladajú bundy a svetre. Boris má až teraz čas na obzretie si kolegov. V školiacej miestnosti na neho dýcha jemu dobre známa atmosféra - všetci podozrievavo mlčia, vyhýbajú sa očnému kontaktu, čerpajú útechu vo svojich mobilných telefónoch, obdivujú biely strop, núkajúci širokú škálu asociácií. Je to tak pol na pol, muži-ženy, starí –mladí. Boris sa sústreďí na zopár uchádzajúcich srniek ktoré stoja za pohľad. Konkrétne zaostruje na pôvabnú červenovlásku s úsmevom reklamy na zubnú pastu, ktorej pleť takmer korešponduje s bielosťou jej chrupu, ktorý sa o nedostatok fluóru nemusí obávať. Hľadá čosi v kabelke, po chvíli vyťahuje zápisník a pero, ktorý položí pred seba na stôl a začne sa venovať úprave vlasov. S gumičkou v ústach si všimne Borisa ktorý na ňu žmurkne a perami napodobní bozk, načo ona zareaguje výrazným zdvihnutím obočia a neprerušeným aktom viazania vlasov do copu. Ako náhle je hotová, začne sa znudene dívať von z okna. Boris je na podobné situácie zvyknutý, ale každý neúspech ho iba posmeľuje a nie znamená áno, takže si z negatívnej reakcie dievčiny nerobí ťažkú hlavu. Pozornosť sústreďí na hodinky, a súčasne s príchodom siedmej hodiny rannej vchádza do miestnosti akási pani. Nepôsobí sviežo, je mrzutá že ju vytiahli z kancelárie kvôli akejsi svorke vlkov. Povie si svoje, stručne načrtne program dopoludnia, „sú nejaké otázky?“ a je z miestnosti preč skôr než ktosi vôbec nejakú stihne sformulovať. Dvere sa za ňou zatvoria a spoza presklenej steny jej až na Borisa už nikto nevenuje pozornosť, ten vidí ako sa

za dverami krátko zhovára s kolegyňou ktorá o chvíľu chvatne vstúpi do miestnosti. Pod pazuchou má hľbu papierov, ktoré položí na stôl a taktne navrhne prestávku, upozorní na presnú polohu automatov na kávu a stručne a prozreteľne popisuje aj umiestnenie fajčiarskej miestnosti. Vztyčí sa prakticky celá miestnosť, aj Boris sa vstáva, ale keďže jeho takmer transparentná Afrodita nevstáva, nakoniec si to rozmyslí. Pevne rozhodnutý nenechať si príležitosť ujstť, rozhodne vykročí v ústrety svojmu cieľu, predbehne ho však dlhovýlasý chlapík s očami lasice a tvárou kuny. Uvažuje čo ďalej a pristihne sa ako hlúpo postáva v strede miestnosti. Maskujúc svoje *faux pas* v rytierskom dvorení začne predstierať skúmanie toho čo ponúka zasadačka. Fabrika sa sústreďuje na výrobu plastových obedárov a stým korešponduje aj výzdoba školiacej miestnosti. Boris nájde pestrú ponuku jej výrobného sortimentu na obrovskej nástenke. Obedáre základnej farebnej škály sú prilepené na kartónovom podklade bielej farby. Boris si pripadá ako návštevník galérie, stojaci pred inštaláciou, významne si ohmatkávajúc bradu, snažiac sa vstrebať dojmy z kúska kultúry pred ním, a keďže v tomto športe nikdy nevynikal, po chvíli to nechá tak a ide si sadnúť, zatiaľ čo ostatní, novoprijatí zamestnanci sa s umelohmotnými pohárkami a odórom čerstvo dofajčených cigariet vracajú na svoje miesta. Bledá Salome je znovu osamotená a podľa behajúcich prstov na mobilnom telefóne Boris usúdi že píše správu. „S dovolením!“ , upozorní ho asi štyridsaťročná, taktne povedané plnoštíhla žena. Boris sa jej s pardonom na perách ustúpi a ocitá sa obklopený prívalom ľudí z jednej – druhej strany. Snaží sa dopracovať sa k svojej stoličke, dav ho však vytláča smerom k pôvabnej slečne a tak si teda sadá k nej. Sotva položí svoj zadok na stoličku, ktorá je najskôr z rovnakého materiálu ako obedáre, je verbálne napadnutý ďalšou ženou, ktorá (ako si matne spomína) bola prísediacom pôvabnej líšky ktorá vznikajúci spor sleduje so zjavným pobavením. Boris uvidí v jej očiach šibalstvo, musí sa však venovať nasratej susede. „Hej, tu je moje miesto, mám tu svoje veci, practe sa,“ opakovane mlela svoje. „To je v poriadku, sadni si Karol,“ zasiahne v mladá žena v pravý čas. Starina čosi zahrmoce, mŕtvu metaforu o skazenej mládeži, vezme si veci a hľadá si iné miesto. Jej postrehom pritakuje zopár súputníčok, ale tie vyšumia do prázdna a Boris si konečne sadá. „Ahoj ... Olina?“ začne s úsmevom. „Ahoj Karol. Alebo je načase nazvať sa pravými menami?“

„Boris.“

„Anička,“ predstaví sa, potom sa k Borisovi nahne a zašepká mu. „Nemám rada staré pani a ich reči, takže si padol celkom vhod.“ Je im dovolené potriať si žoviálne rukami, a krátky pohľad do očí, ale potom už vstúpi znovu do miestnosti žena, ktorá pred pár minútami celú spoločnosť poslala na prestávku a začínajú sa organizačné oficiality. Predstaví sa ako pani Ing. Nepodstatná a za menom nasleduje jej náplň práce, ktorá spočíva v zodpovednosti za bezpečnosť práce, technické zabezpečenie správnych pracovných podmienok, spĺňanie noriem a riešenie ťažkostí ktoré so spomínanými vecami úzko súvisia. „Dávajte pozor!“ okríkla skupinku chichúňajúcich sa mladíkov. „VYHNETE SA ÚRAZU!“ , prízvukuje. Rozpráva rýchlo a jej hlas má výrazné nosové zafarbanie a Boris premýšľa, či nemá nádchu. Po úvodných rečiach však Nepodstatná prejde do plynulého ticha, a miestnosť zaplnia zvuky čerstvo sa prebúdzajúceho počítača. Nepodstatná si prečistí hrdlo, zakrúti nad jeho stavom hlavou a pokračuje. So štartujúcim počítačom sa Nepodstatná pokúsí zapnúť aj projekčné zariadenia, omylom však siahne po počítačovej myši namiesto ovládača a namieri ju k projektoru, kábel však nedovolí patrične zamieriť, čo ešte zvýši komickosť situácie a vyvolá tlmený smiech väčšiny zúčastnených, najmä chlapíka sediaceho osamotene úplne vzadu, s vizážou kriminálnika. Boris, medzičasom vytočený k Nepodstatnej, hodí pohľad na Annu, s potešením zistí že si ho obzerá aj ona, možno trochu pobavene, je ale pánom situácie, taktne mlčí a pousmeje sa. Premýšľa čo povie. „Stále to isté,“ vypadne z neho napokon. Chce aby to pôsobilo čo najsvetáckejšie, v polovici mu však preskočí hlas a Boris, v snahe to zamaskovať, pokračuje ďalej. „Už ani neviem koľkokrát som sa týchto úvodných dní zúčastnil. „ Tak to musíš byť veľmi skúsený muž,“ odpovie mu Anička, a Boris uvažuje, či si ho doberá, alebo pristupuje na jeho hru. Výraz jej tváre je nečitateľný. Nepodstatná medzitým začína svoju reč, doprevádzaná projektorom, ktorý na stenu za ňou práve vrhol nápis BOZP, všimne si však rušivý dvojelement.

Stano Marec
27 rokov, Čadca

(úryvok)

KAPITOLA 1.: CHLAPCI A ŽIVOT

Príbeh sa začína veľmi - veľmi dávno ...

Po páde režimu sa toho veľa zmenilo.

Chladničky začali byť plnšie, pomaranče oranžovejšie pribúdali a banány tiež.

S banánmi prišli opice, s opicami - opičinec.

Opičí králi a kráľovné.

Obliekli ich do kravát , odfotili na billboardy a ty si si mal vybrať...

Privatizácia... predaje, obchody, kšefty, mafia...

A Ty si sa mal zaradiť..

Buď budeš chudobný, alebo sviňa.

Zlodeji sa vyhlásili za šikovných a chudobný za chudobnejších.

Slovensko sa zmenilo.

Mramorové sochy obrástli machom, biele tabule zosiveli, časť z nich opadla a časť z nich krásili škaredé čarbanice sprejerov.

Sivé sídliska ešte viac zosiveli, lampy zhasínali a kto si myslel, že bude lepšie ... kúpil si škodovku.

Walkmany hrali Pink Floyd , mladí chceli lásku a aj napriek dažďu im kdesi spoza mrakov žiarila nádej na lepší život.

Ona bola mladá sestrička a on školák...chvíľu sa tá láska zdala byť dobrý nápad.

Potom som sa narodil. Povedal by som ... Osud.

Ani neviem do čoho ... do spoločného bytu.

Každý v rodine kvôli mne dostal nový status..

Sestra bola krstná. Tatko bol dedo, mama bola babka a detiská otec a mama ...

Ja som bol šéf. Najvyšší a najväčší.

Čokoľvek som zakričal, čokoľvek som si vyplakal, to som dostal.

Jasle, škôlka a potom sa to celé posralo ... narodil sa mi brat. Mohli za to opäť naši.

Kto by si myslel, že mi začala chýbať rodičovská láska a ja som závidel, veľmi by sa mýlil.

Občas som mu rozbil hlavu hrncom, občas ho pustil v kočičku dolu Žarcom, občas som ho dusil vankúšom, občas pokreslil fixkou, ale všetko bolo podľa bratských pravidiel a v norme" .Inak sme sa mali radi.

Problém nastal neskôr, keď som pochopil , že sa o všetko budem musieť deliť. O chladničku, o lego, o plyšovú gorilu ...

To lego by som prehltoť aj keď niekto by si myslel, že sa zadusím ... aj tú gorilu ... Ale deliť sa o žrádlo?!

Roky plynuli, jasle zarástli stromami, mramorové platne opadli, grafity zmyl dážď, rebelov ubúdalo a spreje začali byť drahé ...

Nápis AJ TAK ŤA MILUJEM zub času sa zmenil na JAK JEM.

Vždy som si myslel, že autorom bol nejaký zamilovaný chalan do ženy. Dnes verím tomu, že mu niekto zakázal piť pivo a on ho napriek tomu navždy zostal milovať...

Slovensko sa zmenilo.

Mlieko sa zmenilo na bielu vodu.

Ženy sa zmenili.

Práca ... sa zmenila. Prepracovala.

Byty už nikto nedostal. Tak sny o rodine, o láske stroskotali na útesoch dnešnej doby. Láska mocná ako Titanic a problém veľký ako ľadovec.

Narazili sme....

Niektor sa utopil, niektor odplával za more, a niektor pláva dodnes vo veľkej studenej mláke tiahnucej sa od Tatier k Dunaju.
Láska prestala hriať, lebo v tej studenej mláke bola platná, ako mŕtvemu fejsbuk.
Žili sme zo dňa na deň a hľadali nádej v čínskych fabrikách. Tak oni nás predali chujom s malými vtákmi a šikmými očami?!
Šikmé oči, šikmá strecha ...
Tí ktorí museli, išli ...
Tí ktorí nemuseli aj tak išli, lebo sny, lebo tie veľké sny, tie si treba plniť...
Na gauči sedel chalan, v ruke držal pivo a pozeral futbal.
"Vieš čo ma sere najviac?"
"Že si z nás robia piču."
Odpoveď nikto nevyslovil, otázku sa nik nespýtal.... všetci to dobre vedeli.
Postupne sme sa začali tešiť z malých vecí... my chudobní, ale bohatí duchom. Starí mládenci sediaci pri pive ...
Tešili nás akcie na Kelty, Koniferky a toaletný papier. Na pivo preto, lebo sme ho pili ...
Na Koniferku preto, lebo sme ju pili. A na papier preto, lebo sme boli posraní niečo zmeniť. Všetdné dni, víkendy, všetdné dni, víkendy, všetdné dni, víkendy ...
Akoby sme ani nevedeli čo robiť. Križovatka, ako v Žiline pri Tesco, keď vypnú semaforey ...
Utečenci, bločková lotéria, Máziková, 400 € v hrubom, Kažimír, Fico, fontána v Čadci, sociálne byty pre mladých, exekútori, priznania žien, podvody, klamstvá, intrigy, Audiny, Baworáky, hypotéky, Merkelová, Amerika, fejsbuk, twitter, porno, Bratislava, vlaky, reklamy, kriminoviny ...
Kolotoč pičovín a my na ňom dogrcaní, bleďí.
KURVATAM!
Na gauči sedel stále ten istý chalan. Pil pivo a pozeral futbal. Realita bola príliš krutá ...
Messi nedal penaltu a sto tisíc milión ľudí na svete sa chytilo za hlavu.
Ja by som dal ...
V ten večer som prestal piť pivo ...
Nie preto, že by som sa chcel zmeniť, ale preto že došlo ...
Zajtra si kúpim nové.

KAPITOLA 2. ŽENY A SMRŤ

Sedel som v školskej jedálni a zachraňoval kapustu, ktorá vypadávala cez okraj taniera.
Trošku to vyzeralo, akoby skákala cez palubu... čistý Titanic. Možno Cameron jedol kapustu, keď písal scenár.
Končila na čistom skle školsko-jedálenského stola a mama by mi na to povedala len, že som prasiatko Kvik.
Obzrel som sa, či ma nikto nesleduje a všimol som si, že niet žiadnej, čo by chcela a že všetky stoly sú od kapusty ...
To ma upokojilo, uchopil som nožík a začal hľadať mäso.
Nikdy som nerozumel tomu pomeru, ktorým nás od mala v školách krmili.
5 knedlíkov, pol kila kapusty a 3x 4 cm tenkého mäsa ...
Nech som sa snažil akokoľvek, nikdy sa mi nepodarilo vložiť do úst všetky tri zložky naraz.
Nemôžeš mať všetko, ...
To bola moja univerzálna odpoveď na všetky nedostatky v mojom živote.
Najviac sa to hodilo na ženy..
Nie nechcel som chcel všetky, to by som neutiahol, chcel som jednu, ale so všetkým....aj keď asi ani tú by som neutiahol.

ÚVOD

Vyhodnotenie súťaže	2
---------------------------	---

CENA RUDOLFA JAŠÍKA

Dominika Moravčíková, Diera v zemi (Ališa)	5
--	---

PRÉMIE RUDOLFA JAŠÍKA

Karlos Kolbas, Už by bolo načase	10
Peter Hoferica, Skriňa	15
Matúš Veselý, Hroby plné mieru	18

PRÉMIA JOZEFA HNITKU

Martina Mareková, Lucka	25
-------------------------------	----

ČESTNÉ UZNANIA

Katarína Koláriková, Kolobeh slov	29
Katarína Želinská, Nohavičkáreň	31
Alžbeta Bujdošová, Nefunkčná žiarovka	33
Ema Krkošková, Učiteľ	35
Patrícia Chnúriková, Ťažká práca poštového holuba	37
Simona Privarčáková, Biela myška	39
Richard Bereš, Neznámi host'	40
MoniQue, Som obyčajná?	41
Veronika Cholevová, Bojovať ďalej	43
Janka Kolenová, Rozhodli sme sa žiť	45
Viliam Nádaskay, Počkaj, porozmýšľam	47
Matej Koščo, BOZP	49
Stano Marec, Kapitola 1.: Chlapci a život	51

JAŠÍKOVE KYSUCE 2015

Zborník vybraných súťažných prác účastníkov 47. ročníka Celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov

Texty uvedené v zborníku neprešli jazykovou úpravou

Vydala:	Kysucká knižnica v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
Zodp. redaktor:	PhDr. Janka Bírová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci
Zostavovateľ:	Mgr. Janka Mudriková
Náklad:	100

ISBN 978-80-88708-49-9

EAN 9788088708499